శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

మహర్షి వేదవ్యాసప్రణీతం శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయః స్కంధః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

విషయసూచీ

1	ప్రథమోఽధ్యాయః	**3**
2	ద్వితీయోఽధ్యాయః	**11**
3	తృతీయోఽధ్యాయః	**16**
4	చతుర్థోఽధ్యాయః	**20**
5	పంచమోఽధ్యాయః	**26**
6	షష్ఠోఽధ్యాయః	**34**
7	సప్తమోఽధ్యాయః	**39**
8	అష్టమోఽధ్యాయః	**44**
9	నవమోఽధ్యాయః	**50**
10	దశమోఽధ్యాయః	**57**
11	ఏకాదశోఽధ్యాయః	**61**
12	ద్వాదశోఽధ్యాయః	**66**
13	త్రయోదశోఽధ్యాయః	**72**
14	చతుర్దశోఽధ్యాయః	**80**
15	పంచదశోఽధ్యాయః	**87**
16	షోడశోఽధ్యాయః	**95**
17	సప్తదశోఽధ్యాయః	**101**
18	అష్టాదశోఽధ్యాయః	**105**
19	ఏకోనవింశోఽధ్యాయః	**110**

20 వింశోఽధ్యాయః **115**
21 ఏకవింశోఽధ్యాయః **121**
22 ద్వావింశోఽధ్యాయః **128**
23 త్రయోవింశోఽధ్యాయః **133**
24 చతుర్వింశోఽధ్యాయః **140**
25 పంచవింశోఽధ్యాయః **146**
26 షడ్వింశోఽధ్యాయః **152**
27 సప్తవింశోఽధ్యాయః **160**
28 అష్టావింశోఽధ్యాయః **164**
29 ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః **170**
30 త్రింశోఽధ్యాయః **175**
31 ఏకత్రింశోఽధ్యాయః **179**
32 ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః **185**
33 త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః **190**

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
ఏవమేతత్పురా పృష్టో మైత్రేయో భగవాన్ కిల।
క్షత్త్రా వనం ప్రవిష్టేన త్యక్త్వా స్వగృహమృద్ధిమత్ ॥ **1** ॥ 1

యద్వా అయం మంత్రకృద్వో భగవానఖిలేశ్వరః।
పౌరవేంద్రగృహం హిత్వా ప్రవివేశాత్మసాత్కృతం ॥ **2** ॥ 2

రాజోవాచ
కుత్ర క్షత్తుర్భగవతా మైత్రేయేణాస సంగమః।
కదా వా సహ సంవాద ఏతద్వర్ణయ నః ప్రభో ॥ **3** ॥ 3

న హ్యల్పార్థోదయస్తస్య విదురస్యామలాత్మనః।
తస్మిన్ వరీయసి ప్రశ్నః సాధువాదోపబృంహితః ॥ **4** ॥ 4

సూత ఉవాచ
స ఏవమృషివర్యోఽయం పృష్టో రాజ్ఞా పరీక్షితా।
ప్రత్యాహ తం సుబహువిత్ప్రీతాత్మా శ్రూయతామితి ॥ **5** ॥ 5

శ్రీశుక ఉవాచ
యదా తు రాజా స్వసుతాననాదృత్య
పుష్ణన్నధర్మేణ వినష్టదృష్టిః।

భ్రాతుర్యవిష్ఠస్య సుతాన్ విబంధూన్
ప్రవేశ్య లాక్షాభవనే దదాహ ॥ **6** ॥ 6

యదా సభాయాం కురుదేవదేవ్యాః
కేశాభిమర్శం సుతకర్మ గర్హ్యం ।
న వారయామాస నృపః స్నుషాయాః
స్వాస్రైర్హరంత్యాః కుచకుంకుమాని ॥ **7** ॥ 7

ద్యూతే త్వధర్మేణ జితస్య సాధోః
సత్యావలంబస్య వనాగతస్య ।
న యాచతోఽదాత్సమయేన దాయం
తమో జుషాణో యదజాతశత్రోః ॥ **8** ॥ 8

యదా చ పార్థప్రహితః సభాయాం
జగద్గురుర్యాని జగాద కృష్ణః ।
న తాని పుంసామమృతాయనాని
రాజోరు మేనే క్షతపుణ్యలేశః ॥ **9** ॥ 9

యదోపహూతో భవనం ప్రవిష్టో
మంత్రాయ పృష్టః కిల పూర్వజేన ।
అథాహ తన్మంత్రదృశాం వరీయాన్
యన్మంత్రిణో వైదురికం వదంతి ॥ **10** ॥ 10

అజాతశత్రోః ప్రతియచ్ఛ దాయం
తితిక్షతో దుర్విషహం తవాగః ।
సహానుజో యత్ర వృకోదరాహిః
శ్వసన్ రుషా యత్త్వమలం బిభేషి ॥ **11** ॥ 11

పార్థాంస్తు దేవో భగవాన్ ముకుందో
గృహీతవాన్ స క్షితిదేవదేవః ।

ఆస్తే స్వపుర్యాం యదుదేవదేవో
వినిర్జితాశేషనృదేవదేవః ॥ **12** ॥ 12

స ఏష దోషః పురుషద్విడాస్తే
గృహాన్ ప్రవిష్టో యమపత్యమత్యా ।
పుష్ణాసి కృష్ణాద్విముఖో గతశ్రీ -
స్త్యజాశ్వశైవం కులకౌశలాయ ॥ **13** ॥ 13

ఇత్యూచివాంస్తత్ర సుయోధనేన
ప్రవృద్ధకోపస్ఫురితాధరేణ ।
అసత్కృతః సత్స్పృహణీయశీలః
క్షత్తా సకర్ణానుజసౌబలేన ॥ **14** ॥ 14

క ఏనమత్రోపజుహావ జిహ్మం
దాస్యాః సుతం యద్బలినైవ పుష్టః ।
తస్మిన్ ప్రతీపః పరకృత్య ఆస్తే
నిర్వాస్యతామాశు పురాచ్ఛ్వసానః ॥ **15** ॥ 15

స ఇత్థమత్యుల్బణకర్ణబాణై -
ర్భ్రాతుః పురో మర్మసు తాడితోఽపి ।
స్వయం ధనుర్ద్వారి నిధాయ మాయాం
గతవ్యథోఽయాదురుమానయానః ॥ **16** ॥ 16

స నిర్గతః కౌరవపుణ్యలబ్ధో
గజాహ్వయాత్తీర్థపదః పదాని ।
అన్వాక్రమత్పుణ్యచికీర్షయోర్వ్యాం
స్వధిష్ఠితో యాని సహస్రమూర్తిః ॥ **17** ॥ 17

పురేషు పుణ్యోపవనాద్రికుంజే -
ష్వపంకతోయేషు సరిత్సరఃసు ।

అనంతలింగైః సమలంకృతేషు
చచార తీర్థాయతనేష్వనన్యః ॥ **18** ॥ 18

గాం పర్యటన్మేధ్యవివిక్తవృత్తిః
సదాఽఽప్లుతోఽధఃశయనోఽవధూతః ।
అలక్షితః స్వైరవధూతవేషో
వ్రతాని చేరే హరితోషణాని ॥ **19** ॥ 19

ఇత్థం వ్రజన్ భారతమేవ వర్షం
కాలేన యావద్గతవాన్ ప్రభాసం ।
తావచ్ఛశాస క్షితిమేకచక్రా -
మేకాతపత్రామజితేన పార్థః ॥ **20** ॥ 20

తత్రాథ శుశ్రావ సుహృద్వినష్టిం
వనం యథా వేణుజవహ్నిసంశ్రయం ।
సంస్పర్ధయా దగ్ధమథానుశోచన్
సరస్వతీం ప్రత్యగియాయ తూష్ణీం ॥ **21** ॥ 21

తస్యాం త్రితస్యోశనసో మనోశ్చ
పృథోరథాగ్నేరసితస్య వాయోః ।
తీర్థం సుదాసస్య గవాం గుహస్య
యచ్ఛ్రద్ధదేవస్య స ఆసిషేవే ॥ **22** ॥ 22

అన్యాని చేహ ద్విజదేవదేవైః
కృతాని నానాయతనాని విష్ణోః ।
ప్రత్యంగముఖ్యాంకితమందిరాణి
యద్దర్శనాత్కృష్ణమనుస్మరంతి ॥ **23** ॥ 23

తతస్త్వతివ్రజ్య సురాష్ట్రమృద్ధం
సౌవీరమత్స్యాన్ కురుజాంగలాంశ్చ ।

కాలేన తావద్యమునాముపేత్య
తత్రోద్ధవం భాగవతం దదర్శ ॥ **24** ॥ 24

స వాసుదేవానుచరం ప్రశాంతం
బృహస్పతేః ప్రాక్ తనయం ప్రతీతం ।
ఆలింగ్య గాఢం ప్రణయేన భద్రం
స్వానామపృచ్ఛద్భగవత్ప్రజానాం ॥ **25** ॥ 25

కచ్చిత్పురాణౌ పురుషౌ స్వనాభ్య -
పాద్మానువృత్త్యేహ కిలావతీర్ణౌ ।
ఆసాత ఉర్వ్యాః కుశలం విధాయ
కృతక్షణౌ కుశలం శూరగేహే ॥ **26** ॥ 26

కచ్చిత్కురూణాం పరమః సుహృన్నో
భామః స ఆస్తే సుఖమంగ శౌరిః ।
యో వై స్వసౄణాం పితృవద్దదాతి
వరాన్ వదాన్యో వరతర్పణేన ॥ **27** ॥ 27

కచ్చిద్వరూథాధిపతిర్యదూనాం
ప్రద్యుమ్న ఆస్తే సుఖమంగ వీరః ।
యం రుక్మిణీ భగవతోఽభిలేభే
ఆరాధ్య విప్రాన్ స్మరమాదిసర్గే ॥ **28** ॥ 28

కచ్చిత్సుఖం సాత్వతవృష్ణిభోజ -
దాశార్హకాణామధిపః స ఆస్తే ।
యమభ్యషించచ్ఛతపత్రనేత్రో
నృపాసనాశాం పరిహృత్య దూరాత్ ॥ **29** ॥ 29

కచ్చిద్ధరేః సౌమ్య సుతః సదృక్ష
ఆస్తేఽగ్రణీ రథినాం సాధు సాంబః ।

అసూత యం జాంబవతీ వ్రతాఢ్యా
దేవం గుహం యోఽంబికయా ధృతోఽగ్రే ॥ **30** ॥ 30

క్షేమం స కచ్చిద్యుయుధాన ఆస్తే
యః ఫాల్గునాల్లబ్ధధనూరహస్యః ।
లేభేఽంజసాధోక్షజసేవయైవ
గతిం తదీయాం యతిభిర్దురాపాం ॥ **31** ॥ 31

కచ్చిద్ బుధః స్వస్త్యనమీవ ఆస్తే
శ్వఫల్కపుత్రో భగవత్ప్రపన్నః ।
యః కృష్ణపాదాంకితమార్గపాంసు -
ష్వచేష్టత ప్రేమవిభిన్నధైర్యః ॥ **32** ॥ 32

కచ్చిచ్ఛివం దేవకభోజపుత్ర్యా
విష్ణుప్రజాయా ఇవ దేవమాతుః ।
యా వై స్వగర్భేణ దధార దేవం
త్రయీ యథా యజ్ఞవితానమర్థం ॥ **33** ॥ 33

అపిస్విదాస్తే భగవాన్ సుఖం వో
యః సాత్వతాం కామదుఘోఽనిరుద్ధః ।
యమామనంతి స్మ హ శబ్దయోనిం
మనోమయం సత్త్వతురీయతత్త్వం ॥ **34** ॥ 34

అపిస్విదన్యే చ నిజాత్మదైవ -
మనన్యవృత్త్యా సమనువ్రతా యే ।
హృదీకసత్యాత్మజచారుదేష్ణ -
గదాదయః స్వస్తి చరంతి సౌమ్య ॥ **35** ॥ 35

అపి స్వదోర్భ్యాం విజయాచ్యుతాభ్యాం
ధర్మేణ ధర్మ్యః పరిపాతి సేతుం ।

దుర్యోధనోఽతప్యత యత్సభాయాం
సామ్రాజ్యలక్ష్మ్యా విజయానువృత్త్యా ॥ **36** ॥ 36

కిం వా కృతాఘేష్వఘమత్యమర్షీ
భీమోఽహివద్దీర్ఘతమం వ్యముంచత్ ।
యస్యాంఘ్రిపాతం రణభూర్న సేహే
మార్గం గదాయాశ్చరతో విచిత్రం ॥ **37** ॥ 37

కచ్చిద్యశోధా రథయూథపానాం
గాండీవధన్వోపరతారిరాస్తే ।
అలక్షితో యచ్ఛరకూటగూఢో
మాయాకిరాతో గిరిశస్తుతోష ॥ **38** ॥ 38

యమావుతస్విత్తనయౌ పృథాయాః
పార్థైర్వృతౌ పక్ష్మభిరక్షిణీవ ।
రేమాత ఉద్దాయ మృధే స్వరిక్థం
పరాత్సుపర్ణావివ వజ్రివక్త్రాత్ ॥ **39** ॥ 39

అహో పృథాపి ధ్రియతేఽర్భకార్థే
రాజర్షివర్యేణ వినాపి తేన ।
యస్త్వేకవీరోఽధిరథో విజిగ్యే
ధనుర్ద్వితీయః ककుభశ్చతస్రః ॥ **40** ॥ 40

సౌమ్యానుశోచే తమధఃపతంతం
భ్రాత్రే పరేతాయ విదుద్రుహే యః ।
నిర్యాపితో యేన సుహృత్స్వపుర్యా
అహం స్వపుత్రాన్ సమనువ్రతేన ॥ **41** ॥ 41

సోఽహం హరేర్మర్త్యవిడంబనేన
దృశో నృణాం చాలయతో విధాతుః ।

నాన్యోపలక్ష్యః పదవీం ప్రసాదా -
చ్చరామి పశ్యన్ గతవిస్మయోఽత్ర ॥ **42** ॥ 42

నూనం నృపాణాం త్రిమదోత్పథానాం
మహీం ముహుశ్చాలయతాం చమూభిః ।
వధాత్ప్రపన్నార్తిజిహీర్షయేశో -
ఒప్యుపైక్షతాఘం భగవాన్ కురూణాం ॥ **43** ॥ 43

అజస్య జన్మోత్పథనాశనాయ
కర్మాణ్యకర్తుర్గ్రహణాయ పుంసాం ।
నన్వన్యథా కోఽర్హతి దేహయోగం
పరో గుణానాముత కర్మతంత్రం ॥ **44** ॥ 44

తస్య ప్రపన్నాఖిలలోకపానా -
మవస్థితానామనుశాసనే స్వే ।
అర్థాయ జాతస్య యదుష్వజస్య
వార్తాం సఖే కీర్తయ తీర్థకీర్తేః ॥ **45** ॥ 45

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే విదురోద్ధవసంవాదే ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥

శ్రీశుక ఉవాచ

ఇతి భాగవతః పృష్టః క్షత్త్రా వార్తాం ప్రియాశ్రయాం ।
ప్రతివక్తుం న చోత్సేహ ఔత్కంఠ్యాత్స్మారితేశ్వరః ॥ **1** ॥ 46

యః పంచహాయనో మాత్రా ప్రాతరాశాయ యాచితః ।
తన్నైచ్ఛద్రచయన్ యస్య సపర్యాం బాలలీలయా ॥ **2** ॥ 47

స కథం సేవయా తస్య కాలేన జరసం గతః ।
పృష్టో వార్తాం ప్రతిబ్రూయాద్భర్తుః పాదావనుస్మరన్ ॥ **3** ॥ 48

స ముహూర్తమభూత్తూష్ణీం కృష్ణాంఘ్రిసుధయా భృశం ।
తీవ్రేణ భక్తియోగేన నిమగ్నః సాధు నిర్వృతః ॥ **4** ॥ 49

పులకోద్భిన్నసర్వాంగో ముంచన్మీలద్దృశా శుచః ।
పూర్ణార్థో లక్షితస్తేన స్నేహప్రసరసంప్లుతః ॥ **5** ॥ 50

శనకైర్భగవల్లోకాన్నృలోకం పునరాగతః ।
విమృజ్య నేత్రే విదురం ప్రత్యాహోద్ధవ ఉత్స్మయన్ ॥ **6** ॥ 51

ఉద్ధవ ఉవాచ

కృష్ణద్యుమణినిమ్లోచే గీర్ణేష్వజగరేణ హ ।
కిం ను నః కుశలం బ్రూయాం గతశ్రీషు గృహేష్వహం ॥ **7** ॥ 52

దుర్భగో బత లోకోఽయం యదవో నితరామపి ।
యే సంవసంతో న విదుర్హరిం మీనా ఇవోడుపం ॥ **8** ॥ 53

ఇంగితజ్ఞాః పురుప్రౌఢా ఏకారామాశ్చ సాత్వతాః ।
సాత్వతామృషభం సర్వే భూతావాసమమంసత ॥ **9** ॥ 54

దేవస్య మాయయా స్పృష్టా యే చాన్యదసదాశ్రితాః ।
భ్రామ్యతే ధీర్న తద్వాక్యైరాత్మన్యుప్తాత్మనో హరౌ ॥ **10** ॥ 55

ప్రదర్శ్యాతప్తతపసామవితృప్తదృశాం నృణాం ।
ఆదాయాంతరధాద్యస్తు స్వబింబం లోకలోచనం ॥ **11** ॥ 56

యన్మర్త్యలీలౌపయికం స్వయోగ -
మాయాబలం దర్శయతా గృహీతం ।
విస్మాపనం స్వస్య చ సౌభగర్ద్ధేః
పరం పదం భూషణభూషణాంగం ॥ **12** ॥ 57

యద్ధర్మసూనోర్బత రాజసూయే
నిరీక్ష్య దృక్స్వస్త్యయనం త్రిలోకః ।
కార్త్స్న్యేన చాద్యేహ గతం విధాతు -
రర్వాక్సృతౌ కౌశలమిత్యమన్యత ॥ **13** ॥ 58

యస్యానురాగప్లుతహాసరాస -
లీలావలోకప్రతిలబ్ధమానాః ।
వ్రజస్త్రియో దృగ్భిరనుప్రవృత్త -
ధియోఽవతస్థుః కిల కృత్యశేషాః ॥ **14** ॥ 59

స్వశాంతరూపేష్వితరైః స్వరూపై -
రభ్యర్ద్యమానేష్వనుకంపితాత్మా ।

పరావరేశో మహదంశయుక్తో
హ్యజోఽపి జాతో భగవాన్ యథాగ్నిః ॥ **15** ॥ 60

మాం ఖేదయత్యేతదజస్య జన్మ -
విడంబనం యద్వసుదేవగేహే ।
వ్రజే చ వాసోఽరిభయాదివ స్వయం
పురాద్ వ్యవాత్సీద్యదనంతవీర్యః ॥ **16** ॥ 61

దునోతి చేతః స్మరతో మమైతద్
యదాహ పాదావభివంద్య పిత్రోః ।
తాతాంబ కంసాదురుశంకితానాం
ప్రసీదతం నోఽకృతనిష్కృతీనాం ॥ **17** ॥ 62

కో వా అముష్యాంఘ్రిసరోజరేణుం
విస్మర్తుమీశీత పుమాన్ విజిఘ్రన్ ।
యో విస్ఫురద్భ్రూవిటపేన భూమే -
ర్భారం కృతాంతేన తిరశ్చకార ॥ **18** ॥ 63

దృష్టా భవద్భిర్నను రాజసూయే
చైద్యస్య కృష్ణం ద్విషతోఽపి సిద్ధిః ।
యాం యోగినః సంస్పృహయంతి సమ్యగ్
యోగేన కస్తద్విరహం సహేత ॥ **19** ॥ 64

తథైవ చాన్యే నరలోకవీరా
య ఆహవే కృష్ణముఖారవిందం ।
నేత్రైః పిబంతో నయనాభిరామం
పార్థాస్త్రపూతాః పదమాపురస్య ॥ **20** ॥ 65

స్వయం త్వసామ్యాతిశయస్త్र్యధీశః
స్వారాజ్యలక్ష్మ్యాప్తసమస్తకామః ।

బలిం హరద్భిశ్చిరలోకపాలైః
కిరీటకోట్యేడితపాదపీఠః ॥ **21** ॥ 66

తత్తస్య కైంకర్యమలం భృతాన్నో
విగ్లాపయత్యంగ యదుగ్రసేనం ।
తిష్ఠన్నిషణ్ణం పరమేష్ఠిధిష్ణ్యే
న్యబోధయద్దేవ నిధారయేతి ॥ **22** ॥ 67

అహో బకీ యం స్తనకాలకూటం
జిఘాంసయాపాయయదప్యసాధ్వీ ।
లేభే గతిం ధాత్ర్యుచితాం తతోఽన్యం
కం వా దయాలుం శరణం వ్రజేమ ॥ **23** ॥ 68

మన్యేఽసురాన్ భాగవతాంస్త్ర్యధీశే
సంరంభమార్గాభినివిష్టచిత్తాన్ ।
యే సంయుగేఽచక్షత తార్క్ష్యపుత్ర -
మంసే సునాభాయుధమాపతంతం ॥ **24** ॥ 69

వసుదేవస్య దేవక్యాం జాతో భోజేంద్రబంధనే ।
చికీర్షుర్భగవానస్యాః శమజేనాభియాచితః ॥ **25** ॥ 70

తతో నందవ్రజమితః పిత్రా కంసాద్విబిభ్యతా ।
ఏకాదశ సమాస్తత్ర గూఢార్చిః సబలోఽవసత్ ॥ **26** ॥ 71

పరీతో వత్సపైర్వత్సాంశ్చారయన్ వ్యహరద్విభుః ।
యమునోపవనే కూజద్ద్విజసంకులితాంఘ్రిపే ॥ **27** ॥ 72

కౌమారీం దర్శయంశ్చేష్టాం ప్రేక్షణీయాం వ్రజౌకసాం ।
రుదన్నివ హసన్ముగ్ధబాలసింహావలోకనః ॥ **28** ॥ 73

స ఏవ గోధనం లక్ష్మ్యా నికేతం సితగోవృషం ।
చారయన్ననుగాన్ గోపాన్ రణద్వేణురరీరమత్ ॥ **29** ॥ 74

ప్రయుక్తాన్ భోజరాజేన మాయినః కామరూపిణః ।
లీలయా వ్యనుదత్తాంస్తాన్ బాలః క్రీడనకానివ ॥ **30** ॥ 75

విపన్నాన్ విషపానేన నిగృహ్య భుజగాధిపం ।
ఉత్థాప్యాపాయయద్గావస్తత్తోయం ప్రకృతిస్థితం ॥ **31** ॥ 76

అయాజయద్ఘోసవేన గోపరాజం ద్విజోత్తమైః ।
విత్తస్య చోరుభారస్య చికీర్షన్ సద్వ్యయం విభుః ॥ **32** ॥ 77

వర్షతీంద్రే వ్రజః కోపాద్భగ్నమానేఽతివిహ్వలః ।
గోత్రలీలాతపత్రేణ త్రాతో భద్రానుగృహ్ణతా ॥ **33** ॥ 78

శరచ్ఛశికరైర్మృష్టం మానయన్ రజనీముఖం ।
గాయన్ కలపదం రేమే స్త్రీణాం మండలమండనః ॥ **34** ॥ 79

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే విదురోద్ధవసంవాదే ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే తృతీయోఽధ్యాయః ॥

ఉద్ధవ ఉవాచ

తతః స ఆగత్య పురం స్వపిత్రో -
శ్చికీర్షయా శం బలదేవసంయుతః ।
నిపాత్య తుంగాద్రిపుయూథనాథం
హతం వ్యకర్షద్ వ్యసుమోజసోర్వ్యాం ॥ **1** ॥ 80

సాందీపనేః సకృత్ప్రోక్తం బ్రహ్మాధీత్య సవిస్తరం ।
తస్మై ప్రాదాద్వరం పుత్రం మృతం పంచజనోదరాత్ ॥ **2** ॥ 81

సమాహృతా భీష్మకకన్యయా యే
శ్రియః సవర్ణేన బుభూషయైషాం ।
గాంధర్వవృత్త్యా మిషతాం స్వభాగం
జహ్రే పదం మూర్ధ్ని దధత్సుపర్ణః ॥ **3** ॥ 82

కకుద్మతోఽవిద్ధనసో దమిత్వా
స్వయంవరే నాగ్నజితీమువాహ ।
తద్భగ్నమానానపి గృధ్యతోఽజ్ఞా -
ంజహ్నోఽక్షతః శస్త్రభృతః స్వశస్త్రైః ॥ **4** ॥ 83

ప్రియం ప్రభుర్గ్రామ్య ఇవ ప్రియాయా
విధిత్సురార్చ్ఛద్ ద్యుతరుం యదర్థే ।

వజ్ర్యాద్రవత్తం సగణో రుషాంధః
క్రీడామృగో నూనమయం వధూనాం ॥ **5** ॥ 84

సుతం మృధే ఖం వపుషా గ్రసంతం
దృష్ట్వా సునాభోన్మథితం ధరిత్ర్యా ।
ఆమంత్రితస్తత్తనయాయ శేషం
దత్త్వా తదంతఃపురమావివేశ ॥ **6** ॥ 85

తత్రాహృతాస్తా నరదేవకన్యాః
కుజేన దృష్ట్వా హరిమార్తబంధుం ।
ఉత్థాయ సద్యో జగృహుః ప్రహర్ష -
వ్రీడానురాగప్రహితావలోకైః ॥ **7** ॥ 86

ఆసాం ముహూర్త ఏకస్మిన్నానాగారేషు యోషితాం ।
సవిధం జగృహే పాణీననురూపః స్వమాయయా ॥ **8** ॥ 87

తాస్వపత్యాన్యజనయదాత్మతుల్యాని సర్వతః ।
ఏకైకస్యాం దశ దశ ప్రకృతేర్విబుభూషయా ॥ **9** ॥ 88

కాలమాగధశాల్వాదీననీకై రుంధతః పురం ।
అజీఘనత్స్వయం దివ్యం స్వపుంసాం తేజ ఆదిశత్ ॥ **10** ॥ 89

శంబరం ద్వివిదం బాణం మురం బల్వలమేవ చ ।
అన్యాంశ్చ దంతవక్త్రాదీనవధీత్కాంశ్చ ఘాతయత్ ॥ **11** ॥ 90

అథ తే భ్రాతృపుత్రాణాం పక్షయోః పతితాన్నృపాన్ ।
చచాల భూః కురుక్షేత్రం యేషామాపతతాం బలైః ॥ **12** ॥ 91

స కర్ణదుఃశాసనసౌబలానాం
కుమంత్రపాకేన హతశ్రియాయుషం ।

సుయోధనం సానుచరం శయానం
భగ్నోరుముర్వ్యాం న ననంద పశ్యన్ ॥ **13** ॥ 92

కియాన్ భువోఽయం క్షపితోరుభారో
యద్ధ్రోణభీష్మార్జునభీమమూలైః ।
అష్టాదశాక్షౌహిణికో మదంశై -
రాస్తే బలం దుర్విషహం యదూనాం ॥ **14** ॥ 93

మిథో యదైషాం భవితా వివాదో
మధ్వామదాతామ్రవిలోచనానాం ।
నైషాం వధోపాయ ఇయానతోఽన్యో
మయ్యుద్యతేఽంతర్దధతే స్వయం స్మ ॥ **15** ॥ 94

ఏవం సంచింత్య భగవాన్ స్వరాజ్యే స్థాప్య ధర్మజం ।
నందయామాస సుహృదః సాధూనాం వర్త్మ దర్శయన్ ॥ **16** ॥ 95

ఉత్తరాయాం ధృతః పూరోర్వంశః సాధ్వభిమన్యునా ।
స వై ద్రౌణ్యస్త్రసంచిన్నః పునర్భగవతా ధృతః ॥ **17** ॥ 96

అయాజయద్ధర్మసుతమశ్వమేధైస్త్రిభిర్విభుః ।
సోఽపి క్ష్మామనుజై రక్షన్ రేమే కృష్ణమనువ్రతః ॥ **18** ॥ 97

భగవానపి విశ్వాత్మా లోకవేదపథానుగః ।
కామాన్ సిషేవే ద్వార్వత్యామసక్తః సాంఖ్యమాస్థితః ॥ **19** ॥ 98

స్నిగ్ధస్మితావలోకేన వాచా పీయూషకల్పయా ।
చరిత్రేణానవద్యేన శ్రీనికేతేన చాత్మనా ॥ **20** ॥ 99

ఇమం లోకమముం చైవ రమయన్ సుతరాం యదూన్ ।
రేమే క్షణదయా దత్తక్షణస్త్రీక్షణసౌహృదః ॥ **21** ॥ 100

తస్యైవం రమమాణస్య సంవత్సరగణాన్ బహూన్ ।
గృహమేధేషు యోగేషు విరాగః సమజాయత ॥ **22** ॥ 101

దైవాధీనేషు కామేషు దైవాధీనః స్వయం పుమాన్ ।
కో విస్రంభేత యోగేన యోగేశ్వరమనువ్రతః ॥ **23** ॥ 102

పుర్యాం కదాచిత్క్రీడద్భిర్యదుభోజకుమారకైః ।
కోపితా మునయః శేపుర్భగవన్మతకోవిదాః ॥ **24** ॥ 103

తతః కతిపయైర్మాసైర్వృష్ణిభోజాంధకాదయః ।
యయుః ప్రభాసం సంహృష్టా రథైర్దేవవిమోహితాః ॥ **25** ॥ 104

తత్ర స్నాత్వా పిత్రృందేవానృషీంశ్చైవ తదంభసా ।
తర్పయిత్వాథ విప్రేభ్యో గావో బహుగుణా దదుః ॥ **26** ॥ 105

హిరణ్యం రజతం శయ్యాం వాసాంస్యజినకంబలాన్ ।
యానం రథానిభాన్ కన్యా ధరాం వృత్తికరీమపి ॥ **27** ॥ 106

అన్నం చోరురసం తేభ్యో దత్త్వా భగవదర్పణం ।
గోవిప్రార్థాసవః శూరాః ప్రణేమురుర్వి మూర్ధభిః ॥ **28** ॥ 107

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే విదురోద్ధవసంవాదే తృతీయోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే చతుర్థోఽధ్యాయః ॥

ఉద్ధవ ఉవాచ
అథ తే తదనుజ్ఞాతా భుక్త్వా పీత్వా చ వారుణీం ।
తయా విభ్రంశితజ్ఞానా దురుక్తైర్మర్మ పస్పృశుః ॥ **1** ॥ 108

తేషాం మైరేయదోషేణ విషమీకృతచేతసాం ।
నిమ్లోచతి రవావాసీద్వేణూనామివ మర్దనం ॥ **2** ॥ 109

భగవాన్ స్వాత్మమాయాయా గతిం తామవలోక్య సః ।
సరస్వతీముపస్పృశ్య వృక్షమూలముపావిశత్ ॥ **3** ॥ 110

అహం చోక్తో భగవతా ప్రపన్నార్తిహరేణ హ ।
బదరీం త్వం ప్రయాహీతి స్వకులం సంజిహీర్షుణా ॥ **4** ॥ 111

అథాపి తదభిప్రేతం జానన్నహమరిందమ ।
పృష్ఠతోఽన్వగమం భర్తుః పాదవిశ్లేషణాక్షమః ॥ **5** ॥ 112

అద్రాక్షమేకమాసీనం విచిన్వన్ దయితం పతిం ।
శ్రీనికేతం సరస్వత్యాం కృతకేతమకేతనం ॥ **6** ॥ 113

శ్యామావదాతం విరజం ప్రశాంతారుణలోచనం ।
దోర్భిశ్చతుర్భిర్విదితం పీతకౌశాంబరేణ చ ॥ **7** ॥ 114

వామ ఊరావధిశ్రిత్య దక్షిణాంఘ్రిసరోరుహం।
అపాశ్రితార్భకాశ్వత్థమకృశం త్యక్తపిప్పలం ॥ **8** ॥ 115

తస్మిన్మహాభాగవతో ద్వైపాయనసుహృత్సఖా।
లోకాననుచరన్ సిద్ధ ఆససాద యదృచ్ఛయా ॥ **9** ॥ 116

తస్యానురక్తస్య మునేర్ముకుందః
ప్రమోదభావానతకంధరస్య।
ఆశృణ్వతో మామనురాగహాస -
సమీక్షయా విశ్రమయన్నువాచ ॥ **10** ॥ 117

శ్రీభగవానువాచ
వేదాహమంతర్మనసీప్సితం తే
దదామి యత్తద్ దురవాపమన్యైఃl
సత్రే పురా విశ్వసృజాం వసూనాం
మత్సిద్ధికామేన వసో త్వయేష్టఃll **11** ॥ 118

స ఏష సాధో చరమో భవానా -
మాసాదితస్తే మదనుగ్రహో యత్।
యన్మాం నృలోకాన్ రహ ఉత్సృజంతం
దిష్ట్యా దదృశ్వాన్ విశదానువృత్త్యా ॥ **12** ॥ 119

పురా మయా ప్రోక్తమజాయ నాభ్యే
పద్మే నిషణ్ణాయ మమాదిసర్గే।
జ్ఞానం పరం మన్మహిమావభాసం
యత్సూరయో భాగవతం వదంతి ॥ **13** ॥ 120

ఇత్యాదృతోక్తః పరమస్య పుంసః
ప్రతిక్షణానుగ్రహభాజనోఽహం।

స్నేహోత్థరోమా స్ఖలితాక్షరస్తం
ముంచంఛుచః ప్రాంజలిరాబభాషే ॥ **14** ॥ 121

కో న్వీశ తే పాదసరోజభాజాం
సుదుర్లభోఽర్థేషు చతుర్ష్వపీహ ।
తథాపి నాహం ప్రవృణోమి భూమన్
భవత్పదాంభోజనిషేవణోత్సుకః ॥ **15** ॥ 122

కర్మాణ్యనీహస్య భవోఽభవస్య తే
దుర్గాశ్రయోఽథారిభయాత్పలాయనం ।
కాలాత్మనో యత్ప్రమదాయుతాశ్రయః
స్వాత్మన్రతేః ఖిద్యతి ధీర్విదామిహ ॥ **16** ॥ 123

మంత్రేషు మాం వా ఉపహూయ యత్త్వ -
మకుంఠితాఖండసదాత్మబోధః ।
పృచ్ఛేః ప్రభో ముగ్ధ ఇవాప్రమత్త -
స్తన్నో మనో మోహయతీవ దేవ ॥ **17** ॥ 124

జ్ఞానం పరం స్వాత్మరహఃప్రకాశం
ప్రోవాచ కస్మై భగవాన్ సమగ్రం ।
అపి క్షమం నో గ్రహణాయ భర్త -
ర్వదాంజసా యద్ వృజినం తరేమ ॥ **18** ॥ 125

ఇత్యావేదితహార్దాయ మహ్యం స భగవాన్ పరః ।
ఆదిదేశారవిందాక్ష ఆత్మనః పరమాం స్థితిం ॥ **19** ॥ 126

స ఏవమారాధితపాదతీర్థా -
దధీతతత్త్వాత్మవిబోధమార్గః ।
ప్రణమ్య పాదౌ పరివృత్య దేవ -
మిహాగతోఽహం విరహాతురాత్మా ॥ **20** ॥ 127

సోఽహం తద్దర్శనాహ్లాదవియోగార్తియుతః ప్రభో।
గమిష్యే దయితం తస్య బదర్యాశ్రమమండలం ॥ **21** ॥ 128

యత్ర నారాయణో దేవో నరశ్చ భగవాన్ఋషిః।
మృదు తీవ్రం తపో దీర్ఘం తేపాతే లోకభావనౌ ॥ **22** ॥ 129

శ్రీశుక ఉవాచ
ఇత్యుద్ధవాదుపాకర్ణ్య సుహృదాం దుఃసహం వధం।
జ్ఞానేనాశమయత్క్షత్తా శోకముత్పతితం బుధః ॥ **23** ॥ 130

స తం మహాభాగవతం వ్రజంతం కౌరవర్షభః।
విశ్రంభాదభ్యధత్తేదం ముఖ్యం కృష్ణపరిగ్రహే ॥ **24** ॥ 131

విదుర ఉవాచ
జ్ఞానం పరం స్వాత్మరహఃప్రకాశం
యదాహ యోగేశ్వర ఈశ్వరస్తే।
వక్తుం భవాన్నోఽర్హతి యద్ధి విష్ణో -
ర్భృత్యాః స్వభృత్యార్థకృతశ్చరంతి ॥ **25** ॥ 132

ఉద్ధవ ఉవాచ
నను తే తత్త్వసంరాధ్య ఋషిః కౌషారవోఽంతి మే।
సాక్షాద్భగవతాఽఽదిష్టో మర్త్యలోకం జిహాసతా ॥ **26** ॥ 133

శ్రీశుక ఉవాచ
ఇతి సహ విదురేణ విశ్వమూర్తే -
ర్గుణకథయా సుధయా ప్లావితోరుతాపః।
క్షణమివ పులినే యమస్వసుస్తాం
సముషిత ఔపగవిర్నిశాం తతోఽగాత్ ॥ **27** ॥ 134

రాజోవాచ

నిధనముపగతేషు వృష్ణిభోజే -
ష్వధిరథయూథపయూథపేషు ముఖ్యః ।
స తు కథమవశిష్ట ఉద్ధవో
యద్ధరిరపి తత్యజ ఆకృతిం త్ర్యధీశః ॥ **28** ॥ 135

శ్రీశుక ఉవాచ

బ్రహ్మశాపాపదేశేన కాలేనామోఘవాంఛితః ।
సంహృత్య స్వకులం నూనం త్యక్ష్యందేహమచింతయత్ ॥ **29** ॥ 136

అస్మాల్లోకాదుపరతే మయి జ్ఞానం మదాశ్రయం ।
అర్హత్యుద్ధవ ఏవాద్ధా సంప్రత్యాత్మవతాం వరః ॥ **30** ॥ 137

నోద్ధవోఽణ్వపి మన్న్యూనో యద్గుణైర్నార్దితః ప్రభుః ।
అతో మద్వయునం లోకం గ్రాహయన్నిహ తిష్ఠతు ॥ **31** ॥ 138

ఏవం త్రిలోకగురుణా సందిష్టః శబ్దయోనినా ।
బదర్యాశ్రమమాసాద్య హరిమీజే సమాధినా ॥ **32** ॥ 139

విదురోఽప్యుద్ధవాచ్ఛ్రుత్వా కృష్ణస్య పరమాత్మనః ।
క్రీడయోపాత్తదేహస్య కర్మాణి శ్లాఘితాని చ ॥ **33** ॥ 140

దేహన్యాసం చ తస్యైవం ధీరాణాం ధైర్యవర్ధనం ।
అన్యేషాం దుష్కరతరం పశూనాం విక్లవాత్మనాం ॥ **34** ॥ 141

ఆత్మానం చ కురుశ్రేష్ఠ కృష్ణేన మనసేక్షితం ।
ధ్యాయన్ గతే భాగవతే రురోద ప్రేమవిహ్వలః ॥ **35** ॥ 142

కాలింద్యాః కతిభిః సిద్ధ అహోభిర్భరతర్షభ ।
ప్రాపద్యత స్వఃసరితం యత్ర మిత్రాసుతో మునిః ॥ **36** ॥ 143

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే విదురోద్ధవసంవాదే చతుర్థోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే పంచమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
ద్వారి ద్యునద్యా ఋషభః కురూణాం
మైత్రేయమాసీనమగాధబోధం ।
క్షత్తోపసృత్యాచ్యుతభావశుద్ధః
పప్రచ్ఛ సౌశీల్యగుణాభితృప్తః ॥ **1** ॥ 144

విదుర ఉవాచ
సుఖాయ కర్మాణి కరోతి లోకో
న తైః సుఖం వాన్యదుపారమం వా ।
విందేత భూయస్తత ఏవ దుఃఖం
యదత్ర యుక్తం భగవాన్ వదేన్నః ॥ **2** ॥ 145

జనస్య కృష్ణాద్విముఖస్య దైవా -
దధర్మశీలస్య సుదుఃఖితస్య ।
అనుగ్రహాయేహ చరంతి నూనం
భూతాని భవ్యాని జనార్దనస్య ॥ **3** ॥ 146

తత్సాధువర్యాదిశ వర్త్మ శం నః
సంరాధితో భగవాన్ యేన పుంసాం ।
హృది స్థితో యచ్ఛతి భక్తిపూతే
జ్ఞానం సతత్త్వాధిగమం పురాణం ॥ **4** ॥ 147

కరోతి కర్మాణి కృతావతారో
యాన్యాత్మతంత్రో భగవాంస్త్ర్యధీశః।
యథా ససర్జాగ్ర ఇదం నిరీహః
సంస్థాప్య వృత్తిం జగతో విధత్తే ॥ **5** ॥ 148

యథా పునః స్వే ఖ ఇదం నివేశ్య
శేతే గుహాయాం స నివృత్తవృత్తిః।
యోగేశ్వరాధీశ్వర ఏక ఏత -
దనుప్రవిష్టో బహుధా యథాఽఽసీత్ ॥ **6** ॥ 149

క్రీడన్ విధత్తే ద్విజగోసురాణాం
క్షేమాయ కర్మాణ్యవతారభేదైః।
మనో న తృప్యత్యపి శృణ్వతాం నః
సుశ్లోకమౌలేశ్చరితామృతాని ॥ **7** ॥ 150

యైస్తత్త్వభేదైరధిలోకనాథో
లోకానలోకాన్ సహలోకపాలాన్।
అచీక్లృపద్యత్ర హి సర్వసత్త్వ -
నికాయభేదోఽధికృతః ప్రతీతః ॥ **8** ॥ 151

యేన ప్రజానాముత ఆత్మకర్మ -
రూపాభిధానాం చ భిదాం వ్యధత్త।
నారాయణో విశ్వసృడాత్మయోని -
రేతచ్చ నో వర్ణయ విప్రవర్య ॥ **9** ॥ 152

పరావరేషాం భగవన్ వ్రతాని
శ్రుతాని మే వ్యాసముఖాదభీక్ష్ణం।
అతృప్నుమ క్షుల్లసుఖావహానాం
తేషామృతే కృష్ణకథామృతౌఘాత్ ॥ **10** ॥ 153

కస్తృప్నుయాత్తీర్థపదోఽభిధానాత్
సత్రేషు వః సూరిభిరీడ్యమానాత్ ।
యః కర్ణనాడీం పురుషస్య యాతో
భవప్రదాం గేహరతిం ఛినత్తి ॥ **11** ॥ 154

మునిర్వివక్షుర్భగవద్గుణానాం
సఖాపి తే భారతమాహ కృష్ణః ।
యస్మిన్నృణాం గ్రామ్యసుఖానువాదై -
ర్మతిర్గృహీతా ను హరేః కథాయాం ॥ **12** ॥ 155

సా శ్రద్దధానస్య వివర్ధమానా
విరక్తిమన్యత్ర కరోతి పుంసః ।
హరేః పదానుస్మృతినిర్వృతస్య
సమస్తదుఃఖాత్యయమాశు ధత్తే ॥ **13** ॥ 156

తాంఛోచ్యశోచ్యానవిదోఽనుశోచే
హరేః కథాయాం విముఖానఘేన ।
క్షిణోతి దేవోఽనిమిషస్తు యేషా -
మాయుర్వృథావాదగతిస్మృతీనాం ॥ **14** ॥ 157

తదస్య కౌషారవ శర్మదాతు -
ర్హరేః కథామేవ కథాసు సారం ।
ఉద్ధృత్య పుష్పేభ్య ఇవార్తబంధో
శివాయ నః కీర్తయ తీర్థకీర్తేః ॥ **15** ॥ 158

స విశ్వజన్మస్థితిసంయమార్థే
కృతావతారః ప్రగృహీతశక్తిః ।
చకార కర్మాణ్యతిపూరుషాణి
యానీశ్వరః కీర్తయ తాని మహ్యం ॥ **16** ॥ 159

శ్రీశుక ఉవాచ
స ఏవం భగవాన్ పృష్టః క్షత్త్రా కౌషారవిర్మునిః।
పుంసాం నిఃశ్రేయసార్థేన తమాహ బహు మానయన్ ॥ **17** ॥ 160

మైత్రేయ ఉవాచ
సాధు పృష్టం త్వయా సాధో లోకాన్ సాధ్వనుగృహ్ణతా।
కీర్తిం వితన్వతా లోకే ఆత్మనోఽధోక్షజాత్మనః ॥ **18** ॥ 161

నైతచ్చిత్రం త్వయి క్షత్తర్బాదరాయణవీర్యజే।
గృహీతోఽనన్యభావేన యత్త్వయా హరిరీశ్వరః ॥ **19** ॥ 162

మాండవ్యశాపాద్భగవాన్ ప్రజాసంయమనో యమః।
భ్రాతుః క్షేత్రే భుజిష్యాయాం జాతః సత్యవతీసుతాత్ ॥ **20** ॥ 163

భవాన్ భగవతో నిత్యం సమ్మతః సానుగస్య చ।
యస్య జ్ఞానోపదేశాయ మాఽఽదిశద్భగవాన్ వ్రజన్ ॥ **21** ॥ 164

అథ తే భగవల్లీలా యోగమాయోపబృంహితాః।
విశ్వస్థిత్యుద్భవాంతార్థా వర్ణయామ్యనుపూర్వశః ॥ **22** ॥ 165

భగవానేక ఆసేదమగ్ర ఆత్మాఽఽత్మనాం విభుః।
ఆత్మేచ్ఛానుగతావాత్మా నానామత్యుపలక్షణః ॥ **23** ॥ 166

స వా ఏష తదా ద్రష్టా నాపశ్యద్ దృశ్యమేకరాట్।
మేనేఽసంతమివాత్మానం సుప్తశక్తిరసుప్తదృక్ ॥ **24** ॥ 167

సా వా ఏతస్య సంద్రష్టుః శక్తిః సదసదాత్మికా।
మాయా నామ మహాభాగ యయేదం నిర్మమే విభుః ॥ **25** ॥ 168

కాలవృత్త్యా తు మాయాయాం గుణమయ్యామధోక్షజః।
పురుషేణాత్మభూతేన వీర్యమాధత్త వీర్యవాన్ ॥ **26** ॥ 169

తతోఽభవన్ మహత్తత్త్వమవ్యక్తాత్కాలచోదితాత్ ।
విజ్ఞానాత్మాఽఽత్మదేహస్థం విశ్వం వ్యంజంస్తమోనుదః ॥ **27** ॥ 170

సోఽప్యంశగుణకాలాత్మా భగవద్దృష్టిగోచరః ।
ఆత్మానం వ్యకరోదాత్మా విశ్వస్యాస్య సిసృక్షయా ॥ **28** ॥ 171

మహత్తత్త్వాద్వికుర్వాణాదహంతత్త్వం వ్యజాయత ।
కార్యకారణకర్త్రాత్మా భూతేంద్రియమనోమయః ॥ **29** ॥ 172

వైకారికస్తైజసశ్చ తామసశ్చేత్యహం త్రిధా ।
అహంతత్త్వాద్వికుర్వాణాన్మనో వైకారికాదభూత్ ।
వైకారికాశ్చ యే దేవా అర్థాభివ్యంజనం యతః ॥ **30** ॥ 173

తైజసానీంద్రియాణ్యేవ జ్ఞానకర్మమయాని చ ।
తామసో భూతసూక్ష్మాదిర్యతః ఖం లింగమాత్మనః ॥ **31** ॥ 174

కాలమాయాంశయోగేన భగవద్వీక్షితం నభః ।
నభసోఽనుసృతం స్పర్శం వికుర్వన్నిర్మమేఽనిలం ॥ **32** ॥ 175

అనిలోఽపి వికుర్వాణో నభసోరుబలాన్వితః ।
ససర్జ రూపతన్మాత్రం జ్యోతిర్లోకస్య లోచనం ॥ **33** ॥ 176

అనిలేనాన్వితం జ్యోతిర్వికుర్వత్పరవీక్షితం ।
ఆధత్తాంభో రసమయం కాలమాయాంశయోగతః ॥ **34** ॥ 177

జ్యోతిషాంభోఽనుసంసృష్టం వికుర్వద్బ్రహ్మవీక్షితం ।
మహీం గంధగుణామాధాత్కాలమాయాంశయోగతః ॥ **35** ॥ 178

భూతానాం నభ ఆదీనాం యద్యద్భవ్యావరావరం ।
తేషాం పరానుసంసర్గాద్యథాసంఖ్యం గుణాన్ విదుః ॥ **36** ॥ 179

ఏతే దేవాః కలా విష్ణోః కాలమాయాంశలింగినః।
నానాత్వాత్స్వక్రియానీశాః ప్రోచుః ప్రాంజలయో విభుం ॥ **37** ॥ 180

దేవా ఊచుః
నమామ తే దేవపదారవిందం
ప్రపన్నతాపోపశమాతపత్రం।
యన్మూలకేతా యతయోఽంజసోరు -
సంసారదుఃఖం బహిరుత్క్షిపంతి ॥ **38** ॥ 181

ధాతర్యదస్మిన్ భవ ఈశ జీవా -
స్తాపత్రయేణోపహతా న శర్మ।
ఆత్మన్ లభంతే భగవంస్తవాంఘ్రి -
చ్ఛాయాం సవిద్యామత ఆశ్రయేమ ॥ **39** ॥ 182

మార్గంతి యత్తే ముఖపద్మనీడై -
శ్ఛందఃసుపర్ణైర్ఋషయో వివిక్తే।
యస్యాఘమర్షోదసరిద్వరాయాః
పదం పదం తీర్థపదః ప్రపన్నాః ॥ **40** ॥ 183

యచ్ఛ్రద్ధయా శ్రుతవత్యా చ భక్త్యా
సమ్మృజ్యమానే హృదయేఽవధాయ।
జ్ఞానేన వైరాగ్యబలేన ధీరా
వ్రజేమ తత్తేఽంఘ్రిసరోజపీఠం ॥ **41** ॥ 184

విశ్వస్య జన్మస్థితిసంయమార్థే
కృతావతారస్య పదాంబుజం తే।
వ్రజేమ సర్వే శరణం యదీశ
స్మృతం ప్రయచ్ఛత్యభయం స్వపుంసాం ॥ **42** ॥ 185

యత్సానుబంధేఽసతి దేహగేహే
మమాహమిత్యూఢదురాగ్రహాణాం।
పుంసాం సుదూరం వసతోఽపి పుర్యాం
భజేమ తత్తే భగవన్ పదాబ్జం ॥ **43** ॥ 186

తాన్ వై హ్యసద్వృత్తిభిరక్షిభిర్యే
పరాహృతాంతర్మనసః పరేశ।
అథో న పశ్యంత్యురుగాయ నూనం
యే తే పదన్యాసవిలాసలక్ష్యాః ॥ **44** ॥ 187

పానేన తే దేవ కథాసుధాయాః
ప్రవృద్ధభక్త్యా విశదాశయా యే।
వైరాగ్యసారం ప్రతిలభ్య బోధం
యథాంజసాన్వీయురకుంఠధిష్ణ్యం ॥ **45** ॥ 188

తథాపరే చాత్మసమాధియోగ-
బలేన జిత్వా ప్రకృతిం బలిష్ఠాం।
త్వామేవ ధీరాః పురుషం విశంతి
తేషాం శ్రమః స్యాన్న తు సేవయా తే ॥ **46** ॥ 189

తత్తే వయం లోకసిసృక్షయాద్య
త్వయానుసృష్టాస్త్రిభిరాత్మభిః స్మ।
సర్వే వియుక్తాః స్వవిహారతంత్రం
న శక్నుమస్తత్ప్రతిహర్తవే తే ॥ **47** ॥ 190

యావద్బలిం తేఽజ హరామ కాలే
యథా వయం చాన్నమదామ యత్ర।
యథోభయేషాం త ఇమే హి లోకా
బలిం హరంతోఽన్నమదంత్యనూహాః ॥ **48** ॥ 191

త్వం నః సురాణామసి సాన్వయానాం
కూటస్థ ఆద్యః పురుషః పురాణః ।
త్వం దేవ శక్త్యాం గుణకర్మయోనౌ
రేతస్త్వజాయాం కవిమాదధేఽజః ॥ **49** ॥ 192

తతో వయం సత్ప్రముఖా యదర్థే
బభూవిమాత్మన్ కరవామ కిం తే ।
త్వం నః స్వచక్షుః పరిదేహి శక్త్యా
దేవ క్రియార్థే యదనుగ్రహాణాం ॥ **50** ॥ 193

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే విదురోద్ధవసంవాదే పంచమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే షష్ఠోఽధ్యాయః ॥

ఋషిరువాచ

ఇతి తాసాం స్వశక్తీనాం సతీనామసమేత్య సః ।
ప్రసుప్తలోకతంత్రాణాం నిశామ్య గతిమీశ్వరః ॥ **1** ॥ 194

కాలసంజ్ఞాం తదా దేవీం బిభ్రచ్ఛక్తిమురుక్రమః ।
త్రయోవింశతితత్త్వానాం గణం యుగపదావిశత్ ॥ **2** ॥ 195

సోఽనుప్రవిష్టో భగవాంశ్చేష్టారూపేణ తం గణం ।
భిన్నం సంయోజయామాస సుప్తం కర్మ ప్రబోధయన్ ॥ **3** ॥ 196

ప్రబుద్ధకర్మా దైవేన త్రయోవింశతికో గణః ।
ప్రేరితోఽజనయత్స్వాభిర్మాత్రాభిరధిపూరుషం ॥ **4** ॥ 197

పరేణ విశతా స్వస్మిన్మాత్రయా విశ్వసృగ్గణః ।
చుక్షోభాన్యోన్యమాసాద్య యస్మిన్ లోకాశ్చరాచరాః ॥ **5** ॥ 198

హిరణ్మయః స పురుషః సహస్రపరివత్సరాన్ ।
ఆండకోశ ఉవాసాప్సు సర్వసత్త్వోపబృంహితః ॥ **6** ॥ 199

స వై విశ్వసృజాం గర్భో దేవకర్మాత్మశక్తిమాన్ ।
విబభాజాత్మనాఽఽత్మానమేకధా దశధా త్రిధా ॥ **7** ॥ 200

ఏష హ్యశేషసత్త్వానామాత్మాంశః పరమాత్మనః।
ఆద్యోఽవతారో యత్రాసౌ భూతగ్రామో విభావ్యతే ॥ **8** ॥ 201

సాధ్యాత్మ్నః సాధిదైవశ్చ సాధిభూత ఇతి త్రిధా।
విరాట్ ప్రాణో దశవిధ ఏకధా హృదయేన చ ॥ **9** ॥ 202

స్మరన్ విశ్వసృజామీశో విజ్ఞాపితమధోక్షజః।
విరాజమతపత్స్వేన తేజసైషాం వివృత్తయే ॥ **10** ॥ 203

అథ తస్యాభితప్తస్య కతి చాయతనాని హ।
నిరభిద్యంత దేవానాం తాని మే గదతః శృణు ॥ **11** ॥ 204

తస్యాగ్నిరాస్యం నిర్భిన్నం లోకపాలోఽవిశత్పదం।
వాచా స్వాంశేన వక్తవ్యం యయాసౌ ప్రతిపద్యతే ॥ **12** ॥ 205

నిర్భిన్నం తాలు వరుణో లోకపాలోఽవిశద్ధరేః।
జిహ్వయాంశేన చ రసం యయాసౌ ప్రతిపద్యతే ॥ **13** ॥ 206

నిర్భిన్నే అశ్వినౌ నాసే విష్ణోరావిశతాం పదం।
ఘ్రాణేనాంశేన గంధస్య ప్రతిపత్తిర్యతో భవేత్ ॥ **14** ॥ 207

నిర్భిన్నే అక్షిణీ త్వష్టా లోకపాలోఽవిశద్విభోః।
చక్షుషాంశేన రూపాణాం ప్రతిపత్తిర్యతో భవేత్ ॥ **15** ॥ 208

నిర్భిన్నాన్యస్య చర్మాణి లోకపాలోఽనిలోఽవిశత్।
ప్రాణేనాంశేన సంస్పర్శం యేనాసౌ ప్రతిపద్యతే ॥ **16** ॥ 209

కర్ణావస్య వినిర్భిన్నౌ ధిష్ణ్యం స్వం వివిశుర్దిశః।
శ్రోత్రేణాంశేన శబ్దస్య సిద్ధిం యేన ప్రపద్యతే ॥ **17** ॥ 210

త్వచమస్య వినిర్భిన్నాం వివిశుర్ధిష్ణ్యమోషధీః।
అంశేన రోమభిః కండూం యైరసౌ ప్రతిపద్యతే ॥ **18** ॥ 211

మేఢ్రం తస్య వినిర్భిన్నం స్వధిష్ణ్యం క ఉపావిశత్ ।
రేతసాంశేన యేనాసావానందం ప్రతిపద్యతే ॥ **19** ॥ 212

గుదం పుంసో వినిర్భిన్నం మిత్రో లోకేశ ఆవిశత్ ।
పాయునాంశేన యేనాసౌ విసర్గం ప్రతిపద్యతే ॥ **20** ॥ 213

హస్తావస్య వినిర్భిన్నావింద్రః స్వర్పతిరావిశత్ ।
వార్తయాంశేన పురుషో యయా వృత్తిం ప్రపద్యతే ॥ **21** ॥ 214

పాదావస్య వినిర్భిన్నౌ లోకేశో విష్ణురావిశత్ ।
గత్యా స్వాంశేన పురుషో యయా ప్రాప్యం ప్రపద్యతే ॥ **22** ॥ 215

బుద్ధిం చాస్య వినిర్భిన్నాం వాగీశో ధిష్ణ్యమావిశత్ ।
బోధేనాంశేన బోద్ధవ్యప్రతిపత్తిర్యతో భవేత్ ॥ **23** ॥ 216

హృదయం చాస్య నిర్భిన్నం చంద్రమా ధిష్ణ్యమావిశత్ ।
మనసాంశేన యేనాసౌ విక్రియాం ప్రతిపద్యతే ॥ **24** ॥ 217

ఆత్మానం చాస్య నిర్భిన్నమభిమానోఽవిశత్పదం ।
కర్మణాంశేన యేనాసౌ కర్తవ్యం ప్రతిపద్యతే ॥ **25** ॥ 218

సత్త్వం చాస్య వినిర్భిన్నం మహాంధిష్ణ్యముపావిశత్ ।
చిత్తేనాంశేన యేనాసౌ విజ్ఞానం ప్రతిపద్యతే ॥ **26** ॥ 219

శీర్ష్ణో ఽస్య ద్యౌర్ధరా పద్భ్యాం ఖం నాభేరుదపద్యత ।
గుణానాం వృత్తయో యేషు ప్రతీయంతే సురాదయః ॥ **27** ॥ 220

ఆత్యంతికేన సత్త్వేన దివం దేవాః ప్రపేదిరే ।
ధరాం రజఃస్వభావేన పణయో యే చ తానను ॥ **28** ॥ 221

తార్తీయేన స్వభావేన భగవన్నాభిమాశ్రితాః ।
ఉభయోరంతరం వ్యోమ యే రుద్రపార్షదాం గణాః ॥ **29** ॥ 222

ముఖతోఽవర్తత బ్రహ్మ పురుషస్య కురూద్వహ।
యస్తూన్ముఖత్వాద్వర్ణానాం ముఖ్యోఽభూద్బ్రాహ్మణో గురుః ॥ **30** ॥ 223

బాహుభ్యోఽవర్తత క్షత్రం క్షత్రియస్తదనువ్రతః।
యో జాతస్త్రాయతే వర్ణాన్ పౌరుషః కంటకక్షతాత్ ॥ **31** ॥ 224

విశోఽవర్తంత తస్యోర్వోర్లోకవృత్తికరీర్విభోః।
వైశ్యస్తదుద్భవో వార్తాం నృణాం యః సమవర్తయత్ ॥ **32** ॥ 225

పద్భ్యాం భగవతో జజ్ఞే శుశ్రూషా ధర్మసిద్ధయే।
తస్యాం జాతః పురా శూద్రో యద్వృత్త్యా తుష్యతే హరిః ॥ **33** ॥ 226

ఏతే వర్ణాః స్వధర్మేణ యజంతి స్వగురుం హరిం।
శ్రద్ధయాఽఽత్మవిశుద్ధ్యర్థం యజ్ఞాతాః సహ వృత్తిభిః ॥ **34** ॥ 227

ఏతత్క్షత్తర్భగవతో దైవకర్మాత్మరూపిణః।
కః శ్రద్దధ్యాదుపాకర్తుం యోగమాయాబలోదయం ॥ **35** ॥ 228

అథాపి కీర్తయామ్యంగ యథామతి యథాశ్రుతం।
కీర్తిం హరేః స్వాం సత్కర్తుం గిరమన్యాభిధాసతీం ॥ **36** ॥ 229

ఏకాంతలాభం వచసో ను పుంసాం
సుశ్లోకమౌలేర్గుణవాదమాహుః।
శ్రుతేశ్చ విద్వద్భిరుపాకృతాయాం
కథాసుధాయాముపసంప్రయోగం ॥ **37** ॥ 230

ఆత్మనోఽవసితో వత్స మహిమా కవినాఽఽదినా।
సంవత్సరసహస్రాంతే ధియా యోగవిపక్వయా ॥ **38** ॥ 231

అతో భగవతో మాయా మాయినామపి మోహినీ।
యత్స్వయం చాత్మవర్త్మాత్మా న వేద కిముతాపరే ॥ **39** ॥ 232

యతోఽప్రాప్య న్యవర్తంత వాచశ్చ మనసా సహ।
అహం చాన్య ఇమే దేవాస్తస్మై భగవతే నమః ॥ **40** ॥ 233

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే షష్ఠోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే సప్తమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
ఏవం బ్రువాణం మైత్రేయం ద్వైపాయనసుతో బుధః।
ప్రీణయన్నివ భారత్యా విదురః ప్రత్యభాషత ॥ **1** ॥ 234

విదుర ఉవాచ
బ్రహ్మన్ కథం భగవతశ్చిన్మాత్రస్యావికారిణః।
లీలయా చాపి యుజ్యేరన్నిర్గుణస్య గుణాః క్రియాః ॥ **2** ॥ 235

క్రీడాయాముద్యమోఽర్భస్య కామశ్చిక్రీడిషాన్యతః।
స్వతస్తృప్తస్య చ కథం నివృత్తస్య సదాన్యతః ॥ **3** ॥ 236

అస్రాక్షీద్భగవాన్ విశ్వం గుణమయ్యాఽఽత్మమాయయా।
తయా సంస్థాపయత్యేతద్భూయః ప్రత్యపిధాస్యతి ॥ **4** ॥ 237

దేశతః కాలతో యోఽసావవస్థాతః స్వతోఽన్యతః।
అవిలుప్తావబోధాత్మా స యుజ్యేతాజయా కథం ॥ **5** ॥ 238

భగవానేక ఏవైష సర్వక్షేత్రేష్వవస్థితః।
అముష్య దుర్భగత్వం వా క్లేశో వా కర్మభిః కుతః ॥ **6** ॥ 239

ఏతస్మిన్మే మనో విద్వన్ ఖిద్యతేఽజ్ఞానసంకటే।
తన్నః పరాణుద విభో కశ్మలం మానసం మహత్ ॥ **7** ॥ 240

శ్రీశుక ఉవాచ
స ఇత్థం చోదితః క్షత్త్రా తత్త్వజిజ్ఞాసునా మునిః।
ప్రత్యాహ భగవచ్చిత్తః స్మయన్నివ గతస్మయః ॥ **8** ॥ 241

మైత్రేయ ఉవాచ
సేయం భగవతో మాయా యన్నయేన విరుధ్యతే।
ఈశ్వరస్య విముక్తస్య కార్పణ్యముత బంధనం ॥ **9** ॥ 242

యదర్థేన వినాముష్య పుంస ఆత్మవిపర్యయః।
ప్రతీయత ఉపద్రష్టుః స్వశిరశ్ఛేదనాదికః ॥ **10** ॥ 243

యథా జలే చంద్రమసః కంపాదిస్తత్కృతో గుణః।
దృశ్యతేఽసన్నపి ద్రష్టురాత్మనోఽనాత్మనో గుణః ॥ **11** ॥ 244

స వై నివృత్తిధర్మేణ వాసుదేవానుకంపయా।
భగవద్భక్తియోగేన తిరోధత్తే శనైరిహ ॥ **12** ॥ 245

యదేంద్రియోపరామోఽథ ద్రష్ట్రాత్మని పరే హరౌ।
విలీయంతే తదా క్లేశాః సంసుప్తస్యేవ కృత్స్నశః ॥ **13** ॥ 246

అశేషసంక్లేశశమం విధత్తే
గుణానువాదశ్రవణం మురారేః।
కుతః పునస్తచ్చరణారవింద -
పరాగసేవారతిరాత్మలబ్ధా ॥ **14** ॥ 247

విదుర ఉవాచ
సంఛిన్నః సంశయో మహ్యం తవ సూక్తాసినా విభో।
ఉభయత్రాపి భగవన్మనో మే సంప్రధావతి ॥ **15** ॥ 248

సాధ్వేతద్ వ్యాహృతం విద్వన్నాత్మమాయాయనం హరేః।
ఆభాత్యపార్థం నిర్మూలం విశ్వమూలం న యద్బహిః ॥ **16** ॥ 249

యశ్చ మూఢతమో లోకే యశ్చ బుద్ధేః పరం గతః।
తావుభౌ సుఖమేధేతే క్లిశ్యత్యంతరితో జనః ॥ **17** ॥ 250

అర్థాభావం వినిశ్చిత్య ప్రతీతస్యాపి నాత్మనః।
తాం చాపి యుష్మచ్చరణసేవయాహం పరాణుదే ॥ **18** ॥ 251

యత్సేవయా భగవతః కూటస్థస్య మధుద్విషః।
రతిరాసో భవేత్తీవ్రః పాదయోర్వ్యసనార్దనః ॥ **19** ॥ 252

దురాపా హ్యల్పతపసః సేవా వైకుంఠవర్త్మసు।
యత్రోపగీయతే నిత్యం దేవదేవో జనార్దనః ॥ **20** ॥ 253

సృష్ట్వాగ్రే మహదాదీని సవికారాణ్యనుక్రమాత్।
తేభ్యో విరాజముద్ధృత్య తమను ప్రావిశద్విభుః ॥ **21** ॥ 254

యమాహురాద్యం పురుషం సహస్రాంఘ్ర్యూరుబాహుకం।
యత్ర విశ్వ ఇమే లోకాః సవికాసం సమాసతే ॥ **22** ॥ 255

యస్మిన్ దశవిధః ప్రాణః సేంద్రియార్థేంద్రియస్త్రివృత్।
త్వయేరితో యతో వర్ణాస్తద్విభూతీర్వదస్వ నః ॥ **23** ॥ 256

యత్ర పుత్త్రైశ్చ పౌత్త్రైశ్చ నప్తృభిః సహ గోత్రజైః।
ప్రజా విచిత్రాకృతయ ఆసన్ యాభిరిదం తతం ॥ **24** ॥ 257

ప్రజాపతీనాం స పతిశ్చక్లృపే కాన్ ప్రజాపతీన్।
సర్గాంశ్చైవానుసర్గాంశ్చ మనూన్మన్వంతరాధిపాన్ ॥ **25** ॥ 258

ఏతేషామపి వంశాంశ్చ వంశానుచరితాని చ।
ఉపర్యధశ్చ యే లోకా భూమేర్మిత్రాత్మజాసతే ॥ **26** ॥ 259

తేషాం సంస్థాం ప్రమాణం చ భూర్లోకస్య చ వర్ణయ।
తిర్యఙ్మానుషదేవానాం సరీసృపపతత్త్రిణాం।
వద నః సర్గసంవ్యూహం గార్భస్వేదద్విజోద్భిదాం ॥ **27** ॥ 260

గుణావతారైర్విశ్వస్య సర్గస్థిత్యప్యయాశ్రయం।
సృజతః శ్రీనివాసస్య వ్యాచక్ష్వోదారవిక్రమం ॥ **28** ॥ 261

వర్ణాశ్రమవిభాగాంశ్చ రూపశీలస్వభావతః।
ఋషీణాం జన్మకర్మాది వేదస్య చ వికర్షణం ॥ **29** ॥ 262

యజ్ఞస్య చ వితానాని యోగస్య చ పథః ప్రభో।
నైష్కర్మ్యస్య చ సాంఖ్యస్య తంత్రం వా భగవత్స్మృతం ॥ **30** ॥ 263

పాఖండపథవైషమ్యం ప్రతిలోమనివేశనం।
జీవస్య గతయో యాశ్చ యావతీర్గుణకర్మజాః ॥ **31** ॥ 264

ధర్మార్థకామమోక్షాణాం నిమిత్తాన్యవిరోధతః।
వార్తాయా దండనీతేశ్చ శ్రుతస్య చ విధిం పృథక్ ॥ **32** ॥ 265

శ్రాద్ధస్య చ విధిం బ్రహ్మన్ పిత్ౄణాం సర్గమేవ చ।
గ్రహనక్షత్రతారాణాం కాలావయవసంస్థితిం ॥ **33** ॥ 266

దానస్య తపసో వాపి యచ్చేష్టాపూర్తయోః ఫలం।
ప్రవాసస్థస్య యో ధర్మో యశ్చ పుంస ఉతాపది ॥ **34** ॥ 267

యేన వా భగవాంస్తుష్యేద్ధర్మయోనిర్జనార్దనః।
సంప్రసీదతి వా యేషామేతదాఖ్యాహి చానఘ ॥ **35** ॥ 268

అనువ్రతానాం శిష్యాణాం పుత్రాణాం చ ద్విజోత్తమ।
అనాపృష్టమపి బ్రూయుర్గురవో దీనవత్సలాః ॥ **36** ॥ 269

తత్త్వానాం భగవంస్తేషాం కతిధా ప్రతిసంక్రమః।
తత్రేమం క ఉపాసీరన్ క ఉ స్విదనుశేరతే ॥ **37** ॥ 270

పురుషస్య చ సంస్థానం స్వరూపం వా పరస్య చ।
జ్ఞానం చ నైగమం యత్తద్గురుశిష్యప్రయోజనం ॥ **38** ॥ 271

నిమిత్తాని చ తస్యేహ ప్రోక్తాన్యనఘ సూరిభిః।
స్వతో జ్ఞానం కుతః పుంసాం భక్తిర్వైరాగ్యమేవ వా ॥ **39** ॥ 272

ఏతాన్మే పృచ్ఛతః ప్రశ్నాన్ హరేః కర్మవివిత్సయా।
బ్రూహి మేఽజ్ఞస్య మిత్రత్వాదజయా నష్టచక్షుషః ॥ **40** ॥ 273

సర్వే వేదాశ్చ యజ్ఞాశ్చ తపో దానాని చానఘ।
జీవాభయప్రదానస్య న కుర్వీరన్ కలామపి ॥ **41** ॥ 274

శ్రీశుక ఉవాచ
స ఇత్థమాపృష్టపురాణకల్పః
కురుప్రధానేన మునిప్రధానః।
ప్రవృద్ధహర్షో భగవత్కథాయాం
సంచోదితస్తం ప్రహసన్నివాహ ॥ **42** ॥ 275

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే సప్తమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే అష్టమోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ
సత్సేవనీయో బత పూరువంశో
యల్లోకపాలో భగవత్ప్రధానః।
బభూవిథేహాజితకీర్తిమాలాం
పదే పదే నూతనయస్యభీక్ష్ణం ॥ **1** ॥ 276

సోఽహం నృణాం క్షుల్లసుఖాయ దుఃఖం
మహద్భతానాం విరమాయ తస్య।
ప్రవర్తయే భాగవతం పురాణం
యదాహ సాక్షాద్భగవానృషిభ్యః ॥ **2** ॥ 277

ఆసీనమూర్వ్యాం భగవంతమాద్యం
సంకర్షణం దేవమకుంఠసత్త్వం।
వివిత్సవస్తత్త్వమతః పరస్య
కుమారముఖ్యా మునయోఽన్వపృచ్ఛన్ ॥ **3** ॥ 278

స్వమేవ ధిష్ణ్యం బహు మానయంతం
యం వాసుదేవాభిధమామనంతి।
ప్రత్యగ్ధృతాక్షాంబుజకోశమీష -
దున్మీలయంతం విబుధోదయాయ ॥ **4** ॥ 279

స్వర్ధున్యుదార్ద్రైః స్వజటాకలాపై -
రుపస్పృశంతశ్చరణోపధానం ।
పద్మం యదర్చంత్యహిరాజకన్యాః
సప్రేమ నానాబలిభిర్వరార్థాః ॥ **5** ॥ 280

ముహుర్గృణంతో వచసానురాగ -
స్ఖలత్పదేనాస్య కృతాని తజ్ఞాః ।
కిరీటసాహస్రమణిప్రవేక -
ప్రద్యోతితోద్దామఫణాసహస్రం ॥ **6** ॥ 281

ప్రోక్తం కిలైతద్భగవత్తమేన
నివృత్తిధర్మాభిరతాయ తేన ।
సనత్కుమారాయ స చాహ పృష్టః
సాంఖ్యాయనాయాంగ ధృతవ్రతాయ ॥ **7** ॥ 282

సాంఖ్యాయనః పారమహంస్యముఖ్యో
వివక్షమాణో భగవద్విభూతీః ।
జగాద సోఽస్మద్గురవేఽన్వితాయ
పరాశరాయాథ బృహస్పతేశ్చ ॥ **8** ॥ 283

ప్రోవాచ మహ్యం స దయాలురుక్తో
మునిః పులస్త్యేన పురాణమాద్యం ।
సోఽహం తవైతత్కథయామి వత్స
శ్రద్ధాలవే నిత్యమనువ్రతాయ ॥ **9** ॥ 284

ఉదాప్లుతం విశ్వమిదం తదాఽఽసీద్
యన్నిద్రయామీలితదృజ్ న్యమీలయత్ ।
అహీంద్రతల్పేఽధిశయాన ఏకః
కృతక్షణః స్వాత్మరతౌ నిరీహః ॥ **10** ॥ 285

సోఽంతఃశరీరేఽర్పితభూతసూక్ష్మః
కాలాత్మికాం శక్తిముదీరయాణః।
ఉవాస తస్మిన్ సలిలే పదే స్వే
యథానలో దారుణి రుద్ధవీర్యః ॥ **11** ॥ 286

చతుర్యుగానాం చ సహస్రమప్సు
స్వపన్ స్వయోదీరితయా స్వశక్త్యా।
కాలాఖ్యయాఽఽసాదితకర్మతంత్రో
లోకానపీతాందదృశే స్వదేహే ॥ **12** ॥ 287

తస్యార్థసూక్ష్మాభినివిష్టదృష్టే -
రంతర్గతోఽర్థో రజసా తనీయాన్।
గుణేన కాలానుగతేన విద్ధః
సూష్యంస్తదాభిద్యత నాభిదేశాత్ ॥ **13** ॥ 288

స పద్మకోశః సహసోదతిష్ఠత్
కాలేన కర్మప్రతిబోధనేన।
స్వరోచిషా తత్సలిలం విశాలం
విద్యోతయన్నర్క ఇవాత్మయోనిః ॥ **14** ॥ 289

తల్లోకపద్మం స ఉ ఏవ విష్ణుః
ప్రావీవిశత్సర్వగుణావభాసం।
తస్మిన్ స్వయం వేదమయో విధాతా
స్వయంభువం యం స్మ వదంతి సోఽభూత్ ॥ **15** ॥ 290

తస్యాం స చాంభోరుహకర్ణికాయా -
మవస్థితో లోకమపశ్యమానః।
పరిక్రమన్ వ్యోమ్ని వివృత్తనేత్ర -
శ్చత్వారి లేభేఽనుదిశం ముఖాని ॥ **16** ॥ 291

తస్మాద్యుగాంతశ్వసనావఘూర్ణ -
జలోర్మిచక్రాత్సలిలాద్విరూఢం ।
ఉపాశ్రితః కంజము లోకతత్త్వం
నాత్మానమద్ధావిదదాదిదేవః ॥ **17** ॥ 292

క ఏష యోఽసావహమబ్జపృష్ఠ
ఏతత్ముతో వాబ్జమనన్యదప్సు ।
అస్తి హ్యధస్తాదిహ కించనైత -
దధిష్ఠితం యత్ర సతా ను భావ్యం ॥ **18** ॥ 293

స ఇత్థముద్వీక్ష్య తదబ్జనాల -
నాడీభిరంతర్జలమావివేశ ।
నార్వాగ్గతస్తత్ఖరనాలనాల -
నాభిం విచిన్వంస్తదవిందతాజః ॥ **19** ॥ 294

తమస్యపారే విదురాత్మసర్గం
విచిన్వతోఽభూత్సుమహాంస్త్రిణేమిః ।
యో దేహభాజాం భయమీరయాణః
పరిక్షిణోత్యాయురజస్య హేతిః ॥ **20** ॥ 295

తతో నివృత్తోఽప్రతిలబ్ధకామః
స్వధిష్ణ్యమాసాద్య పునః స దేవః ।
శనైర్జితశ్వాసనివృత్తచిత్తో
న్యషీదదారూఢసమాధియోగః ॥ **21** ॥ 296

కాలేన సోఽజః పురుషాయుషాభి -
ప్రవృత్తయోగేన విరూఢబోధః ।
స్వయం తదంతర్హృదయేఽవభాత -
మపశ్యతాపశ్యత యన్న పూర్వం ॥ **22** ॥ 297

మృణాలగౌరాయతశేషభోగ -
పర్యంక ఏకం పురుషం శయానం ।
ఫణాతపత్రాయుతమూర్ధరత్న -
ద్యుభిర్హతధ్వాంతయుగాంతతోయే ॥ **23** ॥ 298

ప్రేక్షాం క్షిపంతం హరితోపలాద్రేః
సంధ్యాభ్రనీవేరురురుక్మమూర్ధ్నః ।
రత్నోదధారౌషధిసౌమనస్య -
వనస్రజో వేణుభుజాంఘ్రిపాంఘ్రేః ॥ **24** ॥ 299

ఆయామతో విస్తరతః స్వమాన -
దేహేన లోకత్రయసంగ్రహేణ ।
విచిత్రదివ్యాభరణాంశుకానాం
కృతశ్రియాపాశ్రితవేషదేహం ॥ **25** ॥ 300

పుంసాం స్వకామాయ వివిక్తమార్గై -
రభ్యర్చతాం కామదుఘాంఘ్రిపద్మం ।
ప్రదర్శయంతం కృపయా నఖేందు -
మయూఖభిన్నాంగులిచారుపత్రం ॥ **26** ॥ 301

ముఖేన లోకార్తిహరస్మితేన
పరిస్ఫురత్కుండలమండితేన ।
శోణాయితేనాధరబింబభాసా
ప్రత్యర్హయంతం సునసేన సుభ్రూ ॥ **27** ॥ 302

కదంబకింజల్కపిశంగవాససా
స్వలంకృతం మేఖలయా నితంబే ।
హారేణ చానంతధనేన వత్స
శ్రీవత్సవక్షఃస్థలవల్లభేన ॥ **28** ॥ 303

పరార్ధ్యకేయూరమణిప్రవేక -
పర్యస్తదోర్దండసహస్రశాఖం ।
అవ్యక్తమూలం భువనాంఘ్రిపేంద్ర -
మహీంద్రభోగైరధివీతవల్శం ॥ **29** ॥ 304

చరాచరౌకో భగవన్మహీధ్ర -
మహీంద్రబంధుం సలిలోపగూఢం ।
కిరీటసాహస్రహిరణ్యశృంగ -
మావిర్భవత్కౌస్తుభరత్నగర్భం ॥ **30** ॥ 305

నివీతమామ్నాయమధువ్రతశ్రియా
స్వకీర్తిమయ్యా వనమాలయా హరిం ।
సూర్యేందువాయ్వగ్న్యగమం త్రిధామభిః
పరిక్రమత్ప్రాధనికైర్దురాసదం ॥ **31** ॥ 306

తర్హ్యేవ తన్నాభిసరఃసరోజ -
మాత్మానమంభః శ్వసనం వియచ్చ ।
దదర్శ దేవో జగతో విధాతా
నాతః పరం లోకవిసర్గదృష్టిః ॥ **32** ॥ 307

స కర్మబీజం రజసోపరక్తః
ప్రజాః సిసృక్షన్నియదేవ దృష్ట్వా ।
అస్తౌద్విసర్గాభిముఖస్తమీడ్య -
మవ్యక్తవర్త్మన్యభివేశితాత్మా ॥ **33** ॥ 308

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే అష్టమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే నవమోఽధ్యాయః ॥

బ్రహ్మోవాచ

జ్ఞాతోఽసి మేఽద్య సుచిరాన్నను దేహభాజాం
న జ్ఞాయతే భగవతో గతిరిత్యవద్యం ।
నాన్యత్త్వదస్తి భగవన్నపి తన్న శుద్ధం
మాయాగుణవ్యతికరాద్యదురుర్విభాసి ॥ **1** ॥ 309

రూపం యదేతదవబోధరసోదయేన
శశ్వన్నివృత్తతమసః సదనుగ్రహాయ ।
ఆదౌ గృహీతమవతారశతైకబీజం
యన్నాభిపద్మభవనాదహమావిరాసం ॥ **2** ॥ 310

నాతః పరం పరమ యద్భవతః స్వరూప -
మానందమాత్రమవికల్పమవిద్ధవర్చః ।
పశ్యామి విశ్వసృజమేకమవిశ్వమాత్మన్
భూతేంద్రియాత్మకమదస్త ఉపాశ్రితోఽస్మి ॥ **3** ॥ 311

తద్వా ఇదం భువనమంగల మంగలాయ
ధ్యానే స్మ నో దర్శితం త ఉపాసకానాం ।
తస్మై నమో భగవతేఽనువిధేమ తుభ్యం
యోఽనాదృతో నరకభాగ్భిరసత్ప్రసంగైః ॥ **4** ॥ 312

యే తు త్వదీయచరణాంబుజకోశగంధం
జిఘ్రంతి కర్ణవివరైః శ్రుతివాతనీతం।
భక్త్యా గృహీతచరణః పరయా చ తేషాం
నాపైషి నాథ హృదయాంబురుహాత్స్వపుంసాం ॥ **5** ॥ 313

తావద్భయం ద్రవిణగేహసుహృన్నిమిత్తం
శోకః స్పృహా పరిభవో విపులశ్చ లోభః।
తావన్మమేత్యసదవగ్రహ ఆర్తిమూలం
యావన్న తేఽంఘ్రిమభయం ప్రవృణీత లోకః ॥ **6** ॥ 314

దైవేన తే హతధియో భవతః ప్రసంగా -
త్సర్వాశుభోపశమనాద్విముఖేంద్రియా యే।
కుర్వంతి కామసుఖలేశలవాయ దీనా
లోభాభిభూతమనసోఽకుశలాని శశ్వత్ ॥ **7** ॥ 315

క్షుత్తృట్ త్రిధాతుభిరిమా ముహురర్ద్యమానాః
శీతోష్ణవాతవర్షైరితరేతరాచ్చ।
కామాగ్నినాచ్యుత రుషా చ సుదుర్భరేణ
సంపశ్యతో మన ఉరుక్రమ సీదతే మే ॥ **8** ॥ 316

యావత్పృథక్త్వమిదమాత్మన ఇంద్రియార్థ -
మాయాబలం భగవతో జన ఈశ పశ్యేత్।
తావన్న సంసృతిరసౌ ప్రతిసంక్రమేత
వ్యర్థాపి దుఃఖనివహం వహతీ క్రియార్థా ॥ **9** ॥ 317

అహ్న్యపృతార్తకరణా నిశి నిఃశయానా
నానామనోరథధియా క్షణభగ్ననిద్రాః।
దైవాహతార్థరచనా ఋషయోఽపి దేవ
యుష్మత్ప్రసంగవిముఖా ఇహ సంసరంతి ॥ **10** ॥ 318

త్వం భావయోగపరిభావితహృత్సరోజ
ఆస్సే శ్రుతేక్షితపథో నను నాథ పుంసాం।
యద్యద్ధియా త ఉరుగాయ విభావయంతి
తత్తద్వపుః ప్రణయసే సదనుగ్రహాయ ॥ **11** ॥ 319

నాతిప్రసీదతి తథోపచితోపచారై -
రారాధితః సురగణైర్హృది బద్ధకామైః।
యత్సర్వభూతదయయాసదలభ్యయైకో
నానాజనేష్ఠవహితః సుహృదంతరాత్మా ॥ **12** ॥ 320

పుంసామతో వివిధకర్మభిరధ్వరాద్యై -
ర్దానేన చోగ్రతపసా వ్రతచర్యయా చ।
ఆరాధనం భగవతస్తవ సత్క్రియార్థో
ధర్మోఽర్పితః కర్హిచిద్ధ్రియతే న యత్ర ॥ **13** ॥ 321

శశ్వత్స్వరూపమహసైవ నిపీతభేద -
మోహాయ బోధధిషణాయ నమః పరస్మై।
విశ్వోద్భవస్థితిలయేషు నిమిత్తలీలా -
రాసాయ తే నమ ఇదం చకృమేశ్వరాయ ॥ **14** ॥ 322

యస్యావతారగుణకర్మవిడంబనాని
నామాని యేఽసువిగమే వివశా గృణంతి।
తే నైకజన్మశమలం సహసైవ హిత్వా
సంయాంత్యపావృతమృతం తమజం ప్రపద్యే ॥ **15** ॥ 323

యో వా అహం చ గిరిశశ్చ విభుః స్వయం చ
స్థిత్యుద్భవప్రలయహేతవ ఆత్మమూలం।
భిత్త్వా త్రిపాద్వవృధ ఏక ఉరుప్రరోహ -
స్తస్మై నమో భగవతే భువనద్రుమాయ ॥ **16** ॥ 324

లోకో వికర్మనిరతః కుశలే ప్రమత్తః
కర్మణ్యయం త్వదుదితే భవదర్చనే స్వే।
యస్తావదస్య బలవానిహ జీవితాశాం
సద్యశ్ఛినత్త్యనిమిషాయ నమోఽస్తు తస్మై ॥ **17** ॥ 325

యస్మాద్బిభేమ్యహమపి ద్విపరార్ధధిష్ణ్య -
మధ్యాసితః సకలలోకనమస్కృతం యత్।
తేపే తపో బహుసవోఽవరురుత్సమాన -
స్తస్మై నమో భగవతేఽధిమఖాయ తుభ్యం ॥ **18** ॥ 326

తిర్యఙ్మనుష్యవిబుధాదిషు జీవయోని -
ష్వాత్మేచ్ఛయాఽఽత్మకృతసేతుపరీప్సయా యః।
రేమే నిరస్తరతిరప్యవరుద్ధదేహ -
స్తస్మై నమో భగవతే పురుషోత్తమాయ ॥ **19** ॥ 327

యోఽవిద్యయానుపహతోఽపి దశార్ధవృత్త్యా
నిద్రామువాహ జఠరీకృతలోకయాత్రః।
అంతర్జలేఽహికశిపుస్పర్శానుకూలాం
భీమోర్మిమాలిని జనస్య సుఖం వివృణ్వన్ ॥ **20** ॥ 328

యన్నాభిపద్మభవనాదహమాసమీడ్య
లోకత్రయోపకరణో యదనుగ్రహేణ।
తస్మై నమస్త ఉదరస్థభవాయ యోగ -
నిద్రావసానవికసన్నలినేక్షణాయ ॥ **21** ॥ 329

సోఽయం సమస్తజగతాం సుహృదేక ఆత్మా
సత్త్వేన యన్మృడయతే భగవాన్ భగేన।
తేనైవ మే దృశమనుస్పృశతాద్యథాహం
స్రక్ష్యామి పూర్వవదిదం ప్రణతప్రియోఽసౌ ॥ **22** ॥ 330

ఏష ప్రపన్నవరదో రమయాఽఽత్మశక్త్యా
యద్యత్కరిష్యతి గృహీతగుణావతారః।
తస్మిన్ స్వవిక్రమమిదం సృజతోఽపి చేతో
యుంజీత కర్మశమలం చ యథా విజహ్యాం ॥ **23** ॥ 331

నాభిహ్రదాదిహ సతోఽంభసి యస్య పుంసో
విజ్ఞానశక్తిరహమాసమనంతశక్తేః।
రూపం విచిత్రమిదమస్య వివృణ్వతో మే
మా రీరిషీష్ట నిగమస్య గిరాం విసర్గః ॥ **24** ॥ 332

సోఽసావదభ్రకరుణో భగవాన్ వివృద్ధ -
ప్రేమస్మితేన నయనాంబురుహం విజృంభన్।
ఉత్థాయ విశ్వవిజయాయ చ నో విషాదం
మాధ్వ్యా గిరాపనయతాత్పురుషః పురాణః ॥ **25** ॥ 333

మైత్రేయ ఉవాచ
స్వసంభవం నిశామ్యైవం తపోవిద్యాసమాధిభిః।
యావన్మనోవచః స్తుత్వా విరరామ స ఖిన్నవత్ ॥ **26** ॥ 334

అథాభిప్రేతమన్వీక్ష్య బ్రహ్మణో మధుసూదనః।
విషణ్ణచేతసం తేన కల్పవ్యతికరాంభసా ॥ **27** ॥ 335

లోకసంస్థానవిజ్ఞాన ఆత్మనః పరిఖిద్యతః।
తమాహాగాధయా వాచా కశ్మలం శమయన్నివ ॥ **28** ॥ 336

శ్రీభగవానువాచ
మా వేదగర్భ గాస్తంద్రీం సర్గ ఉద్యమమావహ।
తన్మయాఽఽపాదితం హ్యగ్రే యన్మాం ప్రార్థయతే భవాన్ ॥ **29** ॥ 337

భూయస్త్వం తప ఆతిష్ఠ విద్యాం చైవ మదాశ్రయాం ।
తాభ్యామంతర్హృది బ్రహ్మన్ లోకాంద్రక్ష్యస్యపావృతాన్ ॥ **30** ॥ 338

తత ఆత్మని లోకే చ భక్తియుక్తః సమాహితః ।
ద్రష్టాసి మాం తతం బ్రహ్మన్మయి లోకాంస్త్వమాత్మనః ॥ **31** ॥ 339

యదా తు సర్వభూతేషు దారుష్వగ్నిమివ స్థితం ।
ప్రతిచక్షీత మాం లోకో జహ్యాత్తర్హ్యేవ కశ్మలం ॥ **32** ॥ 340

యదా రహితమాత్మానం భూతేంద్రియగుణాశయైః ।
స్వరూపేణ మయోపేతం పశ్యన్ స్వారాజ్యమృచ్ఛతి ॥ **33** ॥ 341

నానాకర్మవితానేన ప్రజా బహ్వీః సిసృక్షతః ।
నాత్మావసీదత్యస్మింస్తే వర్షీయాన్మదనుగ్రహః ॥ **34** ॥ 342

ఋషిమాద్యం న బధ్నాతి పాపీయాంస్త్వాం రజోగుణః ।
యన్మనో మయి నిర్బద్ధం ప్రజాః సంసృజతోఽపి తే ॥ **35** ॥ 343

జ్ఞాతోఽహం భవతా త్వద్య దుర్విజ్ఞేయోఽపి దేహినాం ।
యన్మాం త్వం మన్యసేఽయుక్తం భూతేంద్రియగుణాత్మభిః ॥ **36** ॥ 344

తుభ్యం మద్విచికిత్సాయామాత్మా మే దర్శితోఽబహిః ।
నాలేన సలిలే మూలం పుష్కరస్య విచిన్వతః ॥ **37** ॥ 345

యచ్చకర్థాంగ మత్స్తోత్రం మత్కథాభ్యుదయాంకితం ।
యద్వా తపసి తే నిష్ఠా స ఏష మదనుగ్రహః ॥ **38** ॥ 346

ప్రీతోఽహమస్తు భద్రం తే లోకానాం విజయేచ్ఛయా ।
యదస్తౌషీర్గుణమయం నిర్గుణం మానువర్ణయన్ ॥ **39** ॥ 347

య ఏతేన పుమాన్నిత్యం స్తుత్వా స్తోత్రేణ మాం భజేత్ ।
తస్యాశు సంప్రసీదేయం సర్వకామవరేశ్వరః ॥ **40** ॥ 348

పూర్తేన తపసా యజ్ఞైర్దానైర్యోగసమాధినా ।
రాద్ధం నిఃశ్రేయసం పుంసాం మత్ప్రీతిస్తత్త్వవిన్మతం ॥ **41** ॥ 349

అహమాత్మాఽఽత్మనాం ధాతః ప్రేష్ఠః సన్ ప్రేయసామపి ।
అతో మయి రతిం కుర్యాద్దేహాదిర్యత్కృతే ప్రియః ॥ **42** ॥ 350

సర్వవేదమయేనేదమాత్మనాఽఽత్మాఽఽత్మయోనినా ।
ప్రజాః సృజ యథాపూర్వం యాశ్చ మయ్యనుశేరతే ॥ **43** ॥ 351

మైత్రేయ ఉవాచ
తస్మా ఏవం జగత్స్రష్ట్రే ప్రధానపురుషేశ్వరః ।
వ్యజ్యేదం స్వేన రూపేణ కంజనాభస్తిరోదధే ॥ **44** ॥ 352

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే నవమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే దశమోఽధ్యాయః ॥

విదుర ఉవాచ

అంతర్హితే భగవతి బ్రహ్మా లోకపితామహః।

ప్రజాః ససర్జ కతిధా దైహికీర్మానసీర్విభుః ॥ **1** ॥ 353

యే చ మే భగవన్ పృష్టాస్త్వయ్యర్థా బహువిత్తమ।

తాన్ వదస్వానుపూర్వ్యేణ ఛింధి నః సర్వసంశయాన్ ॥ **2** ॥ 354

సూత ఉవాచ

ఏవం సంచోదితస్తేన క్షత్త్రా కౌషారవో మునిః।

ప్రీతః ప్రత్యాహ తాన్ ప్రశ్నాన్ హృదిస్థానథ భార్గవ ॥ **3** ॥ 355

మైత్రేయ ఉవాచ

విరించోఽపి తథా చక్రే దివ్యం వర్షశతం తపః।

ఆత్మన్యాత్మానమావేశ్య యదాహ భగవానజః ॥ **4** ॥ 356

తద్విలోక్యాబ్జసంభూతో వాయునా యదధిష్ఠితః।

పద్మమంభశ్చ తత్కాలకృతవీర్యేణ కంపితం ॥ **5** ॥ 357

తపసా హ్యేధమానేన విద్యయా చాత్మసంస్థయా।

వివృద్ధవిజ్ఞానబలో న్యపాద్ వాయుం సహాంభసా ॥ **6** ॥ 358

తద్విలోక్య వియద్వ్యాపి పుష్కరం యదధిష్ఠితం।
అనేన లోకాన్ ప్రాగ్లీనాన్ కల్పితాస్మీత్యచింతయత్ ॥ **7** ॥ 359

పద్మకోశం తదాఽఽవిశ్య భగవత్కర్మచోదితః।
ఏకం వ్యభాంక్షీదురుధా త్రిధా భావ్యం ద్విసప్తధా ॥ **8** ॥ 360

ఏతావాంజీవలోకస్య సంస్థాభేదః సమాహృతః।
ధర్మస్య హ్యనిమిత్తస్య విపాకః పరమేష్ఠ్యసౌ ॥ **9** ॥ 361

విదుర ఉవాచ
యదాత్థ బహురూపస్య హరేరద్భుతకర్మణః।
కాలాఖ్యం లక్షణం బ్రహ్మన్ యథా వర్ణయ నః ప్రభో ॥ **10** ॥ 362

మైత్రేయ ఉవాచ
గుణవ్యతికరాకారో నిర్విశేషోఽప్రతిష్ఠితః।
పురుషస్తదుపాదానమాత్మానం లీలయాసృజత్ ॥ **11** ॥ 363

విశ్వం వై బ్రహ్మతన్మాత్రం సంస్థితం విష్ణుమాయయా।
ఈశ్వరేణ పరిచ్ఛిన్నం కాలేనావ్యక్తమూర్తినా ॥ **12** ॥ 364

యథేదానీం తథాగ్రే చ పశ్చాదప్యేతదీదృశం।
సర్గో నవవిధస్తస్య ప్రాకృతో వైకృతస్తు యః ॥ **13** ॥ 365

కాలద్రవ్యగుణైరస్య త్రివిధః ప్రతిసంక్రమః।
ఆద్యస్తు మహతః సర్గో గుణవైషమ్యమాత్మనః ॥ **14** ॥ 366

ద్వితీయస్త్వహమో యత్ర ద్రవ్యజ్ఞానక్రియోదయః।
భూతసర్గస్తృతీయస్తు తన్మాత్రో ద్రవ్యశక్తిమాన్ ॥ **15** ॥ 367

చతుర్థ ఐంద్రియః సర్గో యస్తు జ్ఞానక్రియాత్మకః।
వైకారికో దేవసర్గః పంచమో యన్మయం మనః ॥ **16** ॥ 368

షష్ఠస్తు తమసః సర్గో యస్త్వబుద్ధికృతః ప్రభో।
షడిమే ప్రాకృతాః సర్గా వైకృతానపి మే శృణు ॥ **17** ॥ 369

రజోభాజో భగవతో లీలేయం హరిమేధసః।
సప్తమో ముఖ్యసర్గస్తు షడ్విధస్తస్థుషాం చ యః ॥ **18** ॥ 370

వనస్పత్యోషధిలతాత్వక్సారా వీరుధో ద్రుమాః।
ఊర్ధ్వస్రోతసస్తమఃప్రాయా అంతఃస్పర్శా విశేషిణః ॥ **19** ॥ 371

తిరశ్చామష్టమః సర్గః సోఽష్టావింశద్విధో మతః।
అవిదో భూరితమసో ఘ్రాణజ్ఞా హృద్యవేదినః ॥ **20** ॥ 372

గౌరజో మహిషః కృష్ణః సూకరో గవయో రురుః।
ద్విశఫాః పశవశ్చేమే అవిరుష్ట్రాశ్చ సత్తమ ॥ **21** ॥ 373

ఖరోఽశ్వోఽశ్వతరో గౌరః శరభశ్చమరీ తథా।
ఏతే చైకశఫాః క్షత్తః శృణు పంచనఖాన్ పశూన్ ॥ **22** ॥ 374

శ్వా సృగాలో వృకో వ్యాఘ్రో మార్జారః శశశల్లకౌ।
సింహః కపిర్గజః కూర్మో గోధా చ మకరాదయః ॥ **23** ॥ 375

కంకగృధ్రవటశ్యేనభాసభల్లూకబర్హిణః।
హంససారసచక్రాహ్వకాకోలూకాదయః ఖగాః ॥ **24** ॥ 376

అర్వాక్స్రోతస్తు నవమః క్షత్తరేకవిధో నృణాం।
రజోఽధికాః కర్మపరా దుఃఖే చ సుఖమానినః ॥ **25** ॥ 377

వైకృతాస్త్రయ ఏవైతే దేవసర్గశ్చ సత్తమ।
వైకారికస్తు యః ప్రోక్తః కౌమారస్తూభయాత్మకః ॥ **26** ॥ 378

దేవసర్గశ్చాష్టవిధో విబుధాః పితరోఽసురాః।
గంధర్వాప్సరసః సిద్ధా యక్షరక్షాంసి చారణాః ॥ **27** ॥ 379

భూతప్రేతపిశాచాశ్చ విద్యాధ్రాః కిన్నరాదయః।
దశైతే విదురాఖ్యాతాః సర్గాస్తే విశ్వసృక్కృతాః ॥ **28** ॥ 380

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి వంశాన్మన్వంతరాణి చ।
ఏవం రజఃప్లుతః స్రష్టా కల్పాదిష్వాత్మభూర్హరిః।
సృజత్యమోఘసంకల్ప ఆత్మైవాత్మానమాత్మనా ॥ **29** ॥ 381

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే దశమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ఏకాదశోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ

చరమః సద్విశేషాణామనేకోఽసంయుతః సదా।
పరమాణుః స విజ్ఞేయో నృణామైక్యభ్రమో యతః ॥ **1** ॥ 382

సత ఏవ పదార్థస్య స్వరూపావస్థితస్య యత్।
కైవల్యం పరమమహానవిశేషో నిరంతరః ॥ **2** ॥ 383

ఏవం కాలోఽప్యనుమితః సౌక్ష్మ్యే స్థౌల్యే చ సత్తమ।
సంస్థానభుక్త్యా భగవానవ్యక్తో వ్యక్తభుగ్విభుః ॥ **3** ॥ 384

స కాలః పరమాణుర్వై యో భుంక్తే పరమాణుతాం।
సతోఽవిశేషభుగ్యస్తు స కాలః పరమో మహాన్ ॥ **4** ॥ 385

అణుర్ద్వౌ పరమాణూ స్యాత్త్రసరేణుస్త్రయః స్మృతః।
జాలార్కరశ్మ్యవగతః ఖమేవానుపతన్నగాత్ ॥ **5** ॥ 386

త్రసరేణుత్రికం భుంక్తే యః కాలః స త్రుటిః స్మృతః।
శతభాగస్తు వేధః స్యాత్తైస్త్రిభిస్తు లవః స్మృతః ॥ **6** ॥ 387

నిమేషస్త్రిలవో జ్ఞేయ ఆమ్నాతస్తే త్రయః క్షణః।
క్షణాన్ పంచ విదుః కాష్ఠాం లఘు తా దశ పంచ చ ॥ **7** ॥ 388

లఘూని వై సమామ్నాతా దశ పంచ చ నాడికా।
తే ద్వే ముహూర్తః ప్రహరః షడ్యామః సప్త వా నృణాం ॥ **8** ॥ 389

ద్వాదశార్ధపలోన్మానం చతుర్భిశ్చతురంగులైః।
స్వర్ణమాషైః కృతచ్ఛిద్రం యావత్ప్రస్థజలప్లుతం ॥ **9** ॥ 390

యామాశ్చత్వారశ్చత్వారో మర్త్యానామహనీ ఉభే।
పక్షః పంచదశాహాని శుక్లః కృష్ణశ్చ మానద ॥ **10** ॥ 391

తయోః సముచ్చయో మాసః పిత్రూణాం తదహర్నిశం।
ద్వౌ తావృతుః షడయనం దక్షిణం చోత్తరం దివి ॥ **11** ॥ 392

అయనే చాహనీ ప్రాహుర్వత్సరో ద్వాదశ స్మృతః।
సంవత్సరశతం నృణాం పరమాయుర్నిరూపితం ॥ **12** ॥ 393

గ్రహర్క్షతారాచక్రస్థః పరమాణ్వాదినా జగత్।
సంవత్సరావసానేన పర్యేత్యనిమిషో విభుః ॥ **13** ॥ 394

సంవత్సరః పరివత్సర ఇడావత్సర ఏవ చ।
అనువత్సరో వత్సరశ్చ విదురైవం ప్రభాష్యతే ॥ **14** ॥ 395

యః సృజ్యశక్తిమురుధోచ్ఛ్వసయన్ స్వశక్త్యా
పుంసోఽభ్రమాయ దివి ధావతి భూతభేదః।
కాలాఖ్యయా గుణమయం క్రతుభిర్వితన్వం
స్తస్మై బలిం హరత వత్సరపంచకాయ ॥ **15** ॥ 396

విదుర ఉవాచ

పితృదేవమనుష్యాణామాయుః పరమిదం స్మృతం।
పరేషాం గతిమాచక్ష్వ యే స్యుః కల్పాద్ బహిర్విదః ॥ **16** ॥ 397

భగవాన్ వేద కాలస్య గతిం భగవతో నను।
విశ్వం విచక్షతే ధీరా యోగరాద్ధేన చక్షుషా ॥ **17** ॥ 398

మైత్రేయ ఉవాచ
కృతం త్రేతా ద్వాపరం చ కలిశ్చేతి చతుర్యుగం।
దివ్యైర్ద్వాదశభిర్వర్షైః సావధానం నిరూపితం ॥ **18** ॥ 399

చత్వారి త్రీణి ద్వే చైకం కృతాదిషు యథాక్రమం।
సంఖ్యాతాని సహస్రాణి ద్విగుణాని శతాని చ ॥ **19** ॥ 400

సంధ్యాంశయోరంతరేణ యః కాలః శతసంఖ్యయోః।
తమేవాహుర్యుగం తజ్ఞా యత్ర ధర్మో విధీయతే ॥ **20** ॥ 401

ధర్మశ్చతుష్పాన్మనుజాన్ కృతే సమనువర్తతే।
స ఏవాన్యేష్వధర్మేణ వ్యేతి పాదేన వర్ధతా ॥ **21** ॥ 402

త్రిలోక్యా యుగసాహస్రం బహిరాబ్రహ్మణో దినం।
తావత్యేవ నిశా తాత యన్నిమీలతి విశ్వసృక్ ॥ **22** ॥ 403

నిశావసాన ఆరబ్ధో లోకకల్పోఽనువర్తతే।
యావద్దినం భగవతో మనూన్ భుంజంశ్చతుర్దశ ॥ **23** ॥ 404

స్వం స్వం కాలం మనుర్భుంక్తే సాధికాం హ్యేకసప్తతిం।
మన్వంతరేషు మనవస్తద్వంశ్యా ఋషయః సురాః।
భవంతి చైవ యుగపత్సురేశాశ్చాను యే చ తాన్ ॥ **24** ॥ 405

ఏష దైనందినః సర్గో బ్రాహ్మస్త్రైలోక్యవర్తనః।
తిర్యఙ్నృపితృదేవానాం సంభవో యత్ర కర్మభిః ॥ **25** ॥ 406

మన్వంతరేషు భగవాన్ బిభ్రత్సత్త్వం స్వమూర్తిభిః।
మన్వాదిభిరిదం విశ్వమవత్యుదితపౌరుషః ॥ **26** ॥ 407

తమోమాత్రాముపాదాయ ప్రతిసంరుద్ధవిక్రమః।
కాలేనానుగతాశేష ఆస్తే తూష్ణీం దినాత్యయే ॥ **27** ॥ 408

తమేవాన్వపిధీయంతే లోకా భూరాదయస్త్రయః।
నిశాయామనువృత్తాయాం నిర్ముక్తశశిభాస్కరం ॥ **28** ॥ 409

త్రిలోక్యాం దహ్యమానాయాం శక్త్యా సంకర్షణాగ్నినా।
యాంత్యూష్మణా మహర్లోకాజ్జనం భృగ్వాదయోఽర్దితాః ॥ **29** ॥ 410

తావత్త్రిభువనం సద్యః కల్పాంతైధితసింధవః।
ప్లావయంత్యుత్కటాటోపచండవాతేరితోర్మయః ॥ **30** ॥ 411

అంతః స తస్మిన్ సలిల ఆస్తేఽనంతాసనో హరిః।
యోగనిద్రానిమీలాక్షః స్తూయమానో జనాలయైః ॥ **31** ॥ 412

ఏవంవిధైరహోరాత్రైః కాలగత్యోపలక్షితైః।
అపక్షితమివాస్యాపి పరమాయుర్వయః శతం ॥ **32** ॥ 413

యదర్ధమాయుషస్తస్య పరార్ధమభిధీయతే।
పూర్వః పరార్ధోఽపక్రాంతో హ్యపరోఽద్య ప్రవర్తతే ॥ **33** ॥ 414

పూర్వస్యాదౌ పరార్ధస్య బ్రాహ్మో నామ మహానభూత్।
కల్పో యత్రాభవద్బ్రహ్మా శబ్దబ్రహ్మేతి యం విదుః ॥ **34** ॥ 415

తస్యైవ చాంతే కల్పోఽభూద్ యం పాద్మమభిచక్షతే।
యద్ధరేర్నాభిసరస ఆసీల్లోకసరోరుహం ॥ **35** ॥ 416

అయం తు కథితః కల్పో ద్వితీయస్యాపి భారత।
వారాహ ఇతి విఖ్యాతో యత్రాసీత్సూకరో హరిః ॥ **36** ॥ 417

కాలోఽయం ద్విపరార్ధాఖ్యో నిమేష ఉపచర్యతే।
అవ్యాకృతస్యానంతస్య అనాదేర్జగదాత్మనః ॥ **37** ॥ 418

కాలోఽయం పరమాణ్వాదిర్ద్విపరార్ధాంత ఈశ్వరః ।
నైవేశితుం ప్రభుర్భూమ్న ఈశ్వరో ధామమానినాం ॥ **38** ॥ 419

వికారైః సహితో యుక్తైర్విశేషాదిభిరావృతః ।
ఆండకోశో బహిరయం పంచాశత్కోటివిస్తృతః ॥ **39** ॥ 420

దశోత్తరాధికైర్యత్ర ప్రవిష్టః పరమాణువత్ ।
లక్ష్యతేఽంతర్గతాశ్చాన్యే కోటిశో హ్యండరాశయః ॥ **40** ॥ 421

తదాహురక్షరం బ్రహ్మ సర్వకారణకారణం ।
విష్ణోర్ధామ పరం సాక్షాత్పురుషస్య మహాత్మనః ॥ **41** ॥ 422

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే ఏకాదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ
ఇతి తే వర్ణితః క్షత్తః కాలాఖ్యః పరమాత్మనః।
మహిమా వేదగర్భోఽథ యథాస్రాక్ష్మిన్నిబోధ మే ॥ **1** ॥ 423

ససర్జాగ్రేఽంధతామిస్రమథ తామిస్రమాదికృత్।
మహామోహం చ మోహం చ తమశ్చాజ్ఞానవృత్తయః ॥ **2** ॥ 424

దృష్ట్వా పాపీయసీం సృష్టిం నాత్మానం బహ్వమన్యత।
భగవద్ధ్యానపూతేన మనసాన్యాం తతోఽసృజత్ ॥ **3** ॥ 425

సనకం చ సనందం చ సనాతనమథాత్మభూః।
సనత్కుమారం చ మునీన్నిష్క్రియానూర్ధ్వరేతసః ॥ **4** ॥ 426

తాన్ బభాషే స్వభూః పుత్రాన్ ప్రజాః సృజత పుత్రకాః।
తన్నైచ్ఛన్మోక్షధర్మాణో వాసుదేవపరాయణాః ॥ **5** ॥ 427

సోఽవధ్యాతః సుతైరేవం ప్రత్యాఖ్యాతానుశాసనైః।
క్రోధం దుర్విషహం జాతం నియంతుముపచక్రమే ॥ **6** ॥ 428

ధియా నిగృహ్యమాణోఽపి భ్రువోర్మధ్యాత్ప్రజాపతేః।
సద్యోఽజాయత తన్మన్యుః కుమారో నీలలోహితః ॥ **7** ॥ 429

స వై రురోద దేవానాం పూర్వజో భగవాన్ భవః।
నామాని కురు మే ధాతః స్థానాని చ జగద్గురో ॥ **8** ॥ 430

ఇతి తస్య వచః పాద్మో భగవాన్ పరిపాలయన్।
అభ్యధాద్ భద్రయా వాచా మా రోదీస్తత్కరోమి తే ॥ **9** ॥ 431

యదరోదీః సురశ్రేష్ఠ సోద్వేగ ఇవ బాలకః।
తతస్త్వామభిధాస్యంతి నామ్నా రుద్ర ఇతి ప్రజాః ॥ **10** ॥ 432

హృదింద్రియాణ్యసుర్వ్యోమ వాయురగ్నిర్జలం మహీ।
సూర్యశ్చంద్రస్తపశ్చైవ స్థానాన్యగ్రే కృతాని మే ॥ **11** ॥ 433

మన్యుర్మనుర్మహినసో మహాంఛివ ఋతధ్వజః।
ఉగ్రరేతా భవః కాలో వామదేవో ధృతవ్రతః ॥ **12** ॥ 434

ధీర్వృత్తిరుశనోమా చ నియుత్సర్పిరిలాంబికా।
ఇరావతీ సుధా దీక్షా రుద్రాణ్యో రుద్ర తే స్త్రియః ॥ **13** ॥ 435

గృహాణైతాని నామాని స్థానాని చ సయోషణః।
ఏభిః సృజ ప్రజా బహ్వీః ప్రజానామసి యత్పతిః ॥ **14** ॥ 436

ఇత్యాదిష్టః స గురుణా భగవాన్నీలలోహితః।
సత్త్వాకృతిస్వభావేన ససర్జాత్మసమాః ప్రజాః ॥ **15** ॥ 437

రుద్రాణాం రుద్రసృష్టానాం సమంతాద్ గ్రసతాం జగత్।
నిశామ్యాసంఖ్యశో యూథాన్ ప్రజాపతిరశంకత ॥ **16** ॥ 438

అలం ప్రజాభిః సృష్టాభిరీదృశీభిః సురోత్తమ।
మయా సహ దహంతీభిర్దిశశ్చక్షుర్భిరుల్బణైః ॥ **17** ॥ 439

తప ఆతిష్ఠ భద్రం తే సర్వభూతసుఖావహం।
తపసైవ యథా పూర్వం స్రష్టా విశ్వమిదం భవాన్ ॥ **18** ॥ 440

తపసైవ పరం జ్యోతిర్భగవంతమధోక్షజం ।
సర్వభూతగుహావాసమంజసా విందతే పుమాన్ ॥ **19** ॥ 441

మైత్రేయ ఉవాచ
ఏవమాత్మభువాఽఽదిష్టః పరిక్రమ్య గిరాం పతిం ।
బాఢమిత్యముమామంత్ర్య వివేశ తపసే వనం ॥ **20** ॥ 442

అథాభిధ్యాయతః సర్గం దశ పుత్రాః ప్రజజ్ఞిరే ।
భగవచ్ఛక్తియుక్తస్య లోకసంతానహేతవః ॥ **21** ॥ 443

మరీచిరత్ర్యంగిరసౌ పులస్త్యః పులహః క్రతుః ।
భృగుర్వసిష్ఠో దక్షశ్చ దశమస్తత్ర నారదః ॥ **22** ॥ 444

ఉత్సంగాన్నారదో జజ్ఞే దక్షోఽంగుష్ఠాత్స్వయంభువః ।
ప్రాణాద్వసిష్ఠః సంజాతో భృగుస్త్వచి కరాత్క్రతుః ॥ **23** ॥ 445

పులహో నాభితో జజ్ఞే పులస్త్యః కర్ణయోర్ఋషిః ।
అంగిరా ముఖతోఽక్ష్ణోఽత్రిర్మరీచిర్మనసోఽభవత్ ॥ **24** ॥ 446

ధర్మః స్తనాద్దక్షిణతో యత్ర నారాయణః స్వయం ।
అధర్మః పృష్ఠతో యస్మాన్మృత్యుర్లోకభయంకరః ॥ **25** ॥ 447

హృది కామో భ్రువః క్రోధో లోభశ్చాధరదచ్ఛదాత్ ।
ఆస్యాద్వాక్సింధవో మేఢ్రాన్నిర్ఋతిః పాయోరఘాశ్రయః ॥ **26** ॥ 448

ఛాయాయాః కర్దమో జజ్ఞే దేవహూత్యాః పతిః ప్రభుః ।
మనసో దేహతశ్చేదం జజ్ఞే విశ్వకృతో జగత్ ॥ **27** ॥ 449

వాచం దుహితరం తన్వీం స్వయంభూర్హరతీం మనః ।
అకామాం చకమే క్షత్తః సకామ ఇతి నః శ్రుతం ॥ **28** ॥ 450

తమధర్మే కృతమతిం విలోక్య పితరం సుతాః।
మరీచిముఖ్యా మునయో విశ్రంభాత్ప్రత్యబోధయన్ ॥ **29** ॥ 451

నైతత్పూర్వైః కృతం త్వద్యే న కరిష్యంతి చాపరే।
యత్త్వం దుహితరం గచ్ఛేరనిగృహ్యాంగజం ప్రభుః ॥ **30** ॥ 452

తేజీయసామపి హ్యేతన్న సుశ్లోక్యం జగద్గురో।
యద్వృత్తమనుతిష్ఠన్ వై లోకః క్షేమాయ కల్పతే ॥ **31** ॥ 453

తస్మై నమో భగవతే య ఇదం స్వేన రోచిషా।
ఆత్మస్థం వ్యంజయామాస స ధర్మం పాతుమర్హతి ॥ **32** ॥ 454

స ఇత్థం గృణతః పుత్రాన్ పురో దృష్ట్వా ప్రజాపతీన్।
ప్రజాపతిపతిస్తన్వం తత్యాజ వ్రీడితస్తదా।
తాం దిశో జగృహుర్ఘోరాం నీహారం యద్విదుస్తమః ॥ **33** ॥ 455

కదాచిద్ ధ్యాయతః స్రష్టుర్వేదా ఆసంశ్చతుర్ముఖాత్।
కథం స్రక్ష్యామ్యహం లోకాన్ సమవేతాన్ యథా పురా ॥ **34** ॥ 456

చాతుర్హోత్రం కర్మతంత్రముపవేదనయైః సహ।
ధర్మస్య పాదాశ్చత్వారస్తథైవాశ్రమవృత్తయః ॥ **35** ॥ 457

విదుర ఉవాచ
స వై విశ్వసృజామీశో వేదాదీన్ ముఖతోఽసృజత్।
యద్ యద్ యేనాసృజద్ దేవస్తన్మే బ్రూహి తపోధన ॥ **36** ॥ 458

మైత్రేయ ఉవాచ
ఋగ్యజుః సామాథర్వాఖ్యాన్ వేదాన్ పూర్వాదిభిర్ముఖైః।
శాస్త్రమిజ్యాం స్తుతిస్తోమం ప్రాయశ్చిత్తం వ్యధాత్క్రమాత్ ॥ **37** ॥ 459

ఆయుర్వేదం ధనుర్వేదం గాంధర్వం వేదమాత్మనః।
స్థాపత్యం చాసృజద్ వేదం క్రమాత్పూర్వాదిభిర్ముఖైః ॥ **38** ॥ 460

ఇతిహాసపురాణాని పంచమం వేదమీశ్వరః।
సర్వేభ్య ఏవ వక్త్రేభ్యః ససృజే సర్వదర్శనః ॥ **39** ॥ 461

షోడశ్యుక్థౌ పూర్వవక్త్రాత్పురీష్యగ్నిష్టుతావథ।
ఆప్తోర్యామాతిరాత్రౌ చ వాజపేయం సగోసవం ॥ **40** ॥ 462

విద్యా దానం తపః సత్యం ధర్మస్యేతి పదాని చ।
ఆశ్రమాంశ్చ యథాసంఖ్యమసృజత్సహ వృత్తిభిః ॥ **41** ॥ 463

సావిత్రం ప్రాజాపత్యం చ బ్రాహ్మం చాథ బృహత్తథా।
వార్తాసంచయశాలీనశిలోంఛ ఇతి వై గృహే ॥ **42** ॥ 464

వైఖానసా వాలఖిల్యౌదుంబరాః ఫేనపా వనే।
న్యాసే కుటీచకః పూర్వం బహ్వోదో హంసనిష్క్రియౌ ॥ **43** ॥ 465

ఆన్వీక్షికీ త్రయీ వార్తా దండనీతిస్తథైవ చ।
ఏవం వ్యాహృతయశ్చాసన్ ప్రణవో హ్యస్య దహ్రతః ॥ **44** ॥ 466

తస్యోష్ణిగాసీల్లోమభ్యో గాయత్రీ చ త్వచో విభోః।
త్రిష్టుమ్మాంసాత్స్నుతోఽనుష్టుబ్జగత్యస్థ్నః ప్రజాపతేః ॥ **45** ॥ 467

మజ్జాయాః పంక్తిరుత్పన్నా బృహతీ ప్రాణతోఽభవత్।
స్పర్శస్తస్యాభవజ్జీవః స్వరో దేహ ఉదాహృతః ॥ **46** ॥ 468

ఊష్మాణమింద్రియాణ్యాహురంతఃస్థా బలమాత్మనః।
స్వరాః సప్త విహారేణ భవంతి స్మ ప్రజాపతేః ॥ **47** ॥ 469

శబ్దబ్రహ్మాత్మనస్తస్య వ్యక్తావ్యక్తాత్మనః పరః।
బ్రహ్మావభాతి వితతో నానాశక్త్యుపబృంహితః ॥ **48** ॥ 470

తతోఽపరాముపాదాయ స సర్గాయ మనో దధే।
ఋషీణాం భూరివీర్యాణామపి సర్గమవిస్తృతం ॥ **49** ॥ 471

జ్ఞాత్వా తద్ధృదయే భూయశ్చింతయామాస కౌరవ।
అహో అద్భుతమేతన్మే వ్యాపృతస్యాపి నిత్యదా ॥ **50** ॥ 472

న హ్యేధంతే ప్రజా నూనం దైవమత్ర విఘాతకం।
ఏవం యుక్తకృతస్తస్య దైవం చావేక్షతస్తదా ॥ **51** ॥ 473

కస్య రూపమభూద్ద్వేధా యత్కాయమభిచక్షతే।
తాభ్యాం రూపవిభాగాభ్యాం మిథునం సమపద్యత ॥ **52** ॥ 474

యస్తు తత్ర పుమాన్ సోఽభూన్మనుః స్వాయంభువః స్వరాట్।
స్త్రీ యాఽఽసీచ్ఛతరూపాఽఽఖ్యా మహిష్యస్య మహాత్మనః ॥ **53** ॥ 475

తదా మిథునధర్మేణ ప్రజా హ్యేధాంబభూవిరే।
స చాపి శతరూపాయాం పంచాపత్యాన్యజీజనత్ ॥ **54** ॥ 476

ప్రియవ్రతోత్తానపాదౌ తిస్రః కన్యాశ్చ భారత।
ఆకూతిర్దేవహూతిశ్చ ప్రసూతిరితి సత్తమ ॥ **55** ॥ 477

ఆకూతిం రుచయే ప్రాదాత్కర్దమాయ తు మధ్యమాం।
దక్షాయాదాత్ప్రసూతిం చ యత ఆపూరితం జగత్ ॥ **56** ॥ 478

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
నిశమ్య వాచం వదతో మునేః పుణ్యతమాం నృప ।
భూయః పప్రచ్ఛ కౌరవ్యో వాసుదేవకథాదృతః ॥ **1** ॥ 479

విదుర ఉవాచ
స వై స్వాయంభువః సమ్రాట్ ప్రియః పుత్రః స్వయంభువః ।
ప్రతిలభ్య ప్రియాం పత్నీం కిం చకార తతో మునే ॥ **2** ॥ 480

చరితం తస్య రాజర్షేరాదిరాజస్య సత్తమ ।
బ్రూహి మే శ్రద్దధానాయ విష్వక్సేనాశ్రయో హ్యసౌ ॥ **3** ॥ 481

శ్రుతస్య పుంసాం సుచిరశ్రమస్య
నన్వంజసా సూరిభిరీడితోఽర్థః ।
యత్తద్గుణానుశ్రవణం ముకుంద -
పాదారవిందం హృదయేషు యేషాం ॥ **4** ॥ 482

శ్రీశుక ఉవాచ
ఇతి బ్రువాణం విదురం వినీతం
సహస్రశీర్ష్ణశ్చరణోపధానం ।
ప్రహృష్టరోమా భగవత్కథాయాం
ప్రణీయమానో మునిరభ్యచష్ట ॥ **5** ॥ 483

మైత్రేయ ఉవాచ
యదా స్వభార్యయా సాకం జాతః స్వాయంభువో మనుః।
ప్రాంజలిః ప్రణతశ్చేదం వేదగర్భమభాషత ॥ **6** ॥ 484

త్వమేకః సర్వభూతానాం జన్మకృద్ వృత్తిదః పితా।
అథాపి నః ప్రజానాం తే శుశ్రూషా కేన వా భవేత్ ॥ **7** ॥ 485

తద్విధేహి నమస్తుభ్యం కర్మస్వీడ్యాత్మశక్తిషు।
యత్కృత్వేహ యశో విష్వగముత్ర చ భవేద్గతిః ॥ **8** ॥ 486

బ్రహ్మోవాచ
ప్రీతస్తుభ్యమహం తాత స్వస్తి స్తాద్వాం క్షితీశ్వర।
యన్నిర్వ్యలీకేన హృదా శాధి మేత్యాత్మనార్పితం ॥ **9** ॥ 487

ఏతావత్యాత్మజైర్వీర కార్యా హ్యపచితిర్గురౌ।
శక్త్యాప్రమత్తైర్గృహ్యేత సాదరం గతమత్సరైః ॥ **10** ॥ 488

స త్వమస్యామపత్యాని సదృశాన్యాత్మనో గుణైః।
ఉత్పాద్య శాస ధర్మేణ గాం యజ్ఞైః పురుషం యజ ॥ **11** ॥ 489

పరం శుశ్రూషణం మహ్యం స్యాత్ప్రజారక్షయా నృప।
భగవాంస్తే ప్రజాభర్తుర్హృషీకేశోఽనుతుష్యతి ॥ **12** ॥ 490

యేషాం న తుష్టో భగవాన్ యజ్ఞలింగో జనార్దనః।
తేషాం శ్రమో హ్యపార్థాయ యదాత్మా నాదృతః స్వయం ॥ **13** ॥ 491

మనురువాచ
ఆదేశేఽహం భగవతో వర్తేయామీవసూదన।
స్థానం త్విహానుజానీహి ప్రజానాం మమ చ ప్రభో ॥ **14** ॥ 492

యదోకః సర్వసత్త్వానాం మహీ మగ్నా మహాంభసి।
అస్యా ఉద్ధరణే యత్నో దేవ దేవ్యా విధీయతాం ॥ **15** ॥ 493

మైత్రేయ ఉవాచ
పరమేష్ఠీ త్వపాం మధ్యే తథా సన్నామవేక్ష్య గాం।
కథమేనాం సమున్నేష్య ఇతి దధ్యౌ ధియా చిరం ॥ **16** ॥ 494

సృజతో మే క్షితిర్వార్భిః ప్లావ్యమానా రసాం గతా।
అథాత్ర కిమనుష్ఠేయమస్మాభిః సర్గయోజితైః।
యస్యాహం హృదయాదాసం స ఈశో విదధాతు మే ॥ **17** ॥ 495

ఇత్యభిధ్యాయతో నాసావివరాత్సహసానఘ।
వరాహతోకో నిరగాదంగుష్ఠపరిమాణకః ॥ **18** ॥ 496

తస్యాభిపశ్యతః ఖస్థః క్షణేన కిల భారత।
గజమాత్రః ప్రవవృధే తదద్భుతమభూన్మహత్ ॥ **19** ॥ 497

మరీచిప్రముఖైర్విప్రైః కుమారైర్మనునా సహ।
దృష్ట్వా తత్సౌకరం రూపం తర్కయామాస చిత్రధా ॥ **20** ॥ 498

కిమేతత్సౌకరవ్యాజం సత్త్వం దివ్యమవస్థితం।
అహో బతాశ్చర్యమిదం నాసాయా మే వినిఃసృతం ॥ **21** ॥ 499

దృష్టోఽంగుష్ఠశిరోమాత్రః క్షణాద్గండశిలాసమః।
అపి స్విద్భగవానేష యజ్ఞో మే ఖేదయన్మనః ॥ **22** ॥ 500

ఇతి మీమాంసతస్తస్య బ్రహ్మణః సహ సూనుభిః।
భగవాన్ యజ్ఞపురుషో జగర్జాగేంద్రసన్నిభః ॥ **23** ॥ 501

బ్రహ్మాణం హర్షయామాస హరిస్తాంశ్చ ద్విజోత్తమాన్।
స్వగర్జితేన ककుభః ప్రతిస్వనయతా విభుః ॥ **24** ॥ 502

నిశమ్య తే ఘుర్ఘురితం స్వఖేద -
క్షయిష్ణు మాయామయసూకరస్య।
జనస్తపఃసత్యనివాసినస్తే
త్రిభిః పవిత్రైర్మునయోఽగృణన్ స్మ ॥ **25** ॥ 503

తేషాం సతాం వేదవితానమూర్తి -
ర్బ్రహ్మావధార్యాత్మగుణానువాదం।
వినద్య భూయో విబుధోదయాయ
గజేంద్రలీలో జలమావివేశ ॥ **26** ॥ 504

ఉత్క్షిప్తవాలః ఖచరః కఠోరః
సటా విధున్వన్ ఖరరోమశత్వక్।
ఖురాహతాభ్రః సితదంష్ట్ర ఈక్షా -
జ్యోతిర్బభాసే భగవాన్మహీధ్రః ॥ **27** ॥ 505

ఘ్రాణేన పృథ్వ్యాః పదవీం విజిఘ్రన్
క్రోడాపదేశః స్వయమధ్వరాంగః।
కరాలదంష్ట్రోఽప్యకరాలదృగ్భ్యా -
ముద్వీక్ష్య విప్రాన్ గృణతోఽవిశత్కం ॥ **28** ॥ 506

స వజ్రకూటాంగనిపాతవేగ -
విశీర్ణకుక్షిః స్తనయన్నుదన్వాన్।
ఉత్సృష్టదీర్ఘోర్మిభుజైరివార్త -
శ్చుక్రోశ యజ్ఞేశ్వర పాహి మేతి ॥ **29** ॥ 507

ఖురైః క్షురప్రైర్దరయంస్తదాఽఽప
ఉత్పారపారం త్రిపరూ రసాయాం।
దదర్శ గాం తత్ర సుషుప్సురగ్రే
యాం జీవధానీం స్వయమభ్యధత్త ॥ **30** ॥ 508

స్వదంష్ట్రయోద్ధృత్య మహీం నిమగ్నాం
స ఉత్థితః సంరురుచే రసాయాః।
తత్రాపి దైత్యం గదయాఽఽపతంతం
సునాభసందీపితతీవ్రమన్యుః ॥ **31** ॥ 509

జఘాన రుంధానమసహ్యవిక్రమం
స లీలయేభం మృగరాడివాంభసి।
తద్రక్తపంకాంకితగండతుండో
యథా గజేంద్రో జగతీం విభిందన్ ॥ **32** ॥ 510

తమాలనీలం సితదంతకోట్యా
క్ష్మాముష్ణిపంతం గజలీలయాంగ।
ప్రజ్ఞాయ బద్ధాంజలయోఽనువాకై -
ర్విరించిముఖ్యా ఉపతస్థురీశం ॥ **33** ॥ 511

ఋషయ ఊచుః
జితం జితం తేఽజిత యజ్ఞభావన
త్రయీం తనుం స్వాం పరిధున్వతే నమః।
యద్రోమగర్తేషు నిలిల్యురధ్వరా -
స్తస్మై నమః కారణసూకరాయ తే ॥ **34** ॥ 512

రూపం తవైతన్నను దుష్కృతాత్మనాం
దుర్దర్శనం దేవ యదధ్వరాత్మకం।
ఛందాంసి యస్య త్వచి బర్హిరోమ -
స్వాజ్యం దృశి త్వంఘ్రిషు చాతుర్హోత్రం ॥ **35** ॥ 513

స్రుక్తుండ ఆసీత్స్రువ ఈశ నాసయో -
రిడోదరే చమసాః కర్ణరంధ్రే।

ప్రాశిత్రమాస్యే గ్రసనే గ్రహాస్తు తే
యచ్చర్వణం తే భగవన్నగ్నిహోత్రం ॥ **36** ॥ 514

దీక్షానుజన్మోపసదః శిరోధరం
త్వం ప్రాయణీయోదయనీయదంష్ట్రః ।
జిహ్వా ప్రవర్గ్యస్తవ శీర్షకం క్రతోః
సభ్యావసథ్యం చితయోఽసవో హి తే ॥ **37** ॥ 515

సోమస్తు రేతః సవనాన్యవస్థితిః
సంస్థా విభేదాస్తవ దేవ ధాతవః ।
సత్రాణి సర్వాణి శరీరసంధి -
స్త్వం సర్వయజ్ఞక్రతురిష్టిబంధనః ॥ **38** ॥ 516

నమో నమస్తేఽఖిలమంత్రదేవతా -
ద్రవ్యాయ సర్వక్రతవే క్రియాత్మనే ।
వైరాగ్యభక్త్యాత్మజయానుభావిత -
జ్ఞానాయ విద్యాగురవే నమో నమః ॥ **39** ॥ 517

దంష్ట్రాగ్రకోట్యా భగవంస్త్వయా ధృతా
విరాజతే భూధర భూః సభూధరా ।
యథా వనాన్నిఃసరతో దతా ధృతా
మతంగజేంద్రస్య సపత్రపద్మినీ ॥ **40** ॥ 518

త్రయీమయం రూపమిదం చ సౌకరం
భూమండలేనాథ దతా ధృతేన తే ।
చకాస్తి శృంగోఢఘనేన భూయసా
కులాచలేంద్రస్య యథైవ విభ్రమః ॥ **41** ॥ 519

సంస్థాపయైనాం జగతాం సతస్థుషాం
లోకాయ పత్నీమసి మాతరం పితా ।

విధేమ చాస్యై నమసా సహ త్వయా
యస్యాం స్వతేజోఽగ్నిమివారణావధాః ॥ **42** ॥ 520

కః శ్రద్దధీతాన్యతమస్తవ ప్రభో
రసాం గతాయా భువ ఉద్విబర్హణం ।
న విస్మయోఽసౌ త్వయి విశ్వవిస్మయే
యో మాయయేదం ససృజేఽతివిస్మయం ॥ **43** ॥ 521

విధున్వతా వేదమయం నిజం వపు -
ర్జనస్తపఃసత్యనివాసినో వయం ।
సటాశిఖోద్ధూతశివాంబుబిందుభి -
ర్విమృజ్యమానా భృశమీశ పావితాః ॥ **44** ॥ 522

స వై బత భ్రష్టమతిస్తవైష తే
యః కర్మణాం పారమపారకర్మణః ।
యద్యోగమాయాగుణయోగమోహితం
విశ్వం సమస్తం భగవన్ విధేహి శం ॥ **45** ॥ 523

మైత్రేయ ఉవాచ
ఇత్యుపస్థీయమానస్తైర్మునిభిర్బ్రహ్మవాదిభిః ।
సలిలే స్వఖురాక్రాంత ఉపాధత్తావితావనిం ॥ **46** ॥ 524

స ఇత్థం భగవానుర్వీం విష్వక్సేనః ప్రజాపతిః ।
రసాయా లీలయోన్నీతామప్సు న్యస్య యయౌ హరిః ॥ **47** ॥ 525

య ఏవమేతాం హరిమేధసో హరేః
కథాం సుభద్రాం కథనీయమాయినః ।
శృణ్వీత భక్త్యా శ్రవయేత వోశతీం
జనార్దనోఽస్యాశు హృది ప్రసీదతి ॥ **48** ॥ 526

తస్మిన్ ప్రసన్నే సకలాశిషాం ప్రభౌ
కిం దుర్లభం తాభిరలం లవాత్మభిః।
అనన్యదృష్ట్యా భజతాం గుహాశయః
స్వయం విధత్తే స్వగతిం పరః పరాం ॥ **49** ॥ 527

కో నామ లోకే పురుషార్థసారవిత్
పురాకథానాం భగవత్కథాసుధాం।
ఆపీయ కర్ణాంజలిభిర్భవాపహా -
మహో విరజ్యేత వినా నరేతరం ॥ **50** ॥ 528

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే వరాహప్రాదుర్భావానువర్ణనే త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
నిశమ్య కౌషారవిణోపవర్ణితాం
హరేః కథాం కారణసూకరాత్మనః ।
పునః స పప్రచ్ఛ తముద్యతాంజలి -
ర్న చాతితృప్తో విదురో ధృతవ్రతః ॥ **1** ॥ 529

విదుర ఉవాచ
తేనైవ తు మునిశ్రేష్ఠ హరిణా యజ్ఞమూర్తినా ।
ఆదిదైత్యో హిరణ్యాక్షో హత ఇత్యనుశుశ్రుమ ॥ **2** ॥ 530

తస్య చోద్ధరతః క్షోణీం స్వదంష్ట్రాగ్రేణ లీలయా ।
దైత్యరాజస్య చ బ్రహ్మన్ కస్మాద్ధేతోరభూన్మృధః ॥ **3** ॥ 531

మైత్రేయ ఉవాచ
సాధు వీర త్వయా పృష్టమవతారకథాం హరేః ।
యత్త్వం పృచ్ఛసి మర్త్యానాం మృత్యుపాశవిశాతనీం ॥ **4** ॥ 532

యయోత్తానపదః పుత్రో మునినా గీతయార్భకః ।
మృత్యోః కృత్వైవ మూర్ధ్నాంఘ్రిమారురోహ హరేః పదం ॥ **5** ॥ 533

అథాత్రాపీతిహాసోఽయం శ్రుతో మే వర్ణితః పురా ।
బ్రహ్మణా దేవదేవేన దేవానామనుపృచ్ఛతాం ॥ **6** ॥ 534

దితిర్దాక్షాయణీ క్షత్తర్మారీచం కశ్యపం పతిం।
అపత్యకామా చకమే సంధ్యాయాం హృచ్ఛయార్దితా ॥ **7** ॥ 535

ఇష్ట్వాగ్నిజిహ్వం పయసా పురుషం యజుషాం పతిం।
నిమ్లోచత్యర్క ఆసీనమగ్న్యగారే సమాహితం ॥ **8** ॥ 536

దితిరువాచ
ఏష మాం త్వత్కృతే విద్వన్ కామ ఆత్తశరాసనః।
దునోతి దీనాం విక్రమ్య రంభామివ మతంగజః ॥ **9** ॥ 537

తద్భవాందహ్యమానాయాం సపత్నీనాం సమృద్ధిభిః।
ప్రజావతీనాం భద్రం తే మయ్యాయుంక్తామనుగ్రహం ॥ **10** ॥ 538

భర్తర్యాప్తోరుమానానాం లోకానావిశతే యశః।
పతిర్భవద్విధో యాసాం ప్రజయా నను జాయతే ॥ **11** ॥ 539

పురా పితా నో భగవాందక్షో దుహితృవత్సలః।
కం వృణీత వరం వత్సా ఇత్యపృచ్ఛత నః పృథక్ ॥ **12** ॥ 540

స విదిత్వాఽఽత్మజానాం నో భావం సంతానభావనః।
త్రయోదశాదదాత్తాసాం యాస్తే శీలమనువ్రతాః ॥ **13** ॥ 541

అథ మే కురు కల్యాణ కామం కంజవిలోచన।
ఆర్తోపసర్పణం భూమన్నమోఘం హి మహీయసి ॥ **14** ॥ 542

ఇతి తాం వీర మారీచః కృపణాం బహుభాషిణీం।
ప్రత్యాహానునయన్ వాచా ప్రవృద్ధానంగకశ్మలాం ॥ **15** ॥ 543

ఏష తేఽహం విధాస్యామి ప్రియం భీరు యదిచ్ఛసి।
తస్యాః కామం న కః కుర్యాత్సిద్ధిస్త్రైవర్గికీ యతః ॥ **16** ॥ 544

సర్వాశ్రమానుపాదాయ స్వాశ్రమేణ కలత్రవాన్ ।
వ్యసనార్ణవమత్యేతి జలయానైర్యథార్ణవం ॥ **17** ॥ 545

యామాహురాత్మనో హ్యర్ధం శ్రేయస్కామస్య మానిని ।
యస్యాం స్వధురమధ్యస్య పుమాంశ్చరతి విజ్వరః ॥ **18** ॥ 546

యామాశ్రిత్యేంద్రియారాతీందుర్జయానితరాశ్రమైః ।
వయం జయేమ హేలాభిర్దస్యూందుర్గపతిర్యథా ॥ **19** ॥ 547

న వయం ప్రభవస్తాం త్వామనుకర్తుం గృహేశ్వరి ।
అప్యాయుషా వా కార్త్స్న్యేన యే చాన్యే గుణగృధ్నవః ॥ **20** ॥ 548

అథాపి కామమేతం తే ప్రజాత్యై కరవాణ్యలం ।
యథా మాం నాతిరోచంతి ముహూర్తం ప్రతిపాలయ ॥ **21** ॥ 549

ఏషా ఘోరతమా వేలా ఘోరాణాం ఘోరదర్శనా ।
చరంతి యస్యాం భూతాని భూతేశానుచరాణి హ ॥ **22** ॥ 550

ఏతస్యాం సాధ్వి సంధ్యాయాం భగవాన్ భూతభావనః ।
పరీతో భూతపర్షద్భిర్వృషేణాటతి భూతరాట్ ॥ **23** ॥ 551

శ్మశానచక్రానిలధూలిధూమ్ర -
వికీర్ణవిద్యోతజటాకలాపః ।
భస్మావగుంఠామలరుక్మదేహో
దేవస్త్రిభిః పశ్యతి దేవరస్తే ॥ **24** ॥ 552

న యస్య లోకే స్వజనః పరో వా
నాత్యాదృతో నోత కశ్చిద్విగర్హ్యః ।
వయం వ్రతైర్యచ్చరణాపవిద్ధా -
మాశాస్మహేఽజాం బత భుక్తభోగాం ॥ **25** ॥ 553

యస్యానవద్యాచరితం మనీషిణో
గృణంత్యవిద్యాపటలం బిభిత్సవః।
నిరస్తసామ్యాతిశయోఽపి యత్స్వయం
పిశాచచర్యామచరద్గతిః సతాం ॥ **26** ॥ 554

హసంతి యస్యాచరితం హి దుర్భగాః
స్వాత్మన్ రతస్యావిదుషః సమీహితం।
యైర్వస్త్రమాల్యాభరణానులేపనైః
శ్వభోజనం స్వాత్మతయోపలాలితం ॥ **27** ॥ 555

బ్రహ్మాదయో యత్కృతసేతుపాలా
యత్కారణం విశ్వమిదం చ మాయా।
ఆజ్ఞాకరీ తస్య పిశాచచర్యా
అహో విభూమ్నశ్చరితం విడంబనం ॥ **28** ॥ 556

మైత్రేయ ఉవాచ
సైవం సంవిదితే భర్త్రా మన్మథోన్మథితేంద్రియా।
జగ్రాహ వాసో బ్రహ్మర్షేర్వ్యృషలీవ గతత్రపా ॥ **29** ॥ 557

స విదిత్వాథ భార్యాయాస్తం నిర్బంధం వికర్మణి।
నత్వా దిష్టాయ రహసి తయాథోపవివేశ హ ॥ **30** ॥ 558

అథోపస్పృశ్య సలిలం ప్రాణానాయమ్య వాగ్యతః।
ధ్యాయంజజాప విరజం బ్రహ్మ జ్యోతిః సనాతనం ॥ **31** ॥ 559

దితిస్తు వ్రీడితా తేన కర్మావద్యేన భారత।
ఉపసంగమ్య విప్రర్షిమధోముఖ్యభ్యభాషత ॥ **32** ॥ 560

దితిరువాచ
మా మే గర్భమిమం బ్రహ్మన్ భూతానామృషభో వధీత్ ।
రుద్రః పతిర్హి భూతానాం యస్యాకరవమంహసం ॥ **33** ॥ 561

నమో రుద్రాయ మహతే దేవాయోగ్రాయ మీఢుషే ।
శివాయ న్యస్తదండాయ ధృతదండాయ మన్యవే ॥ **34** ॥ 562

స నః ప్రసీదతాం భామో భగవానుర్వనుగ్రహః ।
వ్యాధస్యాప్యనుకంప్యానాం స్త్రీణాం దేవః సతీపతిః ॥ **35** ॥ 563

మైత్రేయ ఉవాచ
స్వసర్గస్యాశిషం లోక్యామాశాసానాం ప్రవేపతీం ।
నివృత్తసంధ్యానియమో భార్యామాహ ప్రజాపతిః ॥ **36** ॥ 564

కశ్యప ఉవాచ
అప్రాయత్యాదాత్మనస్తే దోషాన్మోహూర్తికాదుత ।
మన్నిదేశాతిచారేణ దేవానాం చాతిహేలనాత్ ॥ **37** ॥ 565

భవిష్యతస్తవాభద్రావభద్రే జాఠరాధమౌ ।
లోకాన్ సపాలాంస్త్రీంశ్చండి ముహురాక్రందయిష్యతః ॥ **38** ॥ 566

ప్రాణినాం హన్యమానానాం దీనానామకృతాగసాం ।
స్త్రీణాం నిగృహ్యమాణానాం కోపితేషు మహాత్మసు ॥ **39** ॥ 567

తదా విశ్వేశ్వరః క్రుద్ధో భగవాన్ లోకభావనః ।
హనిష్యత్యవతీర్యాసౌ యథాద్రీన్ శతపర్వధృక్ ॥ **40** ॥ 568

దితిరువాచ
వధం భగవతా సాక్షాత్సునాభోదారబాహునా ।
ఆశాసే పుత్రయోర్మహ్యం మా క్రుద్ధాద్బ్రహ్మణాద్విభో ॥ **41** ॥ 569

న బ్రహ్మదండదగ్ధస్య న భూతభయదస్య చ।
నారకాశ్చానుగృహ్ణంతి యాం యాం యోనిమసౌ గతః ॥ **42** ॥ 570

కశ్యప ఉవాచ
కృతశోకానుతాపేన సద్యః ప్రత్యవమర్శనాత్।
భగవత్యురుమానాచ్చ భవే మయ్యపి చాదరాత్ ॥ **43** ॥ 571

పుత్రస్యైవ తు పుత్రాణాం భవితైకః సతాం మతః।
గాస్యంతి యద్యశః శుద్ధం భగవద్యశసా సమం ॥ **44** ॥ 572

యోగైర్హేమేవ దుర్వర్ణం భావయిష్యంతి సాధవః।
నిర్వైరాదిభిరాత్మానం యచ్ఛీలమనువర్తితుం ॥ **45** ॥ 573

యత్ప్రసాదాదిదం విశ్వం ప్రసీదతి యదాత్మకం।
స స్వదృగ్భగవాన్ యస్య తోష్యతేఽనన్యయా దృశా ॥ **46** ॥ 574

స వై మహాభాగవతో మహాత్మా
మహానుభావో మహతాం మహిష్ఠః।
ప్రవృద్ధభక్త్యా హ్యనుభావితాశయే
నివేశ్య వైకుంఠమిమం విహాస్యతి ॥ **47** ॥ 575

అలంపటః శీలధరో గుణాకరో
హృష్టః పరర్ద్ధ్యా వ్యథితో దుఃఖితేషు।
అభూతశత్రుర్జగతః శోకహర్తా
నైదాఘికం తాపమివోడురాజః ॥ **48** ॥ 576

అంతర్బహిశ్చామలమబ్జనేత్రం
స్వపూరుషేచ్ఛానుగృహీతరూపం।
పౌత్రస్తవ శ్రీలలనాలలామం
ద్రష్టా స్ఫురత్కుండలమండితాననం ॥ **49** ॥ 577

మైత్రేయ ఉవాచ
శ్రుత్వా భాగవతం పౌత్రమమోదత దితిర్భృశం।
పుత్రయోశ్చ వధం కృష్ణాద్విదిత్వాఽఽసీన్మహామనాः ॥ **50** ॥ 578

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే దితికశ్యపసంవాదే చతుర్దశోఽధ్యాయः ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే పంచదశోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ
ప్రాజాపత్యం తు తత్తేజః పరతేజోహనం దితిః।
దధార వర్షాణి శతం శంకమానా సురార్దనాత్ ॥ **1** ॥ 579

లోకే తేన హతాలోకే లోకపాలా హతౌజసః।
న్యవేదయన్ విశ్వసృజే ధ్వాంతవ్యతికరం దిశాం ॥ **2** ॥ 580

దేవా ఊచుః
తమ ఏతద్విభో వేత్థ సంవిగ్నా యద్వయం భృశం।
న హ్యవ్యక్తం భగవతః కాలేనాస్పృష్టవర్త్మనః ॥ **3** ॥ 581

దేవదేవ జగద్ధాతర్లోకనాథశిఖామణే।
పరేషామపరేషాం త్వం భూతానామసి భావవిత్ ॥ **4** ॥ 582

నమో విజ్ఞానవీర్యాయ మాయయేదముపేయుషే।
గృహీతగుణభేదాయ నమస్తేఽవ్యక్తయోనయే ॥ **5** ॥ 583

యే త్వానన్యేన భావేన భావయంత్యాత్మభావనం।
ఆత్మని ప్రోతభువనం పరం సదసదాత్మకం ॥ **6** ॥ 584

తేషాం సుపక్వయోగానాం జితశ్వాసేంద్రియాత్మనాం।
లబ్ధయుష్మత్ప్రసాదానాం న కుతశ్చిత్పరాభవః ॥ **7** ॥ 585

యస్య వాచా ప్రజాః సర్వా గావస్తంత్యేవ యంత్రితాః।
హరంతి బలిమాయత్తాస్తస్మై ముఖ్యాయ తే నమః ॥ **8** ॥ 586

స త్వం విధత్స్వ శం భూమంస్తమసా లుప్తకర్మణాం।
అదభ్రదయయా దృష్ట్యా ఆపన్నానర్హసీక్షితుం ॥ **9** ॥ 587

ఏష దేవ దితేర్గర్భ ఓజః కాశ్యపమర్పితం।
దిశస్తిమిరయన్ సర్వా వర్ధతేఽగ్నిరివైధసి ॥ **10** ॥ 588

మైత్రేయ ఉవాచ
స ప్రహస్య మహాబాహో భగవాన్ శబ్దగోచరః।
ప్రత్యాచష్టాత్మభూర్దేవాన్ ప్రీణన్ రుచిరయా గిరా ॥ **11** ॥ 589

బ్రహ్మోవాచ
మానసా మే సుతా యుష్మత్పూర్వజాః సనకాదయః।
చేరుర్విహాయసా లోకాన్ లోకేషు విగతస్పృహాః ॥ **12** ॥ 590

త ఏకదా భగవతో వైకుంఠస్యామలాత్మనః।
యయుర్వైకుంఠనిలయం సర్వలోకనమస్కృతం ॥ **13** ॥ 591

వసంతి యత్ర పురుషాః సర్వే వైకుంఠమూర్తయః।
యేఽనిమిత్తనిమిత్తేన ధర్మేణారాధయన్ హరిం ॥ **14** ॥ 592

యత్ర చాద్యః పుమానాస్తే భగవాన్ శబ్దగోచరః।
సత్త్వం విష్టభ్య విరజం స్వానాం నో మృడయన్ వృషః ॥ **15** ॥ 593

యత్ర నైఃశ్రేయసం నామ వనం కామదుఘైర్ద్రుమైః।
సర్వర్తుశ్రీభిర్విభ్రాజత్కైవల్యమివ మూర్తిమత్ ॥ **16** ॥ 594

వైమానికాః సలలనాశ్చరితాని యత్ర
గాయంతి లోకశమలక్షపణాని భర్తుః।

అంతర్జలేఽనువికసన్మధుమాధవీనాం
గంధేన ఖండితధియోఽప్యనిలం క్షిపంతః ॥ **17** ॥ 595

పారావతాన్యభృతసారసచక్రవాక -
దాత్యూహహంసశుకతిత్తిరిబర్హిణాం యః ।
కోలాహలో విరమతేఽచిరమాత్రముచ్చై -
ర్భృంగాధిపే హరికథామివ గాయమానే ॥ **18** ॥ 596

మందారకుందకురబోత్పలచంపకార్ణ -
పున్నాగనాగబకులాంబుజపారిజాతాః ।
గంధేఽర్చితే తులసికాభరణేన తస్యా
యస్మింస్తపః సుమనసో బహు మానయంతి ॥ **19** ॥ 597

యత్సంకులం హరిపదానతిమాత్రదృష్టై -
ర్వైదూర్యమారకతహేమమయైర్విమానైః ।
యేషాం బృహత్కటితటాః స్మితశోభిముఖ్యః
కృష్ణాత్మనాం న రజ ఆదధురుత్స్మయాద్యైః ॥ **20** ॥ 598

శ్రీ రూపిణీ క్వణయతీ చరణారవిందం
లీలాంబుజేన హరిసద్మని ముక్తదోషా ।
సంలక్ష్యతే స్ఫటికకుడ్య ఉపేతహేమ్ని
సమ్మార్జతీవ యదనుగ్రహణేఽన్యయత్నః ॥ **21** ॥ 599

వాపీషు విద్రుమతటాస్వమలామృతాప్సు
ప్రేష్యాన్వితా నిజవనే తులసీభిరీశం ।
అభ్యర్చతీ స్వలకమున్నసమీక్ష్య వక్త్ర -
ముచ్ఛేషితం భగవతేత్యమతాంగ యచ్ఛ్రీః ॥ **22** ॥ 600

యన్న వ్రజంత్యఘభిదో రచనానువాదా -
చ్ఛృణ్వంతి యేఽన్యవిషయాః కుకథా మతిఘ్నీః ।

యాస్తు శ్రుతా హతభగైర్నృభిరాత్తసారా -
స్తాంస్తాన్ క్షిపంత్యశరణేషు తమఃసు హంత ॥ **23** ॥ 601

యేఽభ్యర్థితామపి చ నో నృగతిం ప్రపన్నా
జ్ఞానం చ తత్త్వవిషయం సహధర్మ యత్ర ।
నారాధనం భగవతో వితరంత్యముష్య
సమ్మోహితా వితతయా బత మాయయా తే ॥ **24** ॥ 602

యచ్చ వ్రజంత్యనిమిషామృషభానువృత్త్యా
దూరేయమా హ్యుపరి నః స్పృహణీయశీలాః ।
భర్తుర్మిథః సుయశసః కథనానురాగ -
వైక్లవ్యబాష్పకలయా పులకీకృతాంగాః ॥ **25** ॥ 603

తద్విశ్వగుర్వధికృతం భువనైకవంద్యం
దివ్యం విచిత్రవిబుధాగ్ర్యవిమానశోచిః ।
ఆపుః పరాం ముదమపూర్వముపేత్య యోగ -
మాయాబలేన మునయస్తదథో వికుంఠం ॥ **26** ॥ 604

తస్మిన్నతీత్య మునయః షడసజ్జమానాః
కక్షాః సమానవయసావథ సప్తమాయాం ।
దేవావచక్షత గృహీతగదౌ పరార్ధ్య -
కేయూరకుండలకిరీటవిటంకవేషౌ ॥ **27** ॥ 605

మత్తద్విరేఫవనమాలికయా నివీతౌ
విన్యస్తయాసితచతుష్టయబాహుమధ్యే ।
వక్త్రం భ్రువా కుటిలయా స్ఫుటనిర్గమాభ్యాం
రక్తేక్షణేన చ మనాగ్రభసం దధానౌ ॥ **28** ॥ 606

ద్వార్యేతయోర్నివివిశుర్మిషతోరపృష్ట్వా
పూర్వా యథా పురటవజ్రకపాటికా యాః ।

సర్వత్ర తేఽవిషమయా మునయః స్వదృష్ట్యా
యే సంచరంత్యవిహతా విగతాభిశంకాః ॥ **29** ॥ 607

తాన్ వీక్ష్య వాతరశనాంశ్చతురః కుమారాన్
వృద్ధాందశార్ధవయసో విదితాత్మతత్త్వాన్ ।
వేత్రేణ చాస్ఖలయతామతదర్హణాంస్తౌ
తేజో విహస్య భగవత్ప్రతికూలశీలౌ ॥ **30** ॥ 608

తాభ్యాం మిషత్స్వనిమిషేషు నిషిధ్యమానాః
స్వర్హత్తమా హ్యపి హరేః ప్రతిహారపాభ్యాం ।
ఊచుః సుహృత్తమదిదృక్షితభంగ ఈష -
త్కామానుజేన సహసా త ఉపప్లుతాక్షాః ॥ **31** ॥ 609

మునయ ఊచుః
కో వామిహైత్య భగవత్పరిచర్యయోచ్చై -
స్తద్ధర్మిణాం నివసతాం విషమః స్వభావః ।
తస్మిన్ ప్రశాంతపురుషే గతవిగ్రహే వాం
కో వాఽఽత్మవత్కుహకయోః పరిశంకనీయః ॥ **32** ॥ 610

న హ్యంతరం భగవతీహ సమస్తకుక్షా -
వాత్మానమాత్మని నభో నభసీవ ధీరాః ।
పశ్యంతి యత్ర యువయోః సురలింగినోః కిం
వ్యుత్పాదితం హ్యుదరభేది భయం యతోఽస్య ॥ **33** ॥ 611

తద్వామముష్య పరమస్య వికుంఠభర్తుః
కర్తుం ప్రకృష్టమిహ ధీమహి మందధీభ్యాం ।
లోకానితో వ్రజతమంతరభావదృష్ట్యా
పాపీయసస్తయ ఇమే రిపవోఽస్య యత్ర ॥ **34** ॥ 612

తేషామితీరితముభావవధార్య ఘోరం
తం బ్రహ్మదండమనివారణమస్త్రపూగైః।
సద్యో హరేరనుచరావురు బిభ్యతస్తత్
పాదగ్రహావపతతామతికాతరేణ ॥ **35** ॥ 613

భూయాదఘోని భగవద్భిరకారి దండో
యో నౌ హరేత సురహేలనమప్యశేషం।
మా వోఽనుతాపకలయా భగవత్స్మృతిఘ్నా
మోహో భవేదిహ తు నౌ వ్రజతోరధోఽధః ॥ **36** ॥ 614

ఏవం తదైవ భగవానరవిందనాభః
స్వానాం విబుధ్య సదతిక్రమమార్యహృద్యః।
తస్మిన్ యయౌ పరమహంసమహామునీనా -
మన్వేషణీయచరణౌ చలయన్ సహశ్రీః ॥ **37** ॥ 615

తం త్వాగతం ప్రతిహృతౌపయికం స్వపుంభి -
స్తేఽచక్షతాక్షవిషయం స్వసమాధిభాగ్యం।
హంసశ్రియోర్వ్యజనయోః శివవాయులోల -
చ్ఛుభ్రాతపత్రశశికేసరశీకరాంబుం ॥ **38** ॥ 616

కృత్స్నప్రసాదసుముఖం స్పృహణీయధామ -
స్నేహావలోకకలయా హృది సంస్పృశంతం।
శ్యామే పృథావురసి శోభితయా శ్రియా స్వ -
శ్చూడామణిం సుభగయంతమివాత్మధిష్ణ్యం ॥ **39** ॥ 617

పీతాంశుకే పృథునితంబిని విస్ఫురంత్యా
కాంచ్యాలిభిర్విరుతయా వనమాలయా చ।
వల్గుప్రకోష్ఠవలయం వినతాసుతాంసే
విన్యస్తహస్తమితరేణ ధునానమబ్జం ॥ **40** ॥ 618

విద్యుత్ఫిపన్మకరకుండలమండనార్హ -
గండస్థలోన్నసముఖం మణిమత్కిరీటం।
దోర్దండషండవివరే హరతా పరార్ధ్య -
హారేణ కంధరగతేన చ కౌస్తుభేన ॥ **41** ॥ 619

అత్రోపసృష్టమితి చోత్స్మితమిందిరాయాః
స్వానాం ధియా విరచితం బహుసౌష్ఠవాఢ్యం।
మహ్యం భవస్య భవతాం చ భజంతమంగం
నేముర్నిరీక్ష్య నవితృప్తదృశో ముదా కైః ॥ **42** ॥ 620

తస్యారవిందనయనస్య పదారవింద -
కింజల్కమిశ్రతులసీమకరందవాయుః।
అంతర్గతః స్వవివరేణ చకార తేషాం
సంక్షోభమక్షరజుషామపి చిత్తతన్వోః ॥ **43** ॥ 621

తే వా అముష్య వదనాసితపద్మకోశ -
ముద్వీక్ష్య సుందరతరాధరకుందహాసం।
లబ్ధాశిషః పునరవేక్ష్య తదీయమంఘ్రి -
ద్వంద్వం నఖారుణమణిశ్రయణం నిదధ్యుః ॥ **44** ॥ 622

పుంసాం గతిం మృగయతామిహ యోగమార్గై -
ర్ధ్యానాస్పదం బహు మతం నయనాభిరామం।
పౌంస్నం వపుర్దర్శయానమనన్యసిద్ధై -
రౌత్పత్తికైః సమగృణన్ యుతమష్టభోగైః ॥ **45** ॥ 623

కుమారా ఊచుః

యోఽంతర్హితో హృది గతోఽపి దురాత్మనాం త్వం
సోఽద్యైవ నో నయనమూలమనంత రాద్ధః।

యర్హ్యేవ కర్ణవివరేణ గుహాం గతో నః
పిత్రానువర్ణితరహా భవదుద్భవేన ॥ **46** ॥ 624

తం త్వాం విదామ భగవన్ పరమాత్మతత్త్వం
సత్త్వేన సంప్రతి రతిం రచయంతమేషాం ।
యత్తేఽనుతాపవిదితైర్దృఢభక్తియోగై -
రుద్గ్రంథయో హృది విదుర్మునయో విరాగాః ॥ **47** ॥ 625

నాత్యంతికం విగణయంత్యపి తే ప్రసాదం
కింత్వన్యదర్పితభయం భ్రువ ఉన్నయైస్తే ।
యేఽంగ త్వదంఘ్రిశరణా భవతః కథాయాః
కీర్తన్యతీర్థయశసః కుశలా రసజ్ఞాః ॥ **48** ॥ 626

కామం భవః స్వవృజినైర్నిరయేషు నః స్తా -
చ్చేతోఽలివద్యది ను తే పదయో రమేత ।
వాచశ్చ నస్తులసివద్యది తేఽంఘ్రిశోభాః
పూర్యేత తే గుణగణైర్యది కర్ణరంధ్రః ॥ **49** ॥ 627

ప్రాదుశ్చకర్థ యదిదం పురుహూత రూపం
తేనేశ నిర్వృతిమవాపురలం దృశో నః ।
తస్మా ఇదం భగవతే నమ ఇద్విధేమ
యోఽనాత్మనాం దురుదయో భగవాన్ ప్రతీతః ॥ **50** ॥ 628

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే జయవిజయయోః సనకాదిశాపో నామ పంచదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే షోడశోఽధ్యాయః ॥

బ్రహ్మోవాచ
ఇతి తద్గృణతాం తేషాం మునీనాం యోగధర్మిణాం।
ప్రతినంద్య జగాదేదం వికుంఠనిలయో విభుః ॥ **1** ॥ 629

శ్రీభగవానువాచ
ఏతౌ తౌ పార్షదౌ మహ్యం జయో విజయ ఏవ చ।
కదర్థీకృత్య మాం యద్వో బహ్వక్రాతామతిక్రమం ॥ **2** ॥ 630

యస్త్వేతయోర్ధృతో దండో భవద్భిర్మామనువ్రతైః।
స ఏవానుమతోఽస్మాభిర్మునయో దేవహేలనాత్ ॥ **3** ॥ 631

తద్వ్యః ప్రసాదయామ్యద్య బ్రహ్మ దైవం పరం హి మే।
తద్ధీత్యాత్మకృతం మన్యే యత్స్వపుంభిరసత్కృతాః ॥ **4** ॥ 632

యన్నామాని చ గృహ్ణతి లోకో భృత్యే కృతాగసి।
సోఽసాధువాదస్తత్కీర్తిం హంతి త్వచమివామయః ॥ **5** ॥ 633

యస్యామృతామలయశః శ్రవణావగాహః
సద్యః పునాతి జగదాశ్వపచాద్వికుంఠః।
సోఽహం భవద్భ్య ఉపలబ్ధసుతీర్థకీర్తి-
శ్ఛింద్యాం స్వబాహుమపి వః ప్రతికూలవృత్తిం ॥ **6** ॥ 634

యత్సేవయా చరణపద్మపవిత్రరేణుం
సద్యః క్షతాఖిలమలం ప్రతిలబ్ధశీలం ।
న శ్రీర్విరక్తమపి మాం విజహాతి యస్యాః
ప్రేక్షాలవార్థ ఇతరే నియమాన్ వహంతి ॥ **7** ॥ 635

నాహం తథాద్మి యజమానహవిర్వితానే
శ్ర్యేతద్ధృతప్లుతమదన్ హుతభుఙ్ముఖేన ।
యద్బ్రాహ్మణస్య ముఖతశ్చరతోఽనుఘాసం
తుష్టస్య మయ్యవహితైర్నిజకర్మపాకైః ॥ **8** ॥ 636

యేషాం బిభర్మ్యహమఖండవికుంఠయోగ -
మాయావిభూతిరమలాంఘ్రిరజఃకిరీటైః ।
విప్రాంస్తు కో న విషహేత యదర్హణాంభః
సద్యః పునాతి సహ చంద్రలలామ లోకాన్ ॥ **9** ॥ 637

యే మే తనూర్ద్విజవరాన్ దుహతీర్మదీయా
భూతాన్యలబ్ధశరణాని చ భేదబుద్ధ్యా ।
ద్రక్ష్యంత్యఘక్షతదృశో హ్యహిమన్యవస్తాన్
గృధ్రా రుషా మమ కుషంత్యధిదండనేతుః ॥ **10** ॥ 638

యే బ్రాహ్మణాన్ మయి ధియా క్షిపతోఽర్చయంత -
స్తుష్యద్ధృదః స్మితసుధోక్షితపద్మవక్త్రాః ।
వాణ్యానురాగకలయాఽఽత్మజవద్గృణంతః
సంబోధయంత్యహమివాహముపాహృతస్తైః ॥ **11** ॥ 639

తన్మే స్వభర్తురవసాయమలక్షమాణౌ
యుష్మద్వ్యతిక్రమగతిం ప్రతిపద్య సద్యః ।
భూయో మమాంతికమితాం తదనుగ్రహో మే
యత్కల్పతామచిరతో భృతయోర్వివాసః ॥ **12** ॥ 640

బ్రహ్మోవాచ
అథ తస్యోశతీం దేవీమృషికుల్యాం సరస్వతీం ।
నాస్వాద్య మన్యుదష్టానాం తేషామాత్మాప్యతృప్యత ॥ **13** ॥ 641

సతీం వ్యాదాయ శృణ్వంతో లఘ్వీం గుర్వర్థగహ్వరాం ।
విగాహ్యాగాధగంభీరాం న విదుస్తచ్చికీర్షితం ॥ **14** ॥ 642

తే యోగమాయయాఽఽరబ్ధపారమేష్ఠ్యమహోదయం ।
ప్రోచుః ప్రాంజలయో విప్రాః ప్రహృష్టాః క్షుభితత్వచః ॥ **15** ॥ 643

ఋషయ ఊచుః
న వయం భగవన్ విద్మస్తవ దేవ చికీర్షితం ।
కృతో మేఽనుగ్రహశ్చేతి యదధ్యక్షః ప్రభాషసే ॥ **16** ॥ 644

బ్రహ్మణ్యస్య పరం దైవం బ్రాహ్మణాః కిల తే ప్రభో ।
విప్రాణాం దేవదేవానాం భగవానాత్మదైవతం ॥ **17** ॥ 645

త్వత్తః సనాతనో ధర్మో రక్ష్యతే తనుభిస్తవ ।
ధర్మస్య పరమో గుహ్యో నిర్వికారో భవాన్మతః ॥ **18** ॥ 646

తరంతి హ్యంజసా మృత్యుం నివృత్తా యదనుగ్రహాత్ ।
యోగినః స భవాన్ కిం స్విదనుగృహ్యేత యత్పరైః ॥ **19** ॥ 647

యం వై విభూతిరుపయాత్యనువేలమన్యై -
రర్థార్థిభిః స్వశిరసా ధృతపాదరేణుః ।
ధన్యార్పితాంఘ్రితులసీ నవదామధామ్నో
లోకం మధువ్రతపతేరివ కామయానా ॥ **20** ॥ 648

యస్తాం వివిక్తచరితైరనువర్తమానాం
నాత్యాద్రియత్పరమభాగవతప్రసంగః ।

స త్వం ద్విజానుపథపుణ్యరజఃపునీతః
శ్రీవత్సలక్ష్మ కిమగా భగభాజనస్త్వం ॥ **21** ॥ 649

ధర్మస్య తే భగవతస్త్రియుగ త్రిభిః స్వైః
పద్భిశ్చరాచరమిదం ద్విజదేవతార్థం ।
నూనం భృతం తదభిధూతి రజస్తమశ్చ
సత్త్వేన నో వరదయా తనువా నిరస్య ॥ **22** ॥ 650

న త్వం ద్విజోత్తమకులం యది హాత్మగోపం
గోప్తా వృషః స్వర్హణేన స సూనృతేన ।
తర్హ్యేవ నంక్ష్యతి శివస్తవ దేవ పంథా
లోకోఽగ్రహీష్యదృషభస్య హి తత్ప్రమాణం ॥ **23** ॥ 651

తత్తేఽనభీష్టమివ సత్త్వనిధేర్విధిత్సోః
క్షేమం జనాయ నిజశక్తిభిరుద్ధృతారేః ।
నైతావతా త్ర్యధిపతేర్భత విశ్వభర్తు -
స్తేజఃక్షతం త్వవనతస్య స తే వినోదః ॥ **24** ॥ 652

యం వానయోర్దమమధీశ భవాన్ విధత్తే
వృత్తిం ను వా తదనుమన్మహి నిర్వ్యలీకం ।
అస్మాసు వా య ఉచితో ధ్రియతాం స దండో
యేఽనాగసౌ వయమయుంక్ష్మహి కిల్బిషేణ ॥ **25** ॥ 653

శ్రీభగవానువాచ
ఏతౌ సురేతరగతిం ప్రతిపద్య సద్యఃసంరంభసంభృతసమాధ్యనుబద్ధయోగౌ ।
భూయఃసకాశముపయాస్యత ఆశు యో వఃశాపో మయైవ నిమితస్తదవైత విప్రాః ॥ **26** ॥ 654

బ్రహ్మోవాచ
అథ తే మునయో దృష్ట్వా నయనానందభాజనం।
వైకుంఠం తదధిష్ఠానం వికుంఠం చ స్వయంప్రభం ॥ **27** ॥ 655

భగవంతం పరిక్రమ్య ప్రణిపత్యానుమాన్య చ।
ప్రతిజగ్ముః ప్రముదితాః శంసంతో వైష్ణవీం శ్రియం ॥ **28** ॥ 656

భగవాననుగావాహ యాతం మా భైష్టమస్తు శం।
బ్రహ్మతేజః సమర్థోఽపి హంతుం నేచ్ఛే మతం తు మే ॥ **29** ॥ 657

ఏతత్పురైవ నిర్దిష్టం రమయా క్రుద్ధయా యదా।
పురాపవారితా ద్వారి విశంతీ మయ్యుపారతే ॥ **30** ॥ 658

మయి సంరంభయోగేన నిస్తీర్య బ్రహ్మహేలనం।
ప్రత్యేష్యతం నికాశం మే కాలేనాల్పీయసా పునః ॥ **31** ॥ 659

ద్వాఃస్థావాదిశ్య భగవాన్ విమానశ్రేణిభూషణం।
సర్వాతిశయయా లక్ష్మ్యా జుష్టం స్వం ధిష్ణ్యమావిశత్ ॥ **32** ॥ 660

తౌ తు గీర్వాణబుషభౌ దుస్తరాద్ధరిలోకతః।
హతశ్రియౌ బ్రహ్మశాపాదభూతాం విగతస్మయౌ ॥ **33** ॥ 661

తదా వికుంఠధిషణాత్తయోర్నిపతమానయోః।
హాహాకారో మహానాసీద్విమానాగ్ర్యేషు పుత్రకాః ॥ **34** ॥ 662

తావేవ హ్యధునా ప్రాప్తౌ పార్షదప్రవరౌ హరేః।
దితేర్జఠరనిర్విష్టం కాశ్యపం తేజ ఉల్బణం ॥ **35** ॥ 663

తయోరసురయోరద్య తేజసా యమయోర్హి వః।
ఆక్షిప్తం తేజ ఏతర్హి భగవాంస్తద్విధిత్సతి ॥ **36** ॥ 664

విశ్వస్య యః స్థితిలయోద్భవహేతురాద్యో
యోగేశ్వరైరపి దురత్యయయోగమాయః।
క్షేమం విధాస్యతి స నో భగవాంస్త్ర్యధీశ -
స్తత్రాస్మదీయవిమృశేన కియానిహార్థః ॥ 37 ॥ 665

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే షోడశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే సప్తదశోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ
నిశమ్యాత్మభువా గీతం కారణం శంకయోజ్ఝితాః।
తతః సర్వే న్యవర్తంత త్రిదివాయ దివౌకసః ॥ **1** ॥ 666

దితిస్తు భర్తురాదేశాదపత్యపరిశంకినీ।
పూర్ణే వర్షశతే సాధ్వీ పుత్రౌ ప్రసుషువే యమౌ ॥ **2** ॥ 667

ఉత్పాతా బహవస్తత్ర నిపేతుర్జాయమానయోః।
దివి భువ్యంతరిక్షే చ లోకస్యోరుభయావహాః ॥ **3** ॥ 668

సహాచలా భువశ్చేలుర్దిశః సర్వాః ప్రజజ్వలుః।
సోల్కాశ్చాశనయః పేతుః కేతవశ్చార్తిహేతవః ॥ **4** ॥ 669

ववౌ వాయుః సుదుఃస్పర్శః ఫూత్కారానీరయన్ ముహుః।
ఉన్మూలయన్నగపతీన్ వాత్యానీకో రజోధ్వజః ॥ **5** ॥ 670

ఉద్ధసత్తడిదంభోదఘటయా నష్టభాగణే।
వ్యోమ్ని ప్రవిష్టతమసా న స్మ వ్యాదృశ్యతే పదం ॥ **6** ॥ 671

చుక్రోశ విమనా వార్ధిరుదూర్మిః క్షుభితోదరః।
సోదపానాశ్చ సరితశ్చుక్షుభుః శుష్కపంకజాః ॥ **7** ॥ 672

ముహుః పరిధయోఽభూవన్ సరాహ్వోః శశిసూర్యయోః ।
నిర్ఘాతా రథనిర్హ్రాదా వివరేభ్యః ప్రజజ్ఞిరే ॥ **8** ॥ 673

అంతర్గ్రామేషు ముఖతో వమంత్యో వహ్నిముల్బణం ।
సృగాలోలూకటంకారైః ప్రణేదురశివం శివాః ॥ **9** ॥ 674

సంగీతవద్రోదనవదున్నమయ్య శిరోధరాం ।
వ్యముంచన్ వివిధా వాచో గ్రామసింహాస్తతస్తతః ॥ **10** ॥ 675

ఖరాశ్చ కర్కశైః క్షత్తః ఖురైర్ఘ్నంతో ధరాతలం ।
ఖార్కారరభసా మత్తాః పర్యధావన్ వరూథశః ॥ **11** ॥ 676

రుదంతో రాసభత్రస్తా నీడాదుదపతన్ ఖగాః ।
ఘోషేఽరణ్యే చ పశవః శకృన్మూత్రమకుర్వత ॥ **12** ॥ 677

గావోఽత్రసన్నసృగ్దోహాస్తోయదాః పూయవర్షిణః ।
వ్యరుదన్ దేవలింగాని ద్రుమాః పేతుర్వినానిలం ॥ **13** ॥ 678

గ్రహాన్ పుణ్యతమానన్యే భగణాంశ్చాపి దీపితాః ।
అతిచేరుర్వక్రగత్యా యుయుధుశ్చ పరస్పరం ॥ **14** ॥ 679

దృష్ట్వాన్యాంశ్చ మహోత్పాతానతత్తత్త్వవిదః ప్రజాః ।
బ్రహ్మపుత్రానృతే భీతా మేనిరే విశ్వసంప్లవం ॥ **15** ॥ 680

తావాదిదైత్యౌ సహసా వ్యజ్యమానాత్మపౌరుషౌ ।
వవృధాతేఽశ్మసారేణ కాయేనాద్రిపతీ ఇవ ॥ **16** ॥ 681

దివిస్పృశౌ హేమకిరీటకోటిభిః
నిరుద్ధకాష్ఠౌ స్ఫురదంగదాభుజౌ ।
గాం కంపయంతౌ చరణైః పదే పదే
కట్యా సుకాంచ్యార్కమతీత్య తస్థతుః ॥ **17** ॥ 682

ప్రజాపతిర్నామ తయోరకార్షీద్ -
యః ప్రాక్ స్వదేహాద్యమయోరజాయత ।
తం వై హిరణ్యకశిపుం విదుః ప్రజా
యం తం హిరణ్యాక్షమసూత సాగ్రతః ॥ **18** ॥ 683

చక్రే హిరణ్యకశిపుర్దోర్భ్యాం బ్రహ్మవరేణ చ ।
వశే సపాలాన్ లోకాంస్త్రీనకుతోమృత్యురుద్ధతః ॥ **19** ॥ 684

హిరణ్యాక్షోఽనుజస్తస్య ప్రియః ప్రీతికృదన్వహం ।
గదాపాణిర్దివం యాతో యుయుత్సుర్మృగయన్ రణం ॥ **20** ॥ 685

తం వీక్ష్య దుఃసహజవం రణత్కాంచననూపురం ।
వైజయంత్యా స్రజా జుష్టమంసన్యస్తమహాగదం ॥ **21** ॥ 686

మనోవీర్యవరోత్సిక్తమసృణ్యమకుతోభయం ।
భీతా నిలిల్యిరే దేవాస్తార్క్ష్యత్రస్తా ఇవాహయః ॥ **22** ॥ 687

స వై తిరోహితాన్ దృష్ట్వా మహసా స్వేన దైత్యరాట్ ।
సేంద్రాన్ దేవగణాన్ క్షీబానపశ్యన్ వ్యనదద్ భృశం ॥ **23** ॥ 688

తతో నివృత్తః క్రీడిష్యన్ గంభీరం భీమనిస్వనం ।
విజగాహే మహాసత్త్వో వార్ధిం మత్త ఇవ ద్విపః ॥ **24** ॥ 689

తస్మిన్ ప్రవిష్టే వరుణస్య సైనికా
యాదోగణాః సన్నధియః ససాధ్వసాః ।
అహన్యమానా అపి తస్య వర్చసా
ప్రధర్షితా దూరతరం ప్రదుద్రువుః ॥ **25** ॥ 690

స వర్షపూగానుదధౌ మహాబల -
శ్చరన్మహోర్మీంశ్వసనేరితాన్ ముహుః ।

మౌర్వ్యాభిజఘ్నే గదయా విభావరీ -
మాసేదివాంస్తాత పురీం ప్రచేతసః ॥ **26** ॥ 691

తత్రోపలభ్యాసురలోకపాలకం
యాదోగణానామృషభం ప్రచేతసం ।
స్మయన్ ప్రలబ్ధుం ప్రణిపత్య నీచవ -
జ్జగాద మే దేహ్యధిరాజ సంయుగం ॥ **27** ॥ 692

త్వం లోకపాలోఽధిపతిర్బృహచ్ఛ్రవా
వీర్యాపహో దుర్మదవీరమానినాం ।
విజిత్య లోకేఽఖిలదైత్యదానవాన్
యద్రాజసూయేన పురాయజత్ప్రభో ॥ **28** ॥ 693

స ఏవముత్సిక్తమదేన విద్విషా
దృఢం ప్రలబ్ధో భగవానపాం పతిః ।
రోషం సముత్థం శమయన్ స్వయా ధియా
వ్యవోచదంగోపశమం గతా వయం ॥ **29** ॥ 694

పశ్యామి నాన్యం పురుషాత్పురాతనాత్
యః సంయుగే త్వాం రణమార్గకోవిదం ।
ఆరాధయిష్యత్యసురర్షభేహి తం
మనస్వినో యం గృణతే భవాదృశాః ॥ **30** ॥ 695

తం వీరమారాదభిపద్య విస్మయః
శయిష్యసే వీరశయే శ్వభిర్వృతః ।
యస్త్వద్విధానామసతాం ప్రశాంతయే
రూపాణి ధత్తే సదనుగ్రహేచ్ఛయా ॥ **31** ॥ 696

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే హిరణ్యాక్షదిగ్విజయే సప్తదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే అష్టాదశోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ
తదేవమాకర్ణ్య జలేశభాషితం
మహామనాస్తద్విగణయ్య దుర్మదః।
హరేర్విదిత్వా గతిమంగ నారదాద్
రసాతలం నిర్వివిశే త్వరాన్వితః ॥ **1** ॥ 697

దదర్శ తత్రాభిజితం ధరాధరం
ప్రోన్నీయమానావనిమగ్రదంష్ట్రయా।
ముష్ణంతమక్ష్ణా స్వరుచోఽరుణశ్రియా
జహాస చాహో వనగోచరో మృగః ॥ **2** ॥ 698

ఆహైనమేహ్యజ్ఞ మహీం విముంచ నో
రసౌకసాం విశ్వసృజేయమర్పితా।
న స్వస్తి యాస్యస్యనయా మమేక్షతః
సురాధమాసాదితసూకరాకృతే ॥ **3** ॥ 699

త్వం నః సపత్నైరభవాయ కిం భృతో
యో మాయయా హంత్యసురాన్ పరోక్షజిత్।
త్వాం యోగమాయాబలమల్పపౌరుషం
సంస్థాప్య మూఢ ప్రమృజే సుహృచ్ఛుచః ॥ **4** ॥ 700

త్వయి సంస్థితే గదయా శీర్ణశీర్ష -
ణ్యస్మద్బుజచ్యుతయా యే చ తుభ్యం ।
బలిం హరంత్యృషయో యే చ దేవాః
స్వయం సర్వే న భవిష్యంత్యమూలాః ॥ **5** ॥ 701

స తుద్యమానోఽరిదురుక్తతోమరై -
ర్దంష్ట్రాగ్రగాం గాముపలక్ష్య భీతాం ।
తోదం మృషన్ నిరగాదంబుమధ్యా -
ద్ఘ్రాహాహతః స కరేణుర్యథేభః ॥ **6** ॥ 702

తం నిఃసరంతం సలిలాదనుద్రుతో
హిరణ్యకేశో ద్విరదం యథా ఋషః ।
కరాలదంష్ట్రోఽశనినిస్వనోఽబ్రవీ -
ద్ధతహ్రియాం కిం త్వసతాం విగర్హితం ॥ **7** ॥ 703

స గాముదస్తాత్సలిలస్య గోచరే
విన్యస్య తస్యామదధాత్స్వసత్త్వం ।
అభిష్టుతో విశ్వసృజా ప్రసూనై -
రాపూర్యమాణో విబుధైః పశ్యతోఽరేః ॥ **8** ॥ 704

పరానుషక్తం తపనీయోపకల్పం
మహాగదం కాంచనచిత్రదంశం ।
మర్మాణ్యభీక్ష్ణం ప్రతుదంతం దురుక్తైః
ప్రచండమన్యుః ప్రహసంస్తం బభాషే ॥ **9** ॥ 705

శ్రీభగవానువాచ
సత్యం వయం భో వనగోచరా మృగా
యుష్మద్విధాన్ మృగయే గ్రామసింహాన్ ।

న మృత్యుపాశైః ప్రతిముక్తస్య వీరా
వికత్థనం తవ గృహ్ణంత్యభద్ర ॥ **10** ॥ 706

ఏతే వయం న్యాసహరా రసౌకసాం
గతహ్రియో గదయా ద్రావితాస్తే ।
తిష్ఠామహేఽథాపి కథంచిదాజౌ
స్థేయం క్వ యామో బలినోత్పాద్య వైరం ॥ **11** ॥ 707

త్వం పద్రథానాం కిల యూథపాధిపో
ఘటస్వ నోఽస్వస్తయ ఆశ్వనూహః ।
సంస్థాప్య చాస్మాన్ ప్రమృజాశ్రు స్వకానాం
యః స్వాం ప్రతిజ్ఞాం నాతిపిపర్త్యసభ్యః ॥ **12** ॥ 708

మైత్రేయ ఉవాచ
సోఽధిక్షిప్తో భగవతా ప్రలబ్ధశ్చ రుషా భృశం ।
ఆజహారోల్బణం క్రోధం క్రీడ్యమానోఽహిరాడివ ॥ **13** ॥ 709

సృజన్నమర్షితః శ్వాసాన్ మన్యుప్రచలితేంద్రియః ।
ఆసాద్య తరసా దైత్యో గదయాభ్యహనద్ధరిం ॥ **14** ॥ 710

భగవాంస్తు గదావేగం విసృష్టం రిపుణోరసి ।
అవంచయత్తిరశ్చీనో యోగారూఢ ఇవాంతకం ॥ **15** ॥ 711

పునర్గదాం స్వామాదాయ భ్రామయంతమభీక్ష్ణశః ।
అభ్యధావద్ధరిః క్రుద్ధః సంరంభాద్దష్టదచ్ఛదం ॥ **16** ॥ 712

తతశ్చ గదయారాతిం దక్షిణస్యాం భ్రువి ప్రభుః ।
ఆజఘ్నే స తు తాం సౌమ్య గదయా కోవిదోఽహనత్ ॥ **17** ॥ 713

ఏవం గదాభ్యాం గుర్వీభ్యాం హర్యక్షో హరిరేవ చ ।
జిగీషయా సుసంరబ్ధావన్యోన్యమభిజఘ్నతుః ॥ **18** ॥ 714

తయోః స్పృధోస్తిగ్మగదాహతాంగయోః
క్షతాస్రవఘ్రాణవివృద్ధమన్యోఃవ్యః ।
విచిత్రమార్గాంశ్చరతోర్జిగీషయా
వ్యభాదిలాయామివ శుష్మిణోర్మృధః ॥ **19** ॥ 715

దైత్యస్య యజ్ఞావయవస్య మాయా -
గృహీతవారాహతనోర్మహాత్మనః ।
కౌరవ్య మహ్యం ద్విషతోర్విమర్దనం
దిదృక్షురాగాదృషిభిర్వృతః స్వరాట్ ॥ **20** ॥ 716

ఆసన్నశౌండీరమపేతసాధ్వసం
కృతప్రతీకారమహార్యవిక్రమం ।
విలక్ష్య దైత్యం భగవాన్ సహస్రణీ -
ర్జగాద నారాయణమాదిసూకరం ॥ **21** ॥ 717

బ్రహ్మోవాచ
ఏష తే దేవ దేవానామంఘ్రిమూలముపేయుషాం ।
విప్రాణాం సౌరభేయీణాం భూతానామప్యనాగసాం ॥ **22** ॥ 718

ఆగస్కృద్భయకృద్దుష్కృదస్మద్రాద్ధవరోఽసురః ।
అన్వేషన్నప్రతిరథో లోకానటతి కంటకః ॥ **23** ॥ 719

మైనం మాయావినం దృప్తం నిరంకుశమసత్తమం ।
ఆక్రీడ బాలవద్దేవ యథాశీవిషముత్థితం ॥ **24** ॥ 720

న యావదేష వర్ధేత స్వాం వేలాం ప్రాప్య దారుణః ।
స్వాం దేవ మాయామాస్థాయ తావజ్జహ్యఘుమచ్యుత ॥ **25** ॥ 721

ఏషా ఘోరతమా సంధ్యా లోకచ్ఛంబట్కరీ ప్రభో ।
ఉపసర్పతి సర్వాత్మన్ సురాణాం జయమావహ ॥ **26** ॥ 722

అధునైషోఽభిజిన్నామ యోగో మౌహూర్తికో హ్యగాత్ ।
శివాయ నస్త్వం సుహృదామాశు నిస్తర దుస్తరం ॥ **27** ॥ 723

దిష్ట్యా త్వాం విహితం మృత్యుమయమాసాదితః స్వయం ।
విక్రమ్యైనం మృధే హత్వా లోకానాధేహి శర్మణి ॥ **28** ॥ 724

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే హిరణ్యాక్షవధేఽష్టాదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ఏకోనవింశోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ
అవధార్య విరించస్య నిర్వ్యలీకామృతం వచః।
ప్రహస్య ప్రేమగర్భేణ తదపాంగేన సోఽగ్రహీత్ ॥ **1** ॥ 725

తతః సపత్నం ముఖతశ్చరంతమకుతోభయం।
జఘానోత్పత్య గదయా హనావసురమక్షజః ॥ **2** ॥ 726

సా హతా తేన గదయా విహతా భగవత్కరాత్।
విఘూర్ణితాపతద్రేజే తదద్భుతమివాభవత్ ॥ **3** ॥ 727

స తదా లబ్ధతీర్థోఽపి న బబాధే నిరాయుధం।
మానయన్ స మృధే ధర్మం విష్వక్సేనం ప్రకోపయన్ ॥ **4** ॥ 728

గదాయామపవిద్ధాయాం హాహాకారే వినిర్గతే।
మానయామాస తద్ధర్మం సునాభం చాస్మరద్విభుః ॥ **5** ॥ 729

తం వ్యగ్రచక్రం దితిపుత్రాధమేన
స్వపార్షదముఖ్యేన విషజ్జమానం।
చిత్రా వాచోఽతద్విదాం ఖేచరాణాం
తత్రాస్మాసన్ స్వస్తి తేఽముం జహీతి ॥ **6** ॥ 730

స తం నిశామ్యాత్తరథాంగమగ్రతో
వ్యవస్థితం పద్మపలాశలోచనం।
విలోక్య చామర్షపరిప్లుతేంద్రియో
రుషా స్వదంతచ్ఛదమాదశచ్ఛ్వసన్ ॥ **7** ॥ 731

కరాలదంష్ట్రశ్చక్షుర్భ్యాం సంచక్షాణో దహన్నివ।
అభిప్లుత్య స్వగదయా హతోఽసీత్యాహనద్ధరిం ॥ **8** ॥ 732

పదా సవ్యేన తాం సాధో భగవాన్ యజ్ఞసూకరః।
లీలయా మిషతః శత్రోః ప్రాహరద్వాతరంహసం ॥ **9** ॥ 733

ఆహ చాయుధమాధత్స్వ ఘటస్వ త్వం జిగీషసి।
ఇత్యుక్తః స తదా భూయస్తాడయన్ వ్యనదద్ భృశం ॥ **10** ॥ 734

తాం స ఆపతతీం వీక్ష్య భగవాన్ సమవస్థితః।
జగ్రాహ లీలయా ప్రాప్తాం గరుత్మానివ పన్నగీం ॥ **11** ॥ 735

స్వపౌరుషే ప్రతిహతే హతమానో మహాసురః।
నైచ్ఛద్గదాం దీయమానాం హరిణా విగతప్రభః ॥ **12** ॥ 736

జగ్రాహ త్రిశిఖం శూలం జ్వలజ్జ్వలనలోలుపం।
యజ్ఞాయ ధృతరూపాయ విప్రాయాభిచరన్ యథా ॥ **13** ॥ 737

తదోజసా దైత్యమహాభటార్పితం
చకాసదంతః ఖ ఉదీర్ణదీధితి।
చక్రేణ చిచ్ఛేద నిశాతనేమినా
హరిర్యథా తార్క్ష్యపతత్రముజ్జితం ॥ **14** ॥ 738

వృక్ణే స్వశూలే బహుధారిణా హరేః
ప్రత్యేత్య విస్తీర్ణమురో విభూతిమత్।

ప్రవృద్ధరోషః స కఠోరముష్టినా
నదన్ ప్రహృత్యాంతరధీయతాసురః ॥ **15** ॥ 739

తేనేత్థమాహతః క్షత్తర్భగవానాదిసూకరః ।
నాకంపత మనాక్ క్వాపి స్రజా హత ఇవ ద్విపః ॥ **16** ॥ 740

అథోరుధాసృజన్మాయాం యోగమాయేశ్వరే హరౌ ।
యాం విలోక్య ప్రజాస్తస్తా మేనిరేఽస్యోపసంయమం ॥ **17** ॥ 741

ప్రవవుర్వాయవశ్చండాస్తమః పాంసవమైరయన్ ।
దిగ్భ్యో నిపేతుర్గ్రావాణః క్షేపణైః ప్రహితా ఇవ ॥ **18** ॥ 742

ద్యౌర్నష్టభగణాభ్రౌఘైః సవిద్యుత్స్తనయిత్నుభిః ।
వర్షద్భిః పూయకేశాసృగ్విణ్మూత్రాస్థీని చాసకృత్ ॥ **19** ॥ 743

గిరయః ప్రత్యదృశ్యంత నానాయుధముచోఽనఘ ।
దిగ్వాససో యాతుధాన్యః శూలిన్యో ముక్తమూర్ధజాః ॥ **20** ॥ 744

బహుభిర్యక్షరక్షోభిః పత్త్యశ్వరథకుంజరైః ।
ఆతతాయిభిరుత్సృష్టా హింస్రా వాచోఽతివైశసాః ॥ **21** ॥ 745

ప్రాదుష్కృతానాం మాయానామాసురీణాం వినాశయత్ ।
సుదర్శనాస్త్రం భగవాన్ ప్రాయుంక్త దయితం త్రిపాత్ ॥ **22** ॥ 746

తదా దితేః సమభవత్సహసా హృది వేపథుః ।
స్మరంత్యా భర్తురాదేశం స్తనాచ్చాసృక్ ప్రసుస్రువే ॥ **23** ॥ 747

వినష్టాసు స్వమాయాసు భూయశ్చావ్రజ్య కేశవం ।
రుషోపగూహమానోఽముం దదృశేఽవస్థితం బహిః ॥ **24** ॥ 748

తం ముష్టిభిర్వినిఘ్నంతం వజ్రసారైరధోక్షజః ।
కరేణ కర్ణమూలేఽహన్ యథా త్వాష్ట్రం మరుత్పతిః ॥ **25** ॥ 749

స ఆహతో విశ్వజితా హ్యవజ్ఞయా
పరిభ్రమద్గాత్ర ఉదస్తలోచనః।
విశీర్ణబాహ్వంఘ్రిశిరోరుహోఽపతద్
యథా నగేంద్రో లులితో నభస్వతా ॥ **26** ॥ 750

క్షితౌ శయానం తమకుంఠవర్చసం
కరాలదంష్ట్రం పరిదష్టదచ్ఛదం।
అజాదయో వీక్ష్య శశంసురాగతా
అహో ఇమాం కో ను లభేత సంస్థితిం ॥ **27** ॥ 751

యం యోగినో యోగసమాధినా రహో
ధ్యాయంతి లింగాదసతో ముముక్షయా।
తస్యైష దైత్యబుషభః పదాహతో
ముఖం ప్రపశ్యంస్తనుముత్ససర్జ హ ॥ **28** ॥ 752

ఏతౌ తౌ పార్షదావస్య శాపాద్యాతావసద్గతిం।
పునః కతిపయైః స్థానం ప్రపత్స్యేతే హ జన్మభిః ॥ **29** ॥ 753

దేవా ఊచుః
నమో నమస్తేఽఖిలయజ్ఞతంతవే
స్థితౌ గృహీతామలసత్త్వమూర్తయే।
దిష్ట్యా హతోఽయం జగతామరుంతుదః
త్వత్పాదభక్త్యా వయమీశ నిర్వృతాః ॥ **30** ॥ 754

మైత్రేయ ఉవాచ
ఏవం హిరణ్యాక్షమసహ్యవిక్రమం
స సాదయిత్వా హరిరాదిసూకరః।
జగామ లోకం స్వమఖండితోత్సవం
సమీడితః పుష్కరవిష్టరాదిభిః ॥ **31** ॥ 755

మయా యథానూక్తమవాది తే హరేః
కృతావతారస్య సుమిత్ర చేష్టితం ।
యథా హిరణ్యాక్ష ఉదారవిక్రమో
మహామృధే క్రీడనవన్నిరాకృతః ॥ **32** ॥ 756

సూత ఉవాచ
ఇతి కౌషారవాఖ్యాతామాశ్రుత్య భగవత్కథాం ।
క్షత్తాఽఽనందం పరం లేభే మహాభాగవతో ద్విజ ॥ **33** ॥ 757

అన్యేషాం పుణ్యశ్లోకానాముద్దామయశసాం సతాం ।
ఉపశ్రుత్య భవేన్మోదః శ్రీవత్సాంకస్య కిం పునః ॥ **34** ॥ 758

యో గజేంద్రం ఝషగ్రస్తం ధ్యాయంతం చరణాంబుజం ।
క్రోశంతీనాం కరేణూనాం కృచ్ఛ్రతోఽమోచయద్ ద్రుతం ॥ **35** ॥ 759

తం సుఖారాధ్యమృజుభిరనన్యశరణైర్నృభిః ।
కృతజ్ఞః కో న సేవేత దురారాధ్యమసాధుభిః ॥ **36** ॥ 760

యో వై హిరణ్యాక్షవధం మహాద్భుతం
విక్రీడితం కారణసూకరాత్మనః ।
శృణోతి గాయత్యనుమోదతేఽంజసా
విముచ్యతే బ్రహ్మవధాదపి ద్విజాః ॥ **37** ॥ 761

ఏతన్మహాపుణ్యమలం పవిత్రం
ధన్యం యశస్యం పదమాయురాశిషాం ।
ప్రాణేంద్రియాణాం యుధి శౌర్యవర్ధనం
నారాయణోఽంతే గతిరంగ శృణ్వతాం ॥ **38** ॥ 762

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే హిరణ్యాక్షవధో నామైకోనవింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే వింశోఽధ్యాయః ॥

శౌనక ఉవాచ

మహీం ప్రతిష్ఠామధ్యస్య సౌతే స్వాయంభువో మనుః।
కాన్యన్వతిష్ఠద్ద్వారాణి మార్గాయావరజన్మనాం ॥ **1** ॥ 763

క్షత్తా మహాభాగవతః కృష్ణస్యైకాంతికః సుహృత్।
యస్తత్యాజాగ్రజం కృష్ణే సాపత్యమఘవానితి ॥ **2** ॥ 764

ద్వైపాయనాదనవరో మహిత్వే తస్య దేహజః।
సర్వాత్మనా శ్రితః కృష్ణం తత్పరాంశ్చాప్యనువ్రతః ॥ **3** ॥ 765

కిమన్వపృచ్ఛన్మైత్రేయం విరజాస్తీర్థసేవయా।
ఉపగమ్య కుశావర్త ఆసీనం తత్త్వవిత్తమం ॥ **4** ॥ 766

తయోః సంవదతోః సూత ప్రవృత్తా హ్యమలాః కథాః।
ఆపో గాంగా ఇవాఘఘ్నీర్హరేః పాదాంబుజాశ్రయాః ॥ **5** ॥ 767

తా నః కీర్తయ భద్రం తే కీర్తన్యోదారకర్మణః।
రసజ్ఞః కో ను తృప్యేత హరిలీలామృతం పిబన్ ॥ **6** ॥ 768

ఏవముగ్రశ్రవాః పృష్టః ఋషిభిర్నైమిషాయనైః।
భగవత్యర్పితాధ్యాత్మస్తానాహ శ్రూయతామితి ॥ **7** ॥ 769

సూత ఉవాచ
హరేర్ధృతక్రోడతనోః స్వమాయయా
నిశమ్య గోరుద్ధరణం రసాతలాత్ ।
లీలాం హిరణ్యాక్షమవజ్ఞయా హతం
సంజాతహర్షో మునిమాహ భారతః ॥ **8** ॥ 770

విదుర ఉవాచ
ప్రజాపతిపతిః సృష్ట్వా ప్రజాసర్గే ప్రజాపతీన్ ।
కిమారభత మే బ్రహ్మన్ ప్రబ్రూహ్యవ్యక్తమార్గవిత్ ॥ **9** ॥ 771

యే మరీచ్యాదయో విప్రా యస్తు స్వాయంభువో మనుః ।
తే వై బ్రహ్మణ ఆదేశాత్కథమేతదభావయన్ ॥ **10** ॥ 772

సద్వితీయాః కిమసృజన్ స్వతంత్రా ఉత కర్మసు ।
ఆహోస్విత్సంహతాః సర్వ ఇదం స్మ సమకల్పయన్ ॥ **11** ॥ 773

మైత్రేయ ఉవాచ
దైవేన దుర్వితర్క్యేణ పరేణానిమిషేణ చ ।
జాతక్షోభాద్భగవతో మహానాసీద్గుణత్రయాత్ ॥ **12** ॥ 774

రజఃప్రధానాన్ మహతస్త్రిలింగో దైవచోదితాత్ ।
జాతః ససర్జ భూతాదిర్వియదాదీని పంచశః ॥ **13** ॥ 775

తాని చైకైకశః స్రష్టుమసమర్థాని భౌతికం ।
సంహత్య దైవయోగేన హైమమండమవాసృజన్ ॥ **14** ॥ 776

సోఽశయిష్టాబ్ధిసలిలే ఆండకోశో నిరాత్మకః ।
సాగ్రం వై వర్షసాహస్రమన్వవాత్సీత్తమీశ్వరః ॥ **15** ॥ 777

తస్య నాభేరభూత్పద్మం సహస్రార్కోరుదీధితి ।
సర్వజీవనికాయౌకో యత్ర స్వయమభూత్స్వరాట్ ॥ **16** ॥ 778

సోఽనువిష్టో భగవతా యః శేతే సలిలాశయే ।
లోకసంస్థాం యథాపూర్వం నిర్మమే సంస్థయా స్వయా ॥ **17** ॥ 779

ససర్జచ్ఛాయయా విద్యాం పంచపర్వాణమగ్రతః ।
తామిస్రమంధతామిస్రం తమో మోహో మహాతమః ॥ **18** ॥ 780

విససర్జాత్మనః కాయం నాభినందంస్తమోమయం ।
జగృహుర్యక్షరక్షాంసి రాత్రిం క్షుత్తృట్సముద్భవాం ॥ **19** ॥ 781

క్షుత్తృడ్భ్యాముపసృష్టాస్తే తం జగ్ధుమభిదుద్రువుః ।
మా రక్షతైనం జక్షధ్వమిత్యూచుః క్షుత్తృడర్దితాః ॥ **20** ॥ 782

దేవస్తానాహ సంవిగ్నో మా మాం జక్షత రక్షత ।
అహో మే యక్షరక్షాంసి ప్రజా యూయం బభూవిథ ॥ **21** ॥ 783

దేవతాః ప్రభయా యా యా దీవ్యన్ ప్రముఖతోఽసృజత్ ।
తే అహార్షుర్దేవయంతో విసృష్టాం తాం ప్రభామహః ॥ **22** ॥ 784

దేవోఽదేవాంజఘనతః సృజతి స్మాతిలోలుపాన్ ।
త ఏనం లోలుపతయా మైథునాయాభిపేదిరే ॥ **23** ॥ 785

తతో హసన్ స భగవానసురైర్నిరపత్రపైః ।
అన్వీయమానస్తరసా క్రుద్ధో భీతః పరాపతత్ ॥ **24** ॥ 786

స ఉపవ్రజ్య వరదం ప్రపన్నార్తిహరం హరిం ।
అనుగ్రహాయ భక్తానామనురూపాత్మదర్శనం ॥ **25** ॥ 787

పాహి మాం పరమాత్మంస్తే ప్రేషణేనాసృజం ప్రజాః ।
తా ఇమా యభితుం పాపా ఉపాక్రామంతి మాం ప్రభో ॥ **26** ॥ 788

త్వమేకః కిల లోకానాం క్లిష్టానాం క్లేశనాశనః ।
త్వమేకః క్లేశదస్తేషామనాసన్నపదాం తవ ॥ **27** ॥ 789

సోఽవధార్యాస్య కార్పణ్యం వివిక్తాధ్యాత్మదర్శనః ।
విముంచాత్మతనుం ఘోరామిత్యుక్తో విముమోచ హ ॥ **28** ॥ 790

తాం క్వణచ్చరణాంభోజాం మదవిహ్వలలోచనాం ।
కాంచీకలాపవిలసద్దుకూలచ్ఛన్నరోధసం ॥ **29** ॥ 791

అన్యోన్యశ్లేషయోత్తుంగనిరంతరపయోధరాం ।
సునాసాం సుద్విజాం స్నిగ్ధహాసలీలావలోకనాం ॥ **30** ॥ 792

గూహంతీం వ్రీడయాఽఽత్మానం నీలాలకవరూథినీం ।
ఉపలభ్యాసురా ధర్మ సర్వే సమ్ముముహుః స్త్రియం ॥ **31** ॥ 793

అహో రూపమహో ధైర్యమహో అస్యా నవం వయః ।
మధ్యే కామయమానానామకామేవ విసర్పతి ॥ **32** ॥ 794

వితర్కయంతో బహుధా తాం సంధ్యాం ప్రమదాకృతిం ।
అభిసంభావ్య విశ్రంభాత్పర్యపృచ్ఛన్ కుమేధసః ॥ **33** ॥ 795

కాసి కస్యాసి రంభోరు కో వార్థస్తేఽత్ర భామిని ।
రూపద్రవిణపణ్యేన దుర్భగాన్నో విబాధసే ॥ **34** ॥ 796

యా వా కాచిత్త్వమబలే దిష్ట్యా సందర్శనం తవ ।
ఉత్సునోషీక్షమాణానాం కందుకక్రీడయా మనః ॥ **35** ॥ 797

నైకత్ర తే జయతి శాలిని పాదపద్మం
ఘ్నంత్యా ముహుః కరతలేన పతత్పతంగం ।
మధ్యం విషీదతి బృహత్స్తనభారభీతం
శాంతేవ దృష్టిరమలా సుశిఖాసమూహః ॥ **36** ॥ 798

ఇతి సాయంతనీం సంధ్యామసురాః ప్రమదాయతీం ।
ప్రలోభయంతీం జగృహుర్మత్వా మూఢధియః స్త్రియం ॥ **37** ॥ 799

ప్రహస్య భావగంభీరం జిఘ్రంత్యాత్మానమాత్మనా।
కాంత్యా ససర్జ భగవాన్ గంధర్వాప్సరసాం గణాన్ ॥ **38** ॥ 800

విససర్జ తనుం తాం వై జ్యోత్స్నాం కాంతిమతీం ప్రియాం।
త ఏవ చాదదుః ప్రీత్యా విశ్వావసుపురోగమాః ॥ **39** ॥ 801

సృష్ట్వా భూతపిశాచాంశ్చ భగవానాత్మతంద్రిణా।
దిగ్వాససో ముక్తకేశాన్ వీక్ష్య చామీలయద్ దృశౌ ॥ **40** ॥ 802

జగృహుస్తద్విసృష్టాం తాం జృంభణాఖ్యాం తనుం ప్రభోః।
నిద్రామింద్రియవిక్లేదో యయా భూతేషు దృశ్యతే।
యేనోచ్ఛిష్టాన్ ధర్షయంతి తమున్మాదం ప్రచక్షతే ॥ **41** ॥ 803

ఊర్జస్వంతం మన్యమాన ఆత్మానం భగవానజః।
సాధ్యాన్ గణాన్ పితృగణాన్ పరోక్షేణాసృజత్ప్రభుః ॥ **42** ॥ 804

త ఆత్మసర్గం తం కాయం పితరః ప్రతిపేదిరే।
సాధ్యేభ్యశ్చ పితృభ్యశ్చ కవయో యద్వితన్వతే ॥ **43** ॥ 805

సిద్ధాన్ విద్యాధరాంశ్చైవ తిరోధానేన సోఽసృజత్।
తేభ్యోఽదదాత్తమాత్మానమంతర్ధానాఖ్యమద్భుతం ॥ **44** ॥ 806

స కిన్నరాన్ కింపురుషాన్ ప్రత్యాత్మ్యేనాసృజత్ప్రభుః।
మానయన్నాత్మనాఽఽత్మానమాత్మాభాసం విలోకయన్ ॥ **45** ॥ 807

తే తు తజ్జగృహూ రూపం త్యక్తం యత్పరమేష్ఠినా।
మిథునీభూయ గాయంతస్తమేవోషసి కర్మభిః ॥ **46** ॥ 808

దేహేన వై భోగవతా శయానో బహుచింతయా।
సర్గేఽనుపచితే క్రోధాదుత్ససర్జ హ తద్వపుః ॥ **47** ॥ 809

యేఽహీయంతాముతః కేశా అహయస్తేఽంగ జజ్ఞిరే।
సర్పాఃప్రసర్పతః క్రూరా నాగా భోగోరుకంధరాః॥ **48** ॥ 810

స ఆత్మానం మన్యమానఃకృతకృత్యమివాత్మభూఃl
తదా మనూన్ ససర్జాంతే మనసా లోకభావనాన్॥ **49** ॥ 811

తేభ్యఃసోఽసృజత్స్వీయం పురం పురుషమాత్మవాన్।
తాన్ దృష్ట్వా యే పురా సృష్టాఃప్రశశంసుఃప్రజాపతిం॥ **50** ॥ 812

అహో ఏతజ్జగత్స్రష్టఃసుకృతం బత తే కృతం।
ప్రతిష్ఠితాఃక్రియా యస్మిన్ సాకమన్నమదామహే॥ **51** ॥ 813

తపసా విద్యయా యుక్తో యోగేన సుసమాధినా।
ఋషీన్ఋషిర్హృషీకేశఃససర్జాభిమతాఃప్రజాఃll **52** ॥ 814

తేభ్యశ్చైకైకశఃస్వస్య దేహస్యాంశమదాదజఃl
యత్తత్సమాధియోగర్ద్ధితపోవిద్యావిరక్తిమత్॥ **53** ॥ 815

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే వింశోఽధ్యాయః॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ఏకవింశోఽధ్యాయః ॥

విదుర ఉవాచ

స్వాయంభువస్య చ మనోర్వంశః పరమసమ్మతః।
కథ్యతాం భగవన్ యత్ర మైథునేనైధిరే ప్రజాః ॥ **1** ॥ 816

ప్రియవ్రతోత్తానపాదౌ సుతౌ స్వాయంభువస్య వై।
యథాధర్మం జుగుపతుః సప్తద్వీపవతీం మహీం ॥ **2** ॥ 817

తస్య వై దుహితా బ్రహ్మన్ దేవహూతీతి విశ్రుతా।
పత్నీ ప్రజాపతేరుక్తా కర్దమస్య త్వయానఘ ॥ **3** ॥ 818

తస్యాం స వై మహాయోగీ యుక్తాయాం యోగలక్షణైః।
ససర్జ కతిధా వీర్యం తన్మే శుశ్రూషవే వద ॥ **4** ॥ 819

రుచిర్యో భగవాన్ బ్రహ్మన్ దక్షో వా బ్రహ్మణః సుతః।
యథా ససర్జ భూతాని లబ్ధ్వా భార్యాం చ మానవీం ॥ **5** ॥ 820

మైత్రేయ ఉవాచ

ప్రజాః సృజేతి భగవాన్ కర్దమో బ్రహ్మణోదితః।
సరస్వత్యాం తపస్తేపే సహస్రాణాం సమా దశ ॥ **6** ॥ 821

తతః సమాధియుక్తేన క్రియాయోగేన కర్దమః।
సంప్రపేదే హరిం భక్త్యా ప్రపన్నవరదాశుషం ॥ **7** ॥ 822

తావత్ప్రసన్నో భగవాన్ పుష్కరాక్షః కృతే యుగే।
దర్శయామాస తం క్షత్తః శాబ్దం బ్రహ్మ దధద్వపుః ॥ **8** ॥ 823

స తం విరజమర్కాభం సితపద్మోత్పలస్రజం।
స్నిగ్ధనీలాలకవ్రాతవక్త్రాబ్జం విరజోఽంబరం ॥ **9** ॥ 824

కిరీటినం కుండలినం శంఖచక్రగదాధరం।
శ్వేతోత్పలక్రీడనకం మనఃస్పర్శస్మితేక్షణం ॥ **10** ॥ 825

విన్యస్తచరణాంభోజమంసదేశే గరుత్మతః।
దృష్ట్వా ఖేఽవస్థితం వక్షఃశ్రియం కౌస్తుభకంధరం ॥ **11** ॥ 826

జాతహర్షోఽపతన్మూర్ధ్నా క్షితౌ లబ్ధమనోరథః।
గీర్భిస్త్వభ్యగృణాత్ప్రీతిస్వభావాత్మా కృతాంజలిః ॥ **12** ॥ 827

ఋషిరువాచ
జుష్టం బతాద్యాఖిలసత్త్వరాశేః
సాంసిద్ధ్యమక్ష్ణోస్తవ దర్శనాన్నః।
యద్దర్శనం జన్మభిరీడ్య సద్భి -
రాశాసతే యోగినో రూఢయోగాః ॥ **13** ॥ 828

యే మాయయా తే హతమేధసస్త్వ -
త్పాదారవిందం భవసింధుపోతం।
ఉపాసతే కామలవాయ తేషాం
రాసీశ కామాన్నిరయేఽపి యే స్యుః ॥ **14** ॥ 829

తథా స చాహం పరివోఢుకామః
సమానశీలాం గృహమేధధేనుం।
ఉపేయివాన్ మూలమశేషమూలం
దురాశయః కామదుఘాంఘ్రిపస్య ॥ **15** ॥ 830

ప్రజాపతేస్తే వచసాధీశ తంత్యా
లోకః కిలాయం కామహతోఽనుబద్ధః।
అహం చ లోకానుగతో వహామి
బలిం చ శుక్లానిమిషాయ తుభ్యం ॥ **16** ॥ 831

లోకాంశ్చ లోకానుగతాన్ పశూంశ్చ
హిత్వా శ్రితాస్తే చరణాతపత్రం।
పరస్పరం త్వద్గుణవాదసీధు -
పీయూషనిర్యాపితదేహధర్మాః ॥ **17** ॥ 832

న తేఽజరాక్షభ్రమిరాయురేషాం
త్రయోదశారం త్రిశతం షష్టిపర్వ।
షణ్నేమ్యనంతచ్ఛది యత్త్రిణాభి -
కరాలస్రోతో జగదాచ్ఛిద్య ధావత్ ॥ **18** ॥ 833

ఏకః స్వయం సంజగతః సిసృక్షయా -
ద్వితీయయాఽఽత్మన్నధియోగమాయయా।
సృజస్యదః పాసి పునర్గ్రసిష్యసే
యథోర్ణనాభిర్భగవన్ స్వశక్తిభిః ॥ **19** ॥ 834

నైతద్బతాధీశ పదం తవేప్సితం
యన్మాయయా నస్తనుషే భూతసూక్ష్మం।
అనుగ్రహాయాస్త్వపి యర్హి మాయయా
లసత్తులస్యా తనువా విలక్షితః ॥ **20** ॥ 835

తం త్వానుభూత్యోపరతక్రియార్థం
స్వమాయయా వర్తితలోకతంత్రం।
నమామ్యభీక్ష్ణం నమనీయపాద -
సరోజమల్పీయసి కామవర్షం ॥ **21** ॥ 836

ఋషిరువాచ

ఇత్యవ్యలీకం ప్రణుతోఽబ్జనాభ -
స్తమాబభాషే వచసామృతేన ।
సుపర్ణపక్షోపరి రోచమానః
ప్రేమస్మితోద్వీక్షణవిభ్రమద్భ్రూః ॥ **22** ॥ 837

శ్రీభగవానువాచ

విదిత్వా తవ చైత్యం మే పురైవ సమయోజి తత్ ।
యదర్థమాత్మనియమైస్త్వయైవాహం సమర్చితః ॥ **23** ॥ 838

న వై జాతు మృషైవ స్యాత్ప్రజాధ్యక్ష మదర్హణం ।
భవద్విధేష్వతితరాం మయి సంగృభితాత్మనాం ॥ **24** ॥ 839

ప్రజాపతిసుతః సమ్రాణ్మనుర్విఖ్యాతమంగలః ।
బ్రహ్మావర్తం యోఽధివసన్ శాస్తి సప్తార్ణవాం మహీం ॥ **25** ॥ 840

స చేహ విప్ర రాజర్షిర్మహిష్యా శతరూపయా ।
ఆయాస్యతి దిదృక్షుస్త్వాం పరశ్వో ధర్మకోవిదః ॥ **26** ॥ 841

ఆత్మజామసితాపాంగీం వయఃశీలగుణాన్వితాం ।
మృగయంతీం పతిం దాస్యత్యనురూపాయ తే ప్రభో ॥ **27** ॥ 842

సమాహితం తే హృదయం యత్రేమాన్ పరివత్సరాన్ ।
సా త్వాం బ్రహ్మన్నృపవధూః కామమాశు భజిష్యతి ॥ **28** ॥ 843

యా త ఆత్మభృతం వీర్యం నవధా ప్రసవిష్యతి ।
వీర్యే త్వదీయే ఋషయ ఆధాస్యంత్యంజసాఽఽత్మనః ॥ **29** ॥ 844

త్వం చ సమ్యగనుష్ఠాయ నిదేశం మ ఉశత్తమః ।
మయి తీర్థీకృతాశేషక్రియార్థో మాం ప్రపత్స్యసే ॥ **30** ॥ 845

కృత్వా దయాం చ జీవేషు దత్త్వా చాభయమాత్మవాన్ ।
మయ్యాత్మానం సహ జగద్ద్రక్ష్యస్యాత్మని చాపి మాం ॥ **31** ॥ 846

సహాహం స్వాంశకలయా త్వద్వీర్యేణ మహామునే ।
తవ క్షేత్రే దేవహూత్యాం ప్రణేష్యే తత్త్వసంహితాం ॥ **32** ॥ 847

మైత్రేయ ఉవాచ
ఏవం తమనుభాష్యాథ భగవాన్ ప్రత్యగక్షజః ।
జగామ బిందుసరసః సరస్వత్యా పరిశ్రితాత్ ॥ **33** ॥ 848

నిరీక్షతస్తస్య యయావశేష -
సిద్ధేశ్వరాభిష్టుతసిద్ధమార్గః ।
ఆకర్ణయన్ పత్రరథేంద్రపక్షై -
రుచ్చారితం స్తోమముదీర్ణసామ ॥ **34** ॥ 849

అథ సంప్రస్థితే శుక్లే కర్దమో భగవానృషిః ।
ఆస్తే స్మ బిందుసరసి తం కాలం ప్రతిపాలయన్ ॥ **35** ॥ 850

మనుః స్యందనమాస్థాయ శాతకౌంభపరిచ్ఛదం ।
ఆరోప్య స్వాం దుహితరం సభార్యః పర్యటన్మహీం ॥ **36** ॥ 851

తస్మిన్ సుధన్వన్నహని భగవాన్ యత్సమాదిశత్ ।
ఉపాయాదాశ్రమపదం మునేః శాంతవ్రతస్య తత్ ॥ **37** ॥ 852

యస్మిన్ భగవతో నేత్రాన్న్యపతన్నశ్రుబిందవః ।
కృపయా సంపరీతస్య ప్రపన్నేఽర్పితయా భృశం ॥ **38** ॥ 853

తద్వై బిందుసరో నామ సరస్వత్యా పరిప్లుతం ।
పుణ్యం శివామృతజలం మహర్షిగణసేవితం ॥ **39** ॥ 854

పుణ్యద్రుమలతాజాలైః కూజత్పుణ్యమృగద్విజైః ।
సర్వర్తుఫలపుష్పాఢ్యం వనరాజిశ్రియాన్వితం ॥ **40** ॥ 855

మత్తద్విజగణైర్జుష్టం మత్తభ్రమరవిభ్రమం ।
మత్తబర్హినటాటోపమాహ్వయన్ మత్తకోకిలం ॥ **41** ॥ 856

కదంబచంపకాశోకకరంజబకులాసనైః ।
కుందమందారకుటజైశ్చూతపోతైరలంకృతం ॥ **42** ॥ 857

కారండవైః ప్లవైర్హంసైః కురరైర్జలకుక్కుటైః ।
సారసైశ్చక్రవాకైశ్చ చకోరైర్వల్గు కూజితం ॥ **43** ॥ 858

తథైవ హరిణైః క్రోడైః శ్వావిద్గవయకుంజరైః ।
గోపుచ్ఛైర్ఋరిభిర్మర్క్కైర్నకులైర్నాభిభిర్వృతం ॥ **44** ॥ 859

ప్రవిశ్య తత్తీర్థవరమాదిరాజః సహాత్మజః ।
దదర్శ మునిమాసీనం తస్మిన్ హుతహుతాశనం ॥ **45** ॥ 860

విద్యోతమానం వపుషా తపస్యుగ్రయుజా చిరం ।
నాతిక్షామం భగవతః స్నిగ్ధాపాంగావలోకనాత్ ।
తద్వ్యాహృతామృతకలాపీయూషశ్రవణేన చ ॥ **46** ॥ 861

ప్రాంశుం పద్మపలాశాక్షం జటిలం చీరవాససం ।
ఉపసంశ్రిత్య మలినం యథార్హణమసంస్కృతం ॥ **47** ॥ 862

అథోటజముపాయాతం నృదేవం ప్రణతం పురః ।
సపర్యయా పర్యగృహ్ణాత్ప్రతినంద్యానురూపయా ॥ **48** ॥ 863

గృహీతార్హణమాసీనం సంయతం ప్రీణయన్ మునిః ।
స్మరన్ భగవదాదేశమిత్యాహ శ్లక్ష్ణయా గిరా ॥ **49** ॥ 864

నూనం చంక్రమణం దేవ సతాం సంరక్షణాయ తే ।
వధాయ చాసతాం యస్త్వం హరేః శక్తిర్హి పాలినీ ॥ **50** ॥ 865

యోఽర్కేంద్వగ్నీంద్రవాయూనాం యమధర్మప్రచేతసాం ।
రూపాణి స్థాన ఆధత్సే తస్మై శుక్లాయ తే నమః ॥ **51** ॥ 866

న యదా రథమాస్థాయ జైత్రం మణిగణార్పితం ।
విస్ఫూర్జచ్చండకోదండో రథేన త్రాసయన్నఘూన్ ॥ **52** ॥ 867

స్వసైన్యచరణక్షుణ్ణం వేపయన్ మండలం భువః ।
వికర్షన్ బృహతీం సేనాం పర్యటస్యంశుమానివ ॥ **53** ॥ 868

తదైవ సేతవః సర్వే వర్ణాశ్రమనిబంధనాః ।
భగవద్రచితా రాజన్ భిద్యేరన్ బత దస్యుభిః ॥ **54** ॥ 869

అధర్మశ్చ సమేధేత లోలుపైర్వ్యంకుశైర్నృభిః ।
శయానే త్వయి లోకోఽయం దస్యుగ్రస్తో వినంక్ష్యతి ॥ **55** ॥ 870

అథాపి పృచ్ఛే త్వాం వీర యదర్థం త్వమిహాగతః ।
తద్వయం నిర్వ్యలీకేన ప్రతిపద్యామహే హృదా ॥ **56** ॥ 871

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే ఏకవింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ద్వావింశోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ
ఏవమావిష్కృతాశేషగుణకర్మోదయో మునిం।
సవ్రీడ ఇవ తం సమ్రాడుపారతమువాచ హ ॥ **1** ॥ 872

మనురువాచ
బ్రహ్మాసృజత్స్వముఖతో యుష్మానాత్మపరీప్సయా।
ఛందోమయస్తపోవిద్యాయోగయుక్తానలంపటాన్ ॥ **2** ॥ 873

తత్త్రాణాయాసృజచ్చాస్మాన్ దోఃసహస్రాత్సహస్రపాత్।
హృదయం తస్య హి బ్రహ్మ క్షత్రమంగం ప్రచక్షతే ॥ **3** ॥ 874

అతో హ్యన్యోన్యమాత్మానం బ్రహ్మ క్షత్రం చ రక్షతః।
రక్షతి స్మావ్యయో దేవః స యః సదసదాత్మకః ॥ **4** ॥ 875

తవ సందర్శనాదేవచ్ఛిన్నా మే సర్వసంశయాః।
యత్స్వయం భగవాన్ ప్రీత్యా ధర్మమాహ రిరక్షిషోః ॥ **5** ॥ 876

దిష్ట్యా మే భగవాన్ దృష్టో దుర్దర్శో యోఽకృతాత్మనాం।
దిష్ట్యా పాదరజః స్పృష్టం శీర్ష్ణా మే భవతః శివం ॥ **6** ॥ 877

దిష్ట్యా త్వయానుశిష్టోఽహం కృతశ్చానుగ్రహో మహాన్।
అపావృతైః కర్ణరంధ్రైర్జుష్టా దిష్ట్యోశతీర్గిరః ॥ **7** ॥ 878

స భవాన్ దుహితృస్నేహపరిక్లిష్టాత్మనో మమ।
శ్రోతుమర్హసి దీనస్య శ్రావితం కృపయా మునే ॥ **8** ॥ 879

ప్రియవ్రతోత్తానపదోః స్వసేయం దుహితా మమ।
అన్విచ్ఛతి పతిం యుక్తం వయఃశీలగుణాదిభిః ॥ **9** ॥ 880

యదా తు భవతః శీలశ్రుతరూపవయోగుణాన్।
అశృణోన్నారదాదేషా త్వయ్యాసీత్కృతనిశ్చయా ॥ **10** ॥ 881

తత్ప్రతీచ్ఛ ద్విజాగ్ర్యేమాం శ్రద్ధయోపహృతాం మయా।
సర్వాత్మనానురూపాం తే గృహమేధిషు కర్మసు ॥ **11** ॥ 882

ఉద్యతస్య హి కామస్య ప్రతివాదో న శస్యతే।
అపి నిర్ముక్తసంగస్య కామరక్తస్య కిం పునః ॥ **12** ॥ 883

య ఉద్యతమనాదృత్య కీనాశమభియాచతే।
క్షీయతే తద్యశః స్ఫీతం మానశ్చావజ్ఞయా హతః ॥ **13** ॥ 884

అహం త్వాశృణవం విద్వన్ వివాహార్థం సముద్యతం।
అతస్త్వముపకుర్వాణః ప్రత్తాం ప్రతిగృహాణ మే ॥ **14** ॥ 885

ఋషిరువాచ
బాఢముద్వోఢుకామోఽహమప్రత్తా చ తవాత్మజా।
ఆవయోరనురూపోఽసావాద్యో వైవాహికో విధిః ॥ **15** ॥ 886

కామః స భూయాన్నరదేవ తేఽస్యాః
పుత్ర్యాః సమామ్నాయవిధౌ ప్రతీతః।
క ఏవ తే తనయాం నాద్రియేత
స్వయైవ కాంత్యా క్షిపతీమివ శ్రియం ॥ **16** ॥ 887

యాం హర్మ్యపృష్ఠే క్వణదంఘ్రిశోభాం
విక్రీడతీం కందుకవిహ్వలాక్షీం ।
విశ్వావసుర్న్యపతత్స్వద్విమానా -
ద్విలోక్య సమ్మోహవిమూఢచేతాః ॥ **17** ॥ 888

తాం ప్రార్థయంతీం లలనాలలామ -
మసేవితశ్రీచరణైరదృష్టాం ।
వత్సాం మనోరుచ్చపదః స్వసారం
కో నానుమన్యేత బుధోఽభియాతాం ॥ **18** ॥ 889

అతో భజిష్యే సమయేన సాధ్వీం
యావత్తేజో బిభృయాదాత్మనో మే ।
అతో ధర్మాన్ పారమహంస్యముఖ్యాన్
శుక్లప్రోక్తాన్ బహు మన్యేఽవిహింస్రాన్ ॥ **19** ॥ 890

యతోఽభవద్విశ్వమిదం విచిత్రం
సంస్థాస్యతే యత్ర చ వావతిష్ఠతే ।
ప్రజాపతీనాం పతిరేష మహ్యం
పరం ప్రమాణం భగవాననంతః ॥ **20** ॥ 891

మైత్రేయ ఉవాచ
స ఉగ్రధన్వన్నియదేవాబభాషే
ఆసీచ్చ తూష్ణీమరవిందనాభం ।
ధియోపగృహ్ణన్ స్మితశోభితేన
ముఖేన చేతో లులుభే దేవహూత్యాః ॥ **21** ॥ 892

సోఽనుజ్ఞాత్వా వ్యవసితం మహిష్యా దుహితుః స్ఫుటం ।
తస్మై గుణగణాఢ్యాయ దదౌ తుల్యాం ప్రహర్షితః ॥ **22** ॥ 893

శతరూపా మహారాజ్ఞీ పారిబర్హాన్ మహాధనాన్ ।
దంపత్యోః పర్యదాత్ప్రీత్యా భూషావాసః పరిచ్ఛదాన్ ॥ **23** ॥ 894

ప్రత్తాం దుహితరం సమ్రాట్ సదృక్షాయ గతవ్యథః ।
ఉపగుహ్య చ బాహుభ్యామౌత్కంఠ్యోన్మథితాశయః ॥ **24** ॥ 895

అశక్నువంస్తద్విరహం ముంచన్ బాష్పకలాం ముహుః ।
ఆసించదంబ వత్సేతి నేత్రోదైర్దుహితుః శిఖాః ॥ **25** ॥ 896

ఆమంత్ర్య తం మునివరమనుజ్ఞాతః సహానుగః ।
ప్రతస్థే రథమారుహ్య సభార్యః స్వపురం నృపః ॥ **26** ॥ 897

ఉభయోర్ఋషికుల్యాయాః సరస్వత్యాః సురోధసోః ।
ఋషీణాముపశాంతానాం పశ్యన్నాశ్రమసంపదః ॥ **27** ॥ 898

తమాయాంతమభిప్రేత్య బ్రహ్మావర్తాత్ప్రజాః పతిం ।
గీతసంస్తుతివాదిత్రైః ప్రత్యుదీయుః ప్రహర్షితాః ॥ **28** ॥ 899

బర్హిష్మతీ నామ పురీ సర్వసంపత్సమన్వితా ।
న్యపతన్ యత్ర రోమాణి యజ్ఞస్యాంగం విధున్వతః ॥ **29** ॥ 900

కుశాః కాశాస్త ఏవాసన్ శశ్వద్ధరితవర్చసః ।
ఋషయో యైః పరాభావ్య యజ్ఞఘ్నాన్ యజ్ఞమీజిరే ॥ **30** ॥ 901

కుశకాశమయం బర్హిరాస్తీర్య భగవాన్మనుః ।
అయజద్యజ్ఞపురుషం లబ్ధా స్థానం యతో భువం ॥ **31** ॥ 902

బర్హిష్మతీం నామ విభుర్యాం నిర్విశ్య సమావసత్ ।
తస్యాం ప్రవిష్టో భవనం తాపత్రయవినాశనం ॥ **32** ॥ 903

సభార్యః సప్రజః కామాన్ బుభుజేఽన్యావిరోధతః।
సంగీయమానసత్కీర్తిః సస్త్రీభిః సురగాయకైః।
ప్రత్యూషేష్వనుబద్ధేన హృదా శృణ్వన్ హరేః కథాః ॥ **33** ॥ 904

నిష్ణాతం యోగమాయాసు మునిం స్వాయంభువం మనుం।
యదా భ్రంశయితుం భోగా న శేకుర్భగవత్పరం ॥ **34** ॥ 905

అయాతయామాస్తస్యాసన్ యామాః స్వాంతరయాపనాః।
శృణ్వతో ధ్యాయతో విష్ణోః కుర్వతో బ్రువతః కథాః ॥ **35** ॥ 906

స ఏవం స్వాంతరం నిన్యే యుగానామేకసప్తతిం।
వాసుదేవప్రసంగేన పరిభూతగతిత్రయః ॥ **36** ॥ 907

శారీరా మానసా దివ్యా వైయాసే యే చ మానుషాః।
భౌతికాశ్చ కథం క్లేశా బాధంతే హరిసంశ్రయం ॥ **37** ॥ 908

యః పృష్టో మునిభిః ప్రాహ ధర్మాన్నానావిధాంఛుభాన్।
నృణాం వర్ణాశ్రమాణాం చ సర్వభూతహితః సదా ॥ **38** ॥ 909

ఏతత్త ఆదిరాజస్య మనోశ్చరితమద్భుతం।
వర్ణితం వర్ణనీయస్య తదపత్యోదయం శృణు ॥ **39** ॥ 910

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే ద్వావింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే త్రయోవింశోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ
పితృభ్యాం ప్రస్థితే సాధ్వీ పతిమింగితకోవిదా।
నిత్యం పర్యచరత్ప్రీత్యా భవానీవ భవం ప్రభుం ॥ **1** ॥ 911

విశ్రంభేణాత్మశౌచేన గౌరవేణ దమేన చ।
శుశ్రూషయా సౌహృదేన వాచా మధురయా చ భోః ॥ **2** ॥ 912

విసృజ్య కామం దంభం చ ద్వేషం లోభమఘుం మదం।
అప్రమత్తోద్యతా నిత్యం తేజీయాంసమతోషయత్ ॥ **3** ॥ 913

స వై దేవర్షివర్యస్తాం మానవీం సమనువ్రతాం।
దైవాద్గరీయసః పత్యురాశాసానాం మహాశిషః ॥ **4** ॥ 914

కాలేన భూయసా క్షామాం కర్శితాం వ్రతచర్యయా।
ప్రేమగద్గదయా వాచా పీడితః కృపయాబ్రవీత్ ॥ **5** ॥ 915

కర్దమ ఉవాచ
తుష్టోఽహమద్య తవ మానవి మానదాయాః
శుశ్రూషయా పరమయా పరయా చ భక్త్యా।
యో దేహినామయమతీవ సుహృత్స్వదేహో
నావేక్షితః సముచితః క్షపితుం మదర్థే ॥ **6** ॥ 916

యే మే స్వధర్మనిరతస్య తపస్సమాధి -
విద్యాత్మయోగవిజితా భగవత్ప్రసాదాః।
తానేవ తే మదనుసేవనయావరుద్ధాన్
దృష్టిం ప్రపశ్య వితరామ్యభయానశోకాన్ ॥ **7** ॥ 917

అన్యే పునర్భగవతో భ్రువ ఉద్విజృంభ -
విభ్రంశితార్థరచనాః కిమురుక్రమస్య।
సిద్ధాసి భుంక్ష్వ విభవాన్ నిజధర్మదోహాన్
దివ్యాన్నరైర్దురధిగాన్నృపవిక్రియాభిః ॥ **8** ॥ 918

ఏవం బ్రువాణమబలాఖిలయోగమాయా -
విద్యావిచక్షణమవేక్ష్య గతాధిరాసీత్।
సంప్రశ్రయప్రణయవిహ్వలయా గిరేషద్ -
వ్రీడావలోకవిలసద్ధసితాననాఽఽహ ॥ **9** ॥ 919

దేవహూతిరువాచ

రాద్ధం బత ద్విజవృషైతదమోఘయోగ -
మాయాధిపే త్వయి విభో తదవైమి భర్తః।
యస్తేఽభ్యధాయి సమయః సకృదంగసంగో
భూయాద్గరీయసి గుణః ప్రసవః సతీనాం ॥ **10** ॥ 920

తత్రేతికృత్యముపశిక్ష యథోపదేశం
యేనైష మే కర్శితోఽతిరిరంసయాఽఽత్మా।
సిద్ధ్యేత తే కృతమనోభవధర్షితాయా
దీనస్తదీశ భవనం సదృశం విచక్ష్వ ॥ **11** ॥ 921

మైత్రేయ ఉవాచ

ప్రియాయాః ప్రియమన్విచ్ఛన్ కర్దమో యోగమాస్థితః।
విమానం కామగం క్షత్తస్తర్హ్యేవావిరచీకరత్ ॥ **12** ॥ 922

సర్వకామదుఘం దివ్యం సర్వరత్నసమన్వితం ।
సర్వర్ద్ధ్యుపచయోదర్కం మణిస్తంభైరుపస్కృతం ॥ **13** ॥ 923

దివ్యోపకరణోపేతం సర్వకాలసుఖావహం ।
పట్టికాభిః పతాకాభిర్విచిత్రాభిరలంకృతం ॥ **14** ॥ 924

స్రగ్భిర్విచిత్రమాల్యాభిర్మంజుశింజత్షడంఘ్రిభిః ।
దుకూలక్షౌమకౌశేయైర్నానావస్త్రైర్విరాజితం ॥ **15** ॥ 925

ఉపర్యుపరి విన్యస్తనిలయేషు పృథక్పృథక్ ।
క్షిప్తైః కశిపుభిః కాంతం పర్యంకవ్యజనాసనైః ॥ **16** ॥ 926

తత్ర తత్ర వినిక్షిప్తనానాశిల్పోపశోభితం ।
మహామరకతస్థల్యా జుష్టం విద్రుమవేదిభిః ॥ **17** ॥ 927

ద్వాఃసు విద్రుమదేహల్యా భాతం వజ్రకపాటవత్ ।
శిఖరేష్వింద్రనీలేషు హేమకుంభైరధిశ్రితం ॥ **18** ॥ 928

చక్షుష్మత్పద్మరాగాగ్ర్యైర్వజ్రభిత్తిషు నిర్మితైః ।
జుష్టం విచిత్రవైతానైర్మహార్హైర్హేమతోరణైః ॥ **19** ॥ 929

హంసపారావతవ్రాతైస్తత్ర తత్ర నికూజితం ।
కృత్రిమాన్ మన్యమానైః స్వానధిరుహ్యాధిరుహ్య చ ॥ **20** ॥ 930

విహారస్థానవిశ్రామసంవేశప్రాంగణాజిరైః ।
యథోపజోషం రచితైర్విస్మాపనమివాత్మనః ॥ **21** ॥ 931

ఈదృగ్గృహం తత్పశ్యంతీం నాతిప్రీతేన చేతసా ।
సర్వభూతాశయాభిజ్ఞః ప్రావోచత్కర్దమః స్వయం ॥ **22** ॥ 932

నిమజ్జ్యాస్మిన్ హ్రదే భీరు విమానమిదమారుహ ।
ఇదం శుక్లకృతం తీర్థమాశిషాం యాపకం నృణాం ॥ **23** ॥ 933

సా తద్భర్తుః సమాదాయ వచః కువలయేక్షణా।
సరజం బిభ్రతీ వాసో వేణీభూతాంశ్చ మూర్ధజాన్ ॥ **24** ॥ 934

అంగం చ మలపంకేన సంఛన్నం శబలస్తనం।
ఆవివేశ సరస్వత్యాః సరః శివజలాశయం ॥ **25** ॥ 935

సాంతఃసరసి వేశ్మస్థాః శతాని దశ కన్యకాః।
సర్వాః కిశోరవయసో దదర్శోత్పలగంధయః ॥ **26** ॥ 936

తాం దృష్ట్వా సహసోత్థాయ ప్రోచుః ప్రాంజలయః స్త్రియః।
వయం కర్మకరీస్తుభ్యం శాధి నః కరవామ కిం ॥ **27** ॥ 937

స్నానేన తాం మహార్హేణ స్నాపయిత్వా మనస్వినీం।
దుకూలే నిర్మలే నూత్నే దదురస్యై చ మానదాః ॥ **28** ॥ 938

భూషణాని పరార్ధ్యాని వరీయాంసి ద్యుమంతి చ।
అన్నం సర్వగుణోపేతం పానం చైవామృతాసవం ॥ **29** ॥ 939

అథాదర్శే స్వమాత్మానం స్రగ్విణం విరజాంబరం।
విరజం కృతస్వస్త్యయనం కన్యాభిర్బహుమానితం ॥ **30** ॥ 940

స్నాతం కృతశిరఃస్నానం సర్వాభరణభూషితం।
నిష్కగ్రీవం వలయినం కూజత్కాంచననూపురం ॥ **31** ॥ 941

శ్రోణ్యోరధ్యస్తయా కాంచ్యా కాంచన్యా బహురత్నయా।
హారేణ చ మహార్హేణ రుచకేన చ భూషితం ॥ **32** ॥ 942

సుదతా సుభ్రువా శ్లక్ష్ణస్నిగ్ధాపాంగేన చక్షుషా।
పద్మకోశస్పృధా నీలైరలకైశ్చ లసన్ముఖం ॥ **33** ॥ 943

యదా సస్మార ఋషభమృషీణాం దయితం పతిం।
తత్ర చాస్తే సహ స్త్రీభిర్యత్రాస్తే స ప్రజాపతిః ॥ **34** ॥ 944

భర్తుః పురస్తాదాత్మానం స్త్రీసహస్రవృతం తదా।
నిశామ్య తద్యోగగతిం సంశయం ప్రత్యపద్యత ॥ **35** ॥ 945

స తాం కృతమలస్నానాం విభ్రాజంతీమపూర్వవత్।
ఆత్మనో బిభ్రతీం రూపం సంవీతరుచిరస్తనీం ॥ **36** ॥ 946

విద్యాధరీసహస్రేణ సేవ్యమానాం సువాససం।
జాతభావో విమానం తదారోహయదమిత్రహన్ ॥ **37** ॥ 947

తస్మిన్నలుప్తమహిమా ప్రియయానురక్తో
విద్యాధరీభిరుపచీర్ణవపుర్విమానే।
బభ్రాజ ఉత్కచకుముద్గణవానపీచ్యః
తారాభిరావృత ఇవోడుపతిర్నభఃస్థః ॥ **38** ॥ 948

తేనాష్టలోకపవిహారకులాచలేంద్ర -
ద్రోణీష్వనంగసఖమారుతసౌభగాసు।
సిద్ధైర్నుతో ద్యుధునిపాతశివస్వనాసు
రేమే చిరం ధనదవల్లలనావరూథీ ॥ **39** ॥ 949

వైశ్రంభకే సురసనే నందనే పుష్పభద్రకే।
మానసే చైత్రరథ్యే చ స రేమే రామయా రతః ॥ **40** ॥ 950

భ్రాజిష్ణునా విమానేన కామగేన మహీయసా।
వైమానికానత్యశేత చరన్ లోకాన్ యథానిలః ॥ **41** ॥ 951

కిం దురాపాదనం తేషాం పుంసాముద్దామచేతసాం।
యైరాశ్రితస్తీర్థపదశ్చరణో వ్యసనాత్యయః ॥ **42** ॥ 952

ప్రేక్షయిత్వా భువో గోలం పత్న్యై యావాన్ స్వసంస్థయా।
బహ్వాశ్చర్యం మహాయోగీ స్వాశ్రమాయ న్యవర్తత ॥ **43** ॥ 953

విభజ్య నవధాఽఽత్మానం మానవీం సురతోత్సుకాం।
రామాం నిరమయన్ రేమే వర్షపూగాన్ ముహూర్తవత్ ॥ **44** ॥ 954

తస్మిన్ విమాన ఉత్కృష్టాం శయ్యాం రతికరీం శ్రితా।
న చాబుధ్యత తం కాలం పత్యాపీచ్యేన సంగతా ॥ **45** ॥ 955

ఏవం యోగానుభావేన దంపత్యో రమమాణయోః।
శతం వ్యతీయుః శరదః కామలాలసయోర్మనాక్ ॥ **46** ॥ 956

తస్యామాధత్త రేతస్తాం భావయన్నాత్మనాఽఽత్మవిత్।
నోధా విధాయ రూపం స్వం సర్వసంకల్పవిద్విభుః ॥ **47** ॥ 957

అతః సా సుషువే సద్యో దేవహూతిః స్త్రియః ప్రజాః।
సర్వాస్తాశ్చారుసర్వాంగ్యో లోహితోత్పలగంధయః ॥ **48** ॥ 958

పతిం సా ప్రవ్రజిష్యంతం తదాఽఽలక్ష్యాశతీ సతీ।
స్మయమానా విక్లవేన హృదయేన విదూయతా ॥ **49** ॥ 959

లిఖంత్యధోముఖీ భూమిం పదా నఖమణిశ్రియా।
ఉవాచ లలితాం వాచం నిరుధ్యాశ్రుకలాం శనైః ॥ **50** ॥ 960

దేవహూతిరువాచ
సర్వం తద్భగవాన్ మహ్యముపోవాహ ప్రతిశ్రుతం।
అథాపి మే ప్రపన్నాయా అభయం దాతుమర్హసి ॥ **51** ॥ 961

బ్రహ్మన్ దుహితృభిస్తుభ్యం విమృగ్యాః పతయః సమాః।
కశ్చిత్స్యాన్మే విశోకాయ త్వయి ప్రవ్రజితే వనం ॥ **52** ॥ 962

ఏతావతాలం కాలేన వ్యతిక్రాంతేన మే ప్రభో।
ఇంద్రియార్థప్రసంగేన పరిత్యక్తపరాత్మనః ॥ **53** ॥ 963

ఇంద్రియార్థేషు సజ్జంత్యా ప్రసంగస్త్వయి మే కృతః।
అజానంత్యా పరం భావం తథాప్యస్త్వభయాయ మే ॥ **54** ॥ 964

సంగో యః సంసృతేర్హేతురసత్సు విహితోఽధియా।
స ఏవ సాధుషు కృతో నిఃసంగత్వాయ కల్పతే ॥ **55** ॥ 965

నేహ యత్కర్మ ధర్మాయ న విరాగాయ కల్పతే।
న తీర్థపదసేవాయై జీవన్నపి మృతో హి సః ॥ **56** ॥ 966

సాహం భగవతో నూనం వంచితా మాయయా దృఢం।
యత్త్వాం విముక్తిదం ప్రాప్య న ముముక్షేయ బంధనాత్ ॥ **57** ॥ 967

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే కాపిలేయోపాఖ్యానే త్రయోవింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే చతుర్వింశోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ
నిర్వేదవాదినీమేవం మనోర్దుహితరం మునిః।
దయాలుః శాలినీమాహ శుక్లాభివ్యాహృతం స్మరన్ ॥ **1** ॥ 968

ఋషిరువాచ
మా ఖిదో రాజపుత్రీత్థమాత్మానం ప్రత్యనిందితే।
భగవాంస్తేఽక్షరో గర్భమదూరాత్సంప్రపత్స్యతే ॥ **2** ॥ 969

ధృతవ్రతాసి భద్రం తే దమేన నియమేన చ।
తపోద్రవిణదానైశ్చ శ్రద్ధయా చేశ్వరం భజ ॥ **3** ॥ 970

స త్వయాఽఽరాధితః శుక్లో వితన్వన్ మామకం యశః।
ఛేత్తా తే హృదయగ్రంథిమౌదర్యో బ్రహ్మభావనః ॥ **4** ॥ 971

మైత్రేయ ఉవాచ
దేవహూత్యపి సందేశం గౌరవేణ ప్రజాపతేః।
సమ్యక్ శ్రద్ధాయ పురుషం కూటస్థమభజద్గురుం ॥ **5** ॥ 972

తస్యాం బహుతిథే కాలే భగవాన్ మధుసూదనః।
కార్దమం వీర్యమాపన్నో జజ్ఞేఽగ్నిరివ దారుణి ॥ **6** ॥ 973

అవాదయంస్తదా వ్యోమ్ని వాదిత్రాణి ఘనాఘనాః।
గాయంతి తం స్మ గంధర్వా నృత్యంత్యప్సరసో ముదా ॥ **7** ॥ 974

పేతుః సుమనసో దివ్యాః ఖేచరైరపవర్జితాః।
ప్రసేదుశ్చ దిశః సర్వా అంభాంసి చ మనాంసి చ ॥ **8** ॥ 975

తత్కర్దమాశ్రమపదం సరస్వత్యా పరిశ్రితం।
స్వయంభూః సాకమృషిభిర్మరీచ్యాదిభిరభ్యయాత్ ॥ **9** ॥ 976

భగవంతం పరం బ్రహ్మ సత్త్వేనాంశేన శత్రుహన్।
తత్త్వసంఖ్యానవిజ్ఞప్త్యై జాతం విద్వానజః స్వరాట్ ॥ **10** ॥ 977

సభాజయన్ విశుద్ధేన చేతసా తచ్చికీర్షితం।
ప్రహృష్యమాణైరసుభిః కర్దమం చేదమభ్యధాత్ ॥ **11** ॥ 978

బ్రహ్మోవాచ
త్వయా మేఽపచితిస్తాత కల్పితా నిర్వ్యలీకతః।
యన్మే సంజగృహే వాక్యం భవాన్ మానద మానయన్ ॥ **12** ॥ 979

ఏతావత్యేవ శుశ్రూషా కార్యా పితరి పుత్రకైః।
బాఢమిత్యనుమన్యేత గౌరవేణ గురోర్వచః ॥ **13** ॥ 980

ఇమా దుహితరః సభ్య తవ వత్స సుమధ్యమాః।
సర్గమేతం ప్రభావైః స్వైర్బృంహయిష్యంత్యనేకధా ॥ **14** ॥ 981

అతస్త్వమృషిముఖ్యేభ్యో యథాశీలం యథారుచి।
ఆత్మజాః పరిదేహ్యద్య విస్తృణీహి యశో భువి ॥ **15** ॥ 982

వేదాహమాద్యం పురుషమవతీర్ణం స్వమాయయా।
భూతానాం శేవధిం దేహం బిభ్రాణం కపిలం మునే ॥ **16** ॥ 983

జ్ఞానవిజ్ఞానయోగేన కర్మణాముద్ధరన్ జటాః।
హిరణ్యకేశః పద్మాక్షః పద్మముద్రాపదాంబుజః ॥ **17** ॥ 984

ఏష మానవి తే గర్భం ప్రవిష్టః కైటభార్దనః।
అవిద్యాసంశయగ్రంథిం ఛిత్త్వా గాం విచరిష్యతి ॥ **18** ॥ 985

అయం సిద్ధగణాధీశః సాంఖ్యాచార్యైః సుసమ్మతః।
లోకే కపిల ఇత్యాఖ్యాం గంతా తే కీర్తివర్ధనః ॥ **19** ॥ 986

మైత్రేయ ఉవాచ
తావాశ్వాస్య జగత్స్రష్టా కుమారైః సహ నారదః।
హంసో హంసేన యానేన త్రిధామపరమం యయౌ ॥ **20** ॥ 987

గతే శతధృతౌ క్షత్తః కర్దమస్తేన చోదితః।
యథోదితం స్వదుహితౄః ప్రాదాద్విశ్వసృజాం తతః ॥ **21** ॥ 988

మరీచయే కలాం ప్రాదాదనసూయామథాత్రయే।
శ్రద్ధామంగిరసేఽయచ్ఛత్పులస్త్యాయ హవిర్భువం ॥ **22** ॥ 989

పులహాయ గతిం యుక్తాం క్రతవే చ క్రియాం సతీం।
ఖ్యాతిం చ భృగవేఽయచ్ఛద్వసిష్ఠాయాప్యరుంధతీం ॥ **23** ॥ 990

అథర్వణేఽదదాచ్ఛాంతిం యయా యజ్ఞో వితన్యతే।
విప్రర్షభాన్ కృతోద్వాహాన్ సదారాన్ సమలాలయత్ ॥ **24** ॥ 991

తతస్తు ఋషయః క్షత్తః కృతదారా నిమంత్ర్య తం।
ప్రతిష్ఠన్నందిమాపన్నాః స్వం స్వమాశ్రమమండలం ॥ **25** ॥ 992

స చావతీర్ణం త్రియుగమాజ్ఞాయ విబుధర్షభం।
వివిక్త ఉపసంగమ్య ప్రణమ్య సమభాషత ॥ **26** ॥ 993

అహో పాపచ్యమానానాం నిరయే స్వైరమంగలైః।
కాలేన భూయసా నూనం ప్రసీదంతీహ దేవతాః ॥ **27** ॥ 994

బహుజన్మవిపక్వేన సమ్యగ్యోగసమాధినా।
ద్రష్టుం యతంతే యతయః శూన్యాగారేషు యత్పదం ॥ **28** ॥ 995

స ఏవ భగవానద్య హేలనం నగణయ్య నః।
గృహేషు జాతో గ్రామ్యాణాం యః స్వానాం పక్షపోషణః ॥ **29** ॥ 996

స్వీయం వాక్యమృతం కర్తుమవతీర్ణోఽసి మే గృహే।
చికీర్షుర్భగవాన్ జ్ఞానం భక్తానాం మానవర్ధనః ॥ **30** ॥ 997

తాన్యేవ తేఽభిరూపాణి రూపాణి భగవంస్తవ।
యాని యాని చ రోచంతే స్వజనానామరూపిణః ॥ **31** ॥ 998

త్వాం సూరిభిస్తత్త్వబుభుత్సయాద్ధా
సదాభివాదార్హణపాదపీఠం।
ఐశ్వర్యవైరాగ్యయశోఽవబోధ -
వీర్యశ్రియా పూర్తమహం ప్రపద్యే ॥ **32** ॥ 999

పరం ప్రధానం పురుషం మహాంతం
కాలం కవిం త్రివృతం లోకపాలం।
ఆత్మానుభూత్యానుగతప్రపంచం
స్వచ్ఛందశక్తిం కపిలం ప్రపద్యే ॥ **33** ॥ 1000

ఆ స్మాభిపృచ్ఛేఽద్య పతిం ప్రజానాం
త్వయావతీర్ణార్ణ ఉతాప్తకామః।
పరివ్రజత్పదవీమాస్థితోఽహం
చరిష్యే త్వాం హృది యుంజన్ విశోకః ॥ **34** ॥ 1001

శ్రీభగవానువాచ
మయా ప్రోక్తం హి లోకస్య ప్రమాణం సత్యలౌకికే।
అథాజని మయా తుభ్యం యదవోచమృతం మునే ॥ **35** ॥ 1002

ఏతన్మే జన్మ లోకేఽస్మిన్ ముముక్షూణాం దురాశయాత్।
ప్రసంఖ్యానాయ తత్త్వానాం సమ్మతాయాత్మదర్శనే ॥ **36** ॥ 1003

ఏష ఆత్మపథోఽవ్యక్తో నష్టః కాలేన భూయసా।
తం ప్రవర్తయితుం దేహమిమం విద్ధి మయా భృతం ॥ **37** ॥ 1004

గచ్ఛ కామం మయాఽఽపృష్టో మయి సంన్యస్తకర్మణా।
జిత్వా సుదుర్జయం మృత్యుమమృతత్వాయ మాం భజ ॥ **38** ॥ 1005

మామాత్మానం స్వయంజ్యోతిః సర్వభూతగుహాశయం।
ఆత్మన్యేవాత్మనా వీక్ష్య విశోకోఽభయమృచ్ఛసి ॥ **39** ॥ 1006

మాత్ర ఆధ్యాత్మికీం విద్యాం శమనీం సర్వకర్మణాం।
వితరిష్యే యయా చాసౌ భయం చాతితరిష్యతి ॥ **40** ॥ 1007

మైత్రేయ ఉవాచ
ఏవం సముదితస్తేన కపిలేన ప్రజాపతిః।
దక్షిణీకృత్య తం ప్రీతో వనమేవ జగామ హ ॥ **41** ॥ 1008

వ్రతం స ఆస్థితో మౌనమాత్మైకశరణో మునిః।
నిఃసంగో వ్యచరత్క్ష్ణోణీమనగ్నిరనికేతనః ॥ **42** ॥ 1009

మనో బ్రహ్మణి యుంజానో యత్తత్సదసతః పరం।
గుణావభాసే విగుణ ఏకభక్త్యానుభావితే ॥ **43** ॥ 1010

నిరహంకృతిర్నిర్మమశ్చ నిర్ద్వంద్వః సమదృక్ స్వదృక్।
ప్రత్యక్ప్రశాంతధీర్ధీరః ప్రశాంతోర్మిరివోదధిః ॥ **44** ॥ 1011

వాసుదేవే భగవతి సర్వజ్ఞే ప్రత్యగాత్మని ।
పరేణ భక్తిభావేన లబ్ధాత్మా ముక్తబంధనః ॥ **45** ॥ 1012

ఆత్మానం సర్వభూతేషు భగవంతమవస్థితం ।
అపశ్యత్సర్వభూతాని భగవత్యపి చాత్మని ॥ **46** ॥ 1013

ఇచ్ఛాద్వేషవిహీనేన సర్వత్ర సమచేతసా ।
భగవద్భక్తియుక్తేన ప్రాప్తా భాగవతీ గతిః ॥ **47** ॥ 1014

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే కాపిలేయే చతుర్వింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే పంచవింశోఽధ్యాయః ॥

శౌనక ఉవాచ

కపిలస్తత్త్వసంఖ్యాతా భగవానాత్మమాయయా ।
జాతః స్వయమజః సాక్షాదాత్మప్రజ్ఞప్తయే నృణాం ॥ **1** ॥ 1015

న హ్యస్య వర్ష్మణః పుంసాం వరిష్ణుః సర్వయోగినాం ।
విశ్రుతౌ శ్రుతదేవస్య భూరి తృప్యంతి మేఽసవః ॥ **2** ॥ 1016

యద్యద్విధత్తే భగవాన్ స్వచ్ఛందాత్మాఽఽత్మమాయయా ।
తాని మే శ్రద్దధానస్య కీర్తన్యాన్యనుకీర్తయ ॥ **3** ॥ 1017

సూత ఉవాచ

ద్వైపాయనసఖస్త్వేవం మైత్రేయో భగవాంస్తథా ।
ప్రాహేదం విదురం ప్రీత ఆన్వీక్షిక్యాం ప్రచోదితః ॥ **4** ॥ 1018

మైత్రేయ ఉవాచ

పితరి ప్రస్థితేఽరణ్యం మాతుః ప్రియచికీర్షయా ।
తస్మిన్ బిందుసరేఽవాత్సీద్భగవాన్ కపిలః కిల ॥ **5** ॥ 1019

తమాసీనమకర్మాణం తత్త్వమార్గాగ్రదర్శనం ।
స్వసుతం దేవహూత్యాహ ధాతుః సంస్మరతీ వచః ॥ **6** ॥ 1020

దేవహూతిరువాచ
నిర్విణ్ణా నితరాం భూమన్నసదింద్రియతర్షణాత్ ।
యేన సంభావ్యమానేన ప్రపన్నాంధం తమః ప్రభో ॥ **7** ॥ 1021

తస్య త్వం తమసోఽంధస్య దుష్పారస్యాద్య పారగం ।
సచ్చక్షుర్జన్మనామంతే లబ్ధం మే త్వదనుగ్రహాత్ ॥ **8** ॥ 1022

య ఆద్యో భగవాన్ పుంసామీశ్వరో వై భవాన్ కిల ।
లోకస్య తమసాంధస్య చక్షుః సూర్య ఇవోదితః ॥ **9** ॥ 1023

అథ మే దేవ సమ్మోహమపాక్రష్టుం త్వమర్హసి ।
యోఽవగ్రహోఽహమ్మమేతీత్యేతస్మిన్ యోజితస్త్వయా ॥ **10** ॥ 1024

తం త్వా గతాహం శరణం శరణ్యం
స్వభృత్యసంసారతరోః కుఠారం ।
జిజ్ఞాసయాహం ప్రకృతేః పూరుషస్య
నమామి సద్ధర్మవిదాం వరిష్ఠం ॥ **11** ॥ 1025

మైత్రేయ ఉవాచ
ఇతి స్వమాతుర్నిరవద్యమీప్సితం
నిశమ్య పుంసామపవర్గవర్ధనం ।
ధియాభినంద్యాత్మవతాం సతాం గతి -
ర్బభాష ఈషత్స్మితశోభితాననః ॥ **12** ॥ 1026

శ్రీభగవానువాచ
యోగ ఆధ్యాత్మికః పుంసాం మతో నిఃశ్రేయసాయ మే ।
అత్యంతోపరతిర్యత్ర దుఃఖస్య చ సుఖస్య చ ॥ **13** ॥ 1027

తమిమం తే ప్రవక్ష్యామి యమవోచం పురానఘే ।
ఋషీణాం శ్రోతుకామానాం యోగం సర్వాంగనైపుణం ॥ **14** ॥ 1028

చేతః ఖల్వస్య బంధాయ ముక్తయే చాత్మనో మతం।
గుణేషు సక్తం బంధాయ రతం వా పుంసి ముక్తయే ॥ **15** ॥ 1029

అహమ్మమాభిమానోత్థైః కామలోభాదిభిర్మలైః।
వీతం యదా మనః శుద్ధమదుఃఖమసుఖం సమం ॥ **16** ॥ 1030

తదా పురుష ఆత్మానం కేవలం ప్రకృతేః పరం।
నిరంతరం స్వయంజ్యోతిరణిమానమఖండితం ॥ **17** ॥ 1031

జ్ఞానవైరాగ్యయుక్తేన భక్తియుక్తేన చాత్మనా।
పరిపశ్యత్యుదాసీనం ప్రకృతిం చ హతౌజసం ॥ **18** ॥ 1032

న యుజ్యమానయా భక్త్యా భగవత్యఖిలాత్మని।
సదృశోఽస్తి శివః పంథా యోగినాం బ్రహ్మసిద్ధయే ॥ **19** ॥ 1033

ప్రసంగమజరం పాశమాత్మనః కవయో విదుః।
స ఏవ సాధుషు కృతో మోక్షద్వారమపావృతం ॥ **20** ॥ 1034

తితిక్షవః కారుణికాః సుహృదః సర్వదేహినాం।
అజాతశత్రవః శాంతాః సాధవః సాధుభూషణాః ॥ **21** ॥ 1035

మయ్యనన్యేన భావేన భక్తిం కుర్వంతి యే దృఢాం।
మత్కృతే త్యక్తకర్మాణస్త్యక్తస్వజనబాంధవాః ॥ **22** ॥ 1036

మదాశ్రయాః కథా మృష్టాః శృణ్వంతి కథయంతి చ।
తపంతి వివిధాస్తాపా నైతాన్మద్గతచేతసః ॥ **23** ॥ 1037

త ఏతే సాధవః సాధ్వి సర్వసంగవివర్జితాః।
సంగస్తేష్వథ తే ప్రార్థ్యః సంగదోషహరా హి తే ॥ **24** ॥ 1038

సతాం ప్రసంగాన్మమ వీర్యసంవిదో
భవంతి హృత్కర్ణరసాయనాః కథాః।

తజ్జోషణాదాశ్వపవర్గవర్త్మని
శ్రద్ధా రతిర్భక్తిరనుక్రమిష్యతి ॥ **25** ॥ 1039

భక్త్యా పుమాన్ జాతవిరాగ ఐంద్రియాద్
దృష్టశ్రుతాన్ మద్రచనానుచింతయా ।
చిత్తస్య యత్తో గ్రహణే యోగయుక్తో
యతిష్యతే ఋజుభిర్యోగమార్గైః ॥ **26** ॥ 1040

అసేవయాయం ప్రకృతేర్గుణానాం
జ్ఞానేన వైరాగ్యవిజృంభితేన ।
యోగేన మయ్యర్పితయా చ భక్త్యా
మాం ప్రత్యగాత్మానమిహావరుంధే ॥ **27** ॥ 1041

దేవహూతిరువాచ
కాచిత్త్వయ్యుచితా భక్తిః కీదృశీ మమ గోచరా ।
యయా పదం తే నిర్వాణమంజసాన్వాశ్నవా అహం ॥ **28** ॥ 1042

యో యోగో భగవద్బాణో నిర్వాణాత్మంస్త్వయోదితః ।
కీదృశః కతి చాంగాని యతస్తత్త్వావబోధనం ॥ **29** ॥ 1043

తదేతన్మే విజానీహి యథాహం మందధీర్హరే ।
సుఖం బుద్ధ్యేయ దుర్బోధం యోషా భవదనుగ్రహాత్ ॥ **30** ॥ 1044

మైత్రేయ ఉవాచ
విదిత్వార్థం కపిలో మాతురిత్థం
జాతస్నేహో యత్ర తన్వాభిజాతః ।
తత్త్వామ్నాయం యత్ప్రవదంతి సాంఖ్యం
ప్రోవాచ వై భక్తివితానయోగం ॥ **31** ॥ 1045

శ్రీభగవానువాచ
దేవానాం గుణలింగానామానుశ్రవికకర్మణాం ।
సత్త్వ ఏవైకమనసో వృత్తిః స్వాభావికీ తు యా ॥ **32** ॥ 1046

అనిమిత్తా భాగవతీ భక్తిః సిద్ధేర్గరీయసీ ।
జరయత్యాశు యా కోశం నిగీర్ణమనలో యథా ॥ **33** ॥ 1047

నైకాత్మతాం మే స్పృహయంతి కేచిన్ -
మత్పాదసేవాభిరతా మదీహాః ।
యేఽన్యోన్యతో భాగవతాః ప్రసజ్య
సభాజయంతే మమ పౌరుషాణి ॥ **34** ॥ 1048

పశ్యంతి తే మే రుచిరాణ్యంబ సంతః
ప్రసన్నవక్త్రారుణలోచనాని ।
రూపాణి దివ్యాని వరప్రదాని
సాకం వాచం స్పృహణీయాం వదంతి ॥ **35** ॥ 1049

తైర్దర్శనీయావయవైరుదార -
విలాసహాసేక్షితవామసూక్తైః ।
హృతాత్మనో హృతప్రాణాంశ్చ భక్తి -
రనిచ్ఛతో మే గతిమణ్వీం ప్రయుంక్తే ॥ **36** ॥ 1050

అథో విభూతిం మమ మాయావినస్తా -
మైశ్వర్యమష్టాంగమనుప్రవృత్తం ।
శ్రియం భాగవతీం వా స్పృహయంతి భద్రాం
పరస్య మే తేఽశ్నువతే తు లోకే ॥ **37** ॥ 1051

న కర్హిచిన్మత్పరాః శాంతరూపే
నంక్ష్యంతి నో మేఽనిమిషో లేఢి హేతిః ।

యేషామహం ప్రియ ఆత్మా సుతశ్చ
సఖా గురుః సుహృదో దైవమిష్టం ॥ **38** ॥ 1052

ఇమం లోకం తథైవాముమాత్మానముభయాయినం ।
ఆత్మానమను యే చేహ యే రాయః పశవో గృహాః ॥ **39** ॥ 1053

విసృజ్య సర్వానన్యాంశ్చ మామేవం విశ్వతోముఖం ।
భజంత్యనన్యయా భక్త్యా తాన్మృత్యోరతిపారయే ॥ **40** ॥ 1054

నాన్యత్ర మద్భగవతః ప్రధానపురుషేశ్వరాత్ ।
ఆత్మనః సర్వభూతానాం భయం తీవ్రం నివర్తతే ॥ **41** ॥ 1055

మద్భయాద్వాతి వాతోఽయం సూర్యస్తపతి మద్భయాత్ ।
వర్షతీంద్రో దహత్యగ్నిర్మృత్యుశ్చరతి మద్భయాత్ ॥ **42** ॥ 1056

జ్ఞానవైరాగ్యయుక్తేన భక్తియోగేన యోగినః ।
క్షేమాయ పాదమూలం మే ప్రవిశంత్యకుతోభయం ॥ **43** ॥ 1057

ఏతావానేవ లోకేఽస్మిన్ పుంసాం నిఃశ్రేయసోదయః ।
తీవ్రేణ భక్తియోగేన మనో మయ్యర్పితం స్థిరం ॥ **44** ॥ 1058

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే కాపిలేయోపాఖ్యానే పంచవింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే షడ్వింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

అథ తే సంప్రవక్ష్యామి తత్త్వానాం లక్షణం పృథక్ ।
యద్విదిత్వా విముచ్యేత పురుషః ప్రాకృతైర్గుణైః ॥ **1** ॥ 1059

జ్ఞానం నిఃశ్రేయసార్థాయ పురుషస్యాత్మదర్శనం ।
యదాహుర్వర్ణయే తత్తే హృదయగ్రంథిభేదనం ॥ **2** ॥ 1060

అనాదిరాత్మా పురుషో నిర్గుణః ప్రకృతేః పరః ।
ప్రత్యగ్ధామా స్వయంజ్యోతిర్విశ్వం యేన సమన్వితం ॥ **3** ॥ 1061

స ఏష ప్రకృతిం సూక్ష్మాం దైవీం గుణమయీం విభుః ।
యదృచ్ఛయైవోపగతామభ్యపద్యత లీలయా ॥ **4** ॥ 1062

గుణైర్విచిత్రాః సృజతీం సరూపాః ప్రకృతిం ప్రజాః ।
విలోక్య ముముహే సద్యః స ఇహ జ్ఞానగూహయా ॥ **5** ॥ 1063

ఏవం పరాభిధ్యానేన కర్తృత్వం ప్రకృతేః పుమాన్ ।
కర్మసు క్రియమాణేషు గుణైరాత్మని మన్యతే ॥ **6** ॥ 1064

తదస్య సంసృతిర్బంధః పారతంత్ర్యం చ తత్కృతం ।
భవత్యకర్తురీశస్య సాక్షిణో నిర్వృతాత్మనః ॥ **7** ॥ 1065

కార్యకారణకర్తృత్వే కారణం ప్రకృతిం విదుః।
భోక్తృత్వే సుఖదుఃఖానాం పురుషం ప్రకృతేః పరం ॥ **8** ॥ 1066

దేవహూతిరువాచ
ప్రకృతేః పురుషస్యాపి లక్షణం పురుషోత్తమ।
బ్రూహి కారణయోరస్య సదసచ్చ యదాత్మకం ॥ **9** ॥ 1067

శ్రీభగవానువాచ
యత్తత్త్రిగుణమవ్యక్తం నిత్యం సదసదాత్మకం।
ప్రధానం ప్రకృతిం ప్రాహురవిశేషం విశేషవత్ ॥ **10** ॥ 1068

పంచభిః పంచభిర్బ్రహ్మ చతుర్భిర్దశభిస్తథా।
ఏతచ్చతుర్వింశతికం గణం ప్రాధానికం విదుః ॥ **11** ॥ 1069

మహాభూతాని పంచైవ భూరాపోఽగ్నిర్మరున్నభః।
తన్మాత్రాణి చ తావంతి గంధాదీని మతాని మే ॥ **12** ॥ 1070

ఇంద్రియాణి దశ శ్రోత్రం త్వగ్దృగ్రసననాసికాః।
వాక్కరౌ చరణౌ మేఢ్రం పాయుర్దశమ ఉచ్యతే ॥ **13** ॥ 1071

మనో బుద్ధిరహంకారశ్చిత్తమిత్యంతరాత్మకం।
చతుర్ధా లక్ష్యతే భేదో వృత్త్యా లక్షణరూపయా ॥ **14** ॥ 1072

ఏతావానేవ సంఖ్యాతో బ్రహ్మణః సగుణస్య హ।
సన్నివేశో మయా ప్రోక్తో యః కాలః పంచవింశకః ॥ **15** ॥ 1073

ప్రభావం పౌరుషం ప్రాహుః కాలమేకే యతో భయం।
అహంకారవిమూఢస్య కర్తుః ప్రకృతిమీయుషః ॥ **16** ॥ 1074

ప్రకృతేర్గుణసామ్యస్య నిర్విశేషస్య మానవి।
చేష్టా యతః స భగవాన్ కాల ఇత్యుపలక్షితః ॥ **17** ॥ 1075

అంతః పురుషరూపేణ కాలరూపేణ యో బహిః।
సమన్వేత్యేష సత్త్వానాం భగవానాత్మమాయయా ॥ **18** ॥ 1076

దైవాక్షుభితధర్మిణ్యాం స్వస్యాం యోనౌ పరః పుమాన్
ఆధత్త వీర్యం సాసూత మహత్తత్త్వం హిరణ్మయం ॥ **19** ॥ 1077

విశ్వమాత్మగతం వ్యంజన్ కూటస్థో జగదంకురః।
స్వతేజసాపిబత్తీవ్రమాత్మప్రస్వాపనం తమః ॥ **20** ॥ 1078

యత్తత్సత్త్వగుణం స్వచ్ఛం శాంతం భగవతః పదం।
యదాహుర్వాసుదేవాఖ్యం చిత్తం తన్మహదాత్మకం ॥ **21** ॥ 1079

స్వచ్ఛత్వమవికారిత్వం శాంతత్వమితి చేతసః।
వృత్తిభిర్లక్షణం ప్రోక్తం యథాపాం ప్రకృతిః పరా ॥ **22** ॥ 1080

మహత్తత్త్వాద్వికుర్వాణాద్భగవద్వీర్యసంభవాత్।
క్రియాశక్తిరహంకారస్త్రివిధః సమపద్యత ॥ **23** ॥ 1081

వైకారికస్తైజసశ్చ తామసశ్చ యతో భవః।
మనసశ్చేంద్రియాణాం చ భూతానాం మహతామపి ॥ **24** ॥ 1082

సహస్రశిరసం సాక్షాద్యమనంతం ప్రచక్షతే।
సంకర్షణాఖ్యం పురుషం భూతేంద్రియమనోమయం ॥ **25** ॥ 1083

కర్తృత్వం కరణత్వం చ కార్యత్వం చేతి లక్షణం।
శాంతఘోరవిమూఢత్వమితి వా స్యాదహంకృతేః ॥ **26** ॥ 1084

వైకారికాద్వికుర్వాణాన్మనస్తత్త్వమజాయత।
యత్సంకల్పవికల్పాభ్యాం వర్తతే కామసంభవః ॥ **27** ॥ 1085

యద్విదుర్హృనిరుద్ధాఖ్యం హృషీకాణామధీశ్వరం।
శారదేందీవరశ్యామం సంరాధ్యం యోగిభిః శనైః ॥ **28** ॥ 1086

తైజసాత్తు వికుర్వాణాద్ బుద్ధితత్త్వమభూత్సతి ।
ద్రవ్యస్ఫురణవిజ్ఞానమింద్రియాణామనుగ్రహః ॥ **29** ॥ 1087

సంశయోఽథ విపర్యాసో నిశ్చయః స్మృతిరేవ చ ।
స్వాప ఇత్యుచ్యతే బుద్ధేర్లక్షణం వృత్తితః పృథక్ ॥ **30** ॥ 1088

తైజసానీంద్రియాణ్యేవ క్రియాజ్ఞానవిభాగశః ।
ప్రాణస్య హి క్రియాశక్తిర్బుద్ధేర్విజ్ఞానశక్తితా ॥ **31** ॥ 1089

తామసాచ్చ వికుర్వాణాద్భగవద్వీర్యచోదితాత్ ।
శబ్దమాత్రమభూత్తస్మాన్నభః శ్రోత్రం తు శబ్దగం ॥ **32** ॥ 1090

అర్థాశ్రయత్వం శబ్దస్య ద్రష్టుర్లింగత్వమేవ చ ।
తన్మాత్రత్వం చ నభసో లక్షణం కవయో విదుః ॥ **33** ॥ 1091

భూతానాం ఛిద్రదాతృత్వం బహిరంతరమేవ చ ।
ప్రాణేంద్రియాత్మధిష్ణ్యత్వం నభసో వృత్తిలక్షణం ॥ **34** ॥ 1092

నభసః శబ్దతన్మాత్రాత్కాలగత్యా వికుర్వతః ।
స్పర్శోఽభవత్తతో వాయుస్త్వక్ స్పర్శస్య చ సంగ్రహః ॥ **35** ॥ 1093

మృదుత్వం కఠినత్వం చ శైత్యముష్ణత్వమేవ చ ।
ఏతత్స్పర్శస్య స్పర్శత్వం తన్మాత్రత్వం నభస్వతః ॥ **36** ॥ 1094

చాలనం వ్యూహనం ప్రాప్తిర్నేతృత్వం ద్రవ్యశబ్దయోః ।
సర్వేంద్రియాణామాత్మత్వం వాయోః కర్మాభిలక్షణం ॥ **37** ॥ 1095

వాయోశ్చ స్పర్శతన్మాత్రాద్రూపం దైవేరితాదభూత్ ।
సముత్థితం తతస్తేజశ్చక్షూ రూపోపలంభనం ॥ **38** ॥ 1096

ద్రవ్యాకృతిత్వం గుణతా వ్యక్తిసంస్థాత్వమేవ చ ।
తేజస్త్వం తేజసః సాధ్వి రూపమాత్రస్య వృత్తయః ॥ **39** ॥ 1097

ద్యోతనం పచనం పానమదనం హిమమర్దనం।
తేజసో వృత్తయస్త్వేతాః శోషణం క్షుత్తృడేవ చ ॥ **40** ॥ 1098

రూపమాత్రాద్వికుర్వాణాత్తేజసో దైవచోదితాత్।
రసమాత్రమభూత్తస్మాదంభో జిహ్వా రసగ్రహః ॥ **41** ॥ 1099

కషాయో మధురస్తిక్తః కట్వమ్ల ఇతి నైకధా।
భౌతికానాం వికారేణ రస ఏకో విభిద్యతే ॥ **42** ॥ 1100

క్లేదనం పిండనం తృప్తిః ప్రాణనాప్యాయనోందనం।
తాపాపనోదో భూయస్త్వమంభసో వృత్తయస్త్విమాః ॥ **43** ॥ 1101

రసమాత్రాద్వికుర్వాణాదంభసో దైవచోదితాత్।
గంధమాత్రమభూత్తస్మాత్పృథ్వీ ఘ్రాణస్తు గంధగః ॥ **44** ॥ 1102

కరంభపూతిసౌరభ్యశాంతోగ్రామ్లాదిభిః పృథక్।
ద్రవ్యావయవవైషమ్యాద్గంధ ఏకో విభిద్యతే ॥ **45** ॥ 1103

భావనం బ్రహ్మణః స్థానం ధారణం సద్విశేషణం।
సర్వసత్త్వగుణోద్భేదః పృథివీవృత్తిలక్షణం ॥ **46** ॥ 1104

నభోగుణవిశేషోఽర్థో యస్య తచ్ఛ్రోత్రముచ్యతే।
వాయోర్గుణవిశేషోఽర్థో యస్య తత్స్పర్శనం విదుః ॥ **47** ॥ 1105

తేజోగుణవిశేషోఽర్థో యస్య తచ్చక్షురుచ్యతే।
అంభోగుణవిశేషోఽర్థో యస్య తద్రసనం విదుః।
భూమేర్గుణవిశేషోఽర్థో యస్య స ఘ్రాణ ఉచ్యతే ॥ **48** ॥ 1106

పరస్య దృశ్యతే ధర్మో హ్యపరస్మిన్ సమన్వయాత్।
అతో విశేషో భావానాం భూమావేవోపలక్ష్యతే ॥ **49** ॥ 1107

ఏతాన్యసంహత్య యదా మహదాదీని సప్త వై।
కాలకర్మగుణోపేతో జగదాదిరుపావిశత్ ॥ **50** ॥ 1108

తతస్తేనానువిద్ధేభ్యో యుక్తేభ్యోఽండమచేతనం।
ఉత్థితం పురుషో యస్మాదుదతిష్ఠదసౌ విరాట్ ॥ **51** ॥ 1109

ఏతదండం విశేషాఖ్యం క్రమవృద్ధైర్దశోత్తరైః।
తోయాదిభిః పరివృతం ప్రధానేనావృతైర్బహిః।
యత్ర లోకవితానోఽయం రూపం భగవతో హరేః ॥ **52** ॥ 1110

హిరణ్మయాదండకోశాదుత్థాయ సలిలేశయాత్।
తమావిశ్య మహాదేవో బహుధా నిర్బిభేద ఖం ॥ **53** ॥ 1111

నిరభిద్యతాస్య ప్రథమం ముఖం వాణీ తతోఽభవత్।
వాణ్యా వహ్నిరథో నాసే ప్రాణోఽతో ఘ్రాణ ఏతయోః ॥ **54** ॥ 1112

ఘ్రాణాద్వాయురభిద్యేతామక్షిణీ చక్షురేతయోః।
తస్మాత్సూర్యో వ్యభిద్యేతాం కర్ణౌ శ్రోత్రం తతో దిశః ॥ **55** ॥ 1113

నిర్బిభేద విరాజస్త్వగ్రోమశ్మశ్వాదయస్తతః।
తత ఓషధయశ్చాసన్ శిశ్నం నిర్బిభిదే తతః ॥ **56** ॥ 1114

రేతస్తస్మాదాప ఆసన్ నిరభిద్యత వై గుదం।
గుదాదపానోఽపానాచ్చ మృత్యుర్లోకభయంకరః ॥ **57** ॥ 1115

హస్తౌ చ నిరభిద్యేతాం బలం తాభ్యాం తతః స్వరాట్।
పాదౌ చ నిరభిద్యేతాం గతిస్తాభ్యాం తతో హరిః ॥ **58** ॥ 1116

నాడ్యోఽస్య నిరభిద్యంత తాభ్యో లోహితమాభృతం।
నద్యస్తతః సమభవన్నుదరం నిరభిద్యత ॥ **59** ॥ 1117

క్షుత్పిపాసే తతః స్యాతాం సముద్రస్త్వేతయోరభూత్ ।
అథాస్య హృదయం భిన్నం హృదయాన్మన ఉత్థితం ॥ **60** ॥ 1118

మనసశ్చంద్రమా జాతో బుద్ధిర్బుద్ధేర్గిరాం పతిః ।
అహంకారస్తతో రుద్రశ్చిత్తం చైత్యస్తతోఽభవత్ ॥ **61** ॥ 1119

ఏతే హ్యభ్యుత్థితా దేవా నైవాస్యోత్థాపనేఽశకన్ ।
పునరావివిశుః ఖాని తముత్థాపయితుం క్రమాత్ ॥ **62** ॥ 1120

వహ్నిర్వాచా ముఖం భేజే నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ ।
ఘ్రాణేన నాసికే వాయుర్నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ ॥ **63** ॥ 1121

అక్షిణీ చక్షుషాఽఽదిత్యో నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ ।
శ్రోత్రేణ కర్ణౌ చ దిశో నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ ॥ **64** ॥ 1122

త్వచం రోమభిరోషధ్యో నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ ।
రేతసా శిశ్నమాపస్తు నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ ॥ **65** ॥ 1123

గుదం మృత్యురపానేన నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ ।
హస్తావింద్రో బలేనైవ నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ ॥ **66** ॥ 1124

విష్ణుర్గత్యైవ చరణౌ నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ ।
నాడీర్నద్యో లోహితేన నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ ॥ **67** ॥ 1125

క్షుత్తృడ్భ్యాముదరం సింధుర్నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ ।
హృదయం మనసా చంద్రో నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ ॥ **68** ॥ 1126

బుద్ధ్యా బ్రహ్మాపి హృదయం నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ ।
రుద్రోఽభిమత్యా హృదయం నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ ॥ **69** ॥ 1127

చిత్తేన హృదయం చైత్యః క్షేత్రజ్ఞః ప్రావిశద్యదా ।
విరాట్ తదైవ పురుషః సలిలాదుదతిష్ఠత ॥ **70** ॥ 1128

యథా ప్రసుప్తం పురుషం ప్రాణేంద్రియమనోధియః।
ప్రభవంతి వినా యేన నోత్థాపయితుమోజసా ॥ **71** ॥ 1129

తమస్మిన్ ప్రత్యగాత్మానం ధియా యోగప్రవృత్తయా।
భక్త్యా విరక్త్యా జ్ఞానేన వివిచ్యాత్మని చింతయేత్ ॥ **72** ॥ 1130

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే కాపిలేయే తత్త్వసమామ్నాయే షడ్వింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే సప్తవింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

ప్రకృతిస్థోఽపి పురుషో నాజ్యతే ప్రాకృతైర్గుణైః ।
అవికారాదకర్తృత్వాన్నిర్గుణత్వాజ్జలార్కవత్ ॥ **1** ॥ 1131

స ఏష యర్హి ప్రకృతేర్గుణేష్వభివిషజ్జతే ।
అహంక్రియావిమూఢాత్మా కర్తాస్మీత్యభిమన్యతే ॥ **2** ॥ 1132

తేన సంసారపదవీమవశోఽభ్యేత్యనిర్వృతః ।
ప్రాసంగికైః కర్మదోషైః సదసన్మిశ్రయోనిషు ॥ **3** ॥ 1133

అర్థే హ్యవిద్యమానేఽపి సంసృతిర్న నివర్తతే ।
ధ్యాయతో విషయానస్య స్వప్నేఽనర్థాగమో యథా ॥ **4** ॥ 1134

అత ఏవ శనైశ్చిత్తం ప్రసక్తమసతాం పథి ।
భక్తియోగేన తీవ్రేణ విరక్త్యా చ నయేద్వశం ॥ **5** ॥ 1135

యమాదిభిర్యోగపథైరభ్యసన్ శ్రద్ధయాన్వితః ।
మయి భావేన సత్యేన మత్కథాశ్రవణేన చ ॥ **6** ॥ 1136

సర్వభూతసమత్వేన నిర్వైరేణాప్రసంగతః ।
బ్రహ్మచర్యేణ మౌనేన స్వధర్మేణ బలీయసా ॥ **7** ॥ 1137

యదృచ్ఛయోపలబ్ధేన సంతుష్టో మితభుఙ్మునిః।
వివిక్తశరణః శాంతో మైత్రః కరుణ ఆత్మవాన్ ॥ **8** ॥ 1138

సానుబంధే చ దేహేఽస్మిన్నకుర్వన్నసదాగ్రహం।
జ్ఞానేన దృష్టతత్త్వేన ప్రకృతేః పురుషస్య చ ॥ **9** ॥ 1139

నివృత్తబుద్ధ్యవస్థానో దూరీభూతాన్యదర్శనః।
ఉపలభ్యాత్మనాఽఽత్మానం చక్షుషేవార్కమాత్మదృక్ ॥ **10** ॥ 1140

ముక్తలింగం సదాభాసమసతి ప్రతిపద్యతే।
సతో బంధుమసచ్చక్షుః సర్వానుస్యూతమద్వయం ॥ **11** ॥ 1141

యథా జలస్థ ఆభాసః స్థలస్థేనావదృశ్యతే।
స్వాభాసేన తథా సూర్యో జలస్థేన దివి స్థితః ॥ **12** ॥ 1142

ఏవం త్రివృదహంకారో భూతేంద్రియమనోమయైః।
స్వాభాసైర్లక్షితోఽనేన సదాభాసేన సత్యదృక్ ॥ **13** ॥ 1143

భూతసూక్ష్మేంద్రియమనోబుద్ధ్యాదిష్విహ నిద్రయా।
లీనేష్వసతి యస్తత్ర వినిద్రో నిరహంక్రియః ॥ **14** ॥ 1144

మన్యమానస్తదాఽఽత్మానమనష్టో నష్టవన్మృషా।
నష్టేఽహంకరణే ద్రష్టా నష్టవిత్త ఇవాతురః ॥ **15** ॥ 1145

ఏవం ప్రత్యవమృశ్యాసావాత్మానం ప్రతిపద్యతే।
సాహంకారస్య ద్రవ్యస్య యోఽవస్థానమనుగ్రహః ॥ **16** ॥ 1146

దేవహూతిరువాచ
పురుషం ప్రకృతిర్బ్రహ్మన్ న విముంచతి కర్హిచిత్।
అన్యోన్యాపాశ్రయత్వాచ్చ నిత్యత్వాదనయోః ప్రభో ॥ **17** ॥ 1147

యథా గంధస్య భూమేశ్చ న భావో వ్యతిరేకతః।
అపాం రసస్య చ యథా తథా బుద్ధేః పరస్య చ ॥ **18** ॥ 1148

అకర్తుః కర్మబంధోఽయం పురుషస్య యదాశ్రయః।
గుణేషు సత్సు ప్రకృతేః కైవల్యం తేష్వతః కథం ॥ **19** ॥ 1149

క్వచిత్ తత్త్వావమర్శేన నివృత్తం భయముల్బణం।
అనివృత్తనిమిత్తత్వాత్పునః ప్రత్యవతిష్ఠతే ॥ **20** ॥ 1150

శ్రీభగవానువాచ
అనిమిత్తనిమిత్తేన స్వధర్మేణామలాత్మనా।
తీవ్రయా మయి భక్త్యా చ శ్రుతసంభృతయా చిరం ॥ **21** ॥ 1151

జ్ఞానేన దృష్టతత్త్వేన వైరాగ్యేణ బలీయసా।
తపోయుక్తేన యోగేన తీవ్రేణాత్మసమాధినా ॥ **22** ॥ 1152

ప్రకృతిః పురుషస్యేహ దహ్యమానా త్వహర్నిశం।
తిరోభవిత్రీ శనకైరగ్నేర్యోనిరివారణిః ॥ **23** ॥ 1153

భుక్తభోగా పరిత్యక్తా దృష్టదోషా చ నిత్యశః।
నేశ్వరస్యాశుభం ధత్తే స్వే మహిమ్ని స్థితస్య చ ॥ **24** ॥ 1154

యథా హ్యప్రతిబుద్ధస్య ప్రస్వాపో బహ్వనర్థభృత్।
స ఏవ ప్రతిబుద్ధస్య న వై మోహాయ కల్పతే ॥ **25** ॥ 1155

ఏవం విదితతత్త్వస్య ప్రకృతిర్మయి మానసం।
యుంజతో నాపకురుత ఆత్మారామస్య కర్హిచిత్ ॥ **26** ॥ 1156

యదైవమధ్యాత్మరతః కాలేన బహుజన్మనా।
సర్వత్ర జాతవైరాగ్య ఆబ్రహ్మభువనాన్మునిః ॥ **27** ॥ 1157

మద్భక్తః ప్రతిబుద్ధార్థో మత్ప్రసాదేన భూయసా।
నిఃశ్రేయసం స్వసంస్థానం కైవల్యాఖ్యం మదాశ్రయం ॥ **28** ॥ 1158

ప్రాప్నోతీహాంజసా ధీరః స్వదృశాచ్ఛిన్నసంశయః।
యద్గత్వా న నివర్తేత యోగీ లింగాద్వినిర్గమే ॥ **29** ॥ 1159

యదా న యోగోపచితాసు చేతో
మాయాసు సిద్ధస్య విషజ్జతేఽంగ।
అనన్యహేతుష్వథ మే గతిః స్యాద్
ఆత్యంతికీ యత్ర న మృత్యుహాసః ॥ **30** ॥ 1160

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే కాపిలేయోపాఖ్యానే సప్తవింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే అష్టావింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

యోగస్య లక్షణం వక్ష్యే సబీజస్య నృపాత్మజే।
మనో యేనైవ విధినా ప్రసన్నం యాతి సత్పథం ॥ **1** ॥ 1161

స్వధర్మాచరణం శక్త్యా విధర్మాచ్చ నివర్తనం।
దైవాల్లబ్ధేన సంతోష ఆత్మవిచ్చరణార్చనం ॥ **2** ॥ 1162

గ్రామ్యధర్మనివృత్తిశ్చ మోక్షధర్మరతిస్తథా।
మితమేధ్యాదనం శశ్వద్వివిక్తక్షేమసేవనం ॥ **3** ॥ 1163

అహింసా సత్యమస్తేయం యావదర్థపరిగ్రహః।
బ్రహ్మచర్యం తపః శౌచం స్వాధ్యాయః పురుషార్చనం ॥ **4** ॥ 1164

మౌనం సదాఽఽసనజయః స్థైర్యం ప్రాణజయః శనైః।
ప్రత్యాహారశ్చేంద్రియాణాం విషయాన్మనసా హృది ॥ **5** ॥ 1165

స్వధిష్ణ్యానామేకదేశే మనసా ప్రాణధారణం।
వైకుంఠలీలాభిధ్యానం సమాధానం తథాఽఽత్మనః ॥ **6** ॥ 1166

ఏతైరన్యైశ్చ పథిభిర్మనో దుష్టమసత్పథం।
బుద్ధ్యా యుంజీత శనకైర్జితప్రాణో హ్యతంద్రితః ॥ **7** ॥ 1167

శుచౌ దేశే ప్రతిష్ఠాప్య విజితాసన ఆసనం ।
తస్మిన్ స్వస్తి సమాసీన ఋజుకాయః సమభ్యసేత్ ॥ **8** ॥ 1168

ప్రాణస్య శోధయేన్మార్గం పూరకుంభకరేచకైః ।
ప్రతికూలేన వా చిత్తం యథా స్థిరమచంచలం ॥ **9** ॥ 1169

మనోఽచిరాత్స్యాద్విరజం జితశ్వాసస్య యోగినః ।
వాయ్వగ్నిభ్యాం యథా లోహం ధ్మాతం త్యజతి వై మలం ॥ **10** ॥ 1170

ప్రాణాయామైర్దహేద్దోషాన్ ధారణాభిశ్చ కిల్బిషాన్ ।
ప్రత్యాహారేణ సంసర్గాన్ ధ్యానేనానీశ్వరాన్ గుణాన్ ॥ **11** ॥ 1171

యదా మనః స్వం విరజం యోగేన సుసమాహితం ।
కాష్ఠాం భగవతో ధ్యాయేత్స్వనాసాగ్రావలోకనః ॥ **12** ॥ 1172

ప్రసన్నవదనాంభోజం పద్మగర్భారుణేక్షణం ।
నీలోత్పలదలశ్యామం శంఖచక్రగదాధరం ॥ **13** ॥ 1173

లసత్పంకజకింజల్కపీతకౌశేయవాససం ।
శ్రీవత్సవక్షసం భ్రాజత్కౌస్తుభాముక్తకంధరం ॥ **14** ॥ 1174

మత్తద్విరేఫకలయా పరీతం వనమాలయా ।
పరార్ధ్యహారవలయకిరీటాంగదనూపురం ॥ **15** ॥ 1175

కాంచీగుణోల్లసచ్ఛ్రోణిం హృదయాంభోజవిష్టరం ।
దర్శనీయతమం శాంతం మనోనయనవర్ధనం ॥ **16** ॥ 1176

అపీచ్యదర్శనం శశ్వత్సర్వలోకనమస్కృతం ।
సంతం వయసి కైశోరే భృత్యానుగ్రహకాతరం ॥ **17** ॥ 1177

కీర్తన్యతీర్థయశసం పుణ్యశ్లోకయశస్కరం ।
ధ్యాయేద్దేవం సమగ్రాంగం యావన్న చ్యవతే మనః ॥ **18** ॥ 1178

స్థితం వ్రజంతమాసీనం శయానం వా గుహాశయం ।
ప్రేక్షణీయేహితం ధ్యాయేచ్ఛుద్ధభావేన చేతసా ॥ **19** ॥ 1179

తస్మిన్ లబ్ధపదం చిత్తం సర్వావయవసంస్థితం ।
విలక్ష్యైకత్ర సంయుఞ్జ్యాదంగే భగవతో మునిః ॥ **20** ॥ 1180

సంచింతయేద్భగవతశ్చరణారవిందం
వజ్రాంకుశధ్వజసరోరుహలాంఛనాఢ్యం ।
ఉత్తుంగరక్తవిలసన్నఖచక్రవాల -
జ్యోత్స్నాభిరాహతమహద్ధృదయాంధకారం ॥ **21** ॥ 1181

యచ్ఛౌచనిఃసృతసరిత్ప్రవరోదకేన
తీర్థేన మూర్ధ్న్యధికృతేన శివః శివోఽభూత్ ।
ధ్యాతుర్మనఃశమలశైలనిసృష్టవజ్రం
ధ్యాయేచ్చిరం భగవతశ్చరణారవిందం ॥ **22** ॥ 1182

జానుద్వయం జలజలోచనయా జనన్యా
లక్ష్మ్యాఖిలస్య సురవందితయా విధాతుః ।
ఊర్వోర్నిధాయ కరపల్లవరోచిషా యత్
సంలాలితం హృది విభోరభవస్య కుర్యాత్ ॥ **23** ॥ 1183

ఊరూ సుపర్ణభుజయోరధిశోభమానా -
వోజోనిధీ అతసికాకుసుమావభాసౌ ।
వ్యాలంబి పీతవరవాససి వర్తమాన -
కాంచీకలాపపరిరంభి నితంబబింబం ॥ **24** ॥ 1184

నాభిహ్రదం భువనకోశగుహోదరస్థం
యత్రాత్మయోనిధిషణాఖిలలోకపద్మం ।
వ్యూఢం హరిన్మణివృషస్తనయోరముష్య
ధ్యాయేద్ ద్వయం విశదహారమయూఖగౌరం ॥ **25** ॥ 1185

వక్షోఽధివాసమృషభస్య మహావిభూతేః
పుంసాం మనోనయననిర్వృతిమాదధానం।
కంఠం చ కౌస్తుభమణేరధిభూషణార్థం
కుర్యాన్మనస్యఖిలలోకనమస్కృతస్య ॥ **26** ॥ 1186

బాహూంశ్చ మందరగిరేః పరివర్తనేన
నిర్ణిక్తబాహువలయానధిలోకపాలాన్।
సంచింతయేద్దశశతారమసహ్యతేజః
శంఖం చ తత్కరసరోరుహరాజహంసం ॥ **27** ॥ 1187

కౌమోదకీం భగవతో దయితాం స్మరేత
దిగ్ధామరాతిభటశోణితకర్దమేన।
మాలాం మధువ్రతవరూథగిరోపఘుష్టాం
చైత్యస్య తత్త్వమమలం మణిమస్య కంఠే ॥ **28** ॥ 1188

భృత్యానుకంపితధియేహ గృహీతమూర్తేః
సంచింతయేద్భగవతో వదనారవిందం।
యద్విస్ఫురన్మకరకుండలవల్గితేన
విద్యోతితామలకపోలముదారనాసం ॥ **29** ॥ 1189

యచ్ఛ్రీనికేతమలిభిః పరిసేవ్యమానం
భూత్యా స్వయా కుటిలకుంతలవృందజుష్టం।
మీనద్వయాశ్రయమధిక్షిపదబ్జనేత్రం
ధ్యాయేన్మనోమయమతంద్రిత ఉల్లసద్భ్రు ॥ **30** ॥ 1190

తస్యావలోకమధికం కృపయాతిఘోర -
తాపత్రయోపశమనాయ నిసృష్టమక్ష్ణోః।
స్నిగ్ధస్మితానుగుణితం విపులప్రసాదం
ధ్యాయేచ్చిరం విపులభావనయా గుహాయాం ॥ **31** ॥ 1191

హాసం హరేరవనతాఖిలలోకతీవ్ర -
శోకాశ్రుసాగరవిశోషణమత్యుదారం ।
సమ్మోహనాయ రచితం నిజమాయయాస్య
భ్రూమండలం మునికృతే మకరధ్వజస్య ॥ **32** ॥ 1192

ధ్యానాయనం ప్రహసితం బహులాధరోష్ఠ -
భాసారుణాయితతనుద్విజకుందపంక్తి ।
ధ్యాయేత్స్వదేహకుహరేఽవసితస్య విష్ణో -
ర్భక్త్యాఽఽర్ద్రయార్పితమనా న పృథగ్దిదృక్షేత్ ॥ **33** ॥ 1193

ఏవం హరౌ భగవతి ప్రతిలబ్ధభావో
భక్త్యా ద్రవద్ధృదయ ఉత్పులకః ప్రమోదాత్ ।
ఔత్కంఠ్యబాష్పకలయా ముహురర్ద్యమాన -
స్తచ్చాపి చిత్తబడిశం శనకైర్వియుంక్తే ॥ **34** ॥ 1194

ముక్తాశ్రయం యర్హి నిర్విషయం విరక్తం
నిర్వాణమృచ్ఛతి మనః సహసా యథార్చిః ।
ఆత్మానమత్ర పురుషోఽవ్యవధానమేక -
మన్వీక్షతే ప్రతినివృత్తగుణప్రవాహః ॥ **35** ॥ 1195

సోఽప్యేతయా చరమయా మనసో నివృత్త్యా
తస్మిన్మహిమ్న్యవసితః సుఖదుఃఖబాహ్యే ।
హేతుత్వమప్యసతి కర్తరి దుఃఖయోర్యత్
స్వాత్మన్ విధత్త ఉపలబ్ధపరాత్మకాష్ఠః ॥ **36** ॥ 1196

దేహం చ తం న చరమః స్థితముత్థితం వా
సిద్ధో విపశ్యతి యతోఽధ్యగమత్స్వరూపం ।
దైవాదుపేతమథ దైవవశాదపేతం
వాసో యథా పరికృతం మదిరామదాంధః ॥ **37** ॥ 1197

దేహోఽపి దైవవశగః ఖలు కర్మ యావత్
స్వారంభకం ప్రతిసమీక్షత ఏవ సాసుః।
తం సప్రపంచమధిరూఢసమాధియోగః
స్వాప్నం పునర్న భజతే ప్రతిబుద్ధవస్తుః ॥ **38** ॥ 1198

యథా పుత్రాచ్చ విత్తాచ్చ పృథఙ్మర్త్యః ప్రతీయతే।
అప్యాత్మత్వేనాభిమతాద్దేహాదేః పురుషస్తథా ॥ **39** ॥ 1199

యథోల్ముకాద్విస్ఫులింగాద్ధూమాద్వాపి స్వసంభవాత్।
అప్యాత్మత్వేనాభిమతాద్యథాగ్నిః పృథగుల్ముకాత్ ॥ **40** ॥ 1200

భూతేంద్రియాంతఃకరణాత్ప్రధానాజ్జీవసంజ్ఞితాత్।
ఆత్మా తథా పృథగ్ద్రష్టా భగవాన్ బ్రహ్మసంజ్ఞితః ॥ **41** ॥ 1201

సర్వభూతేషు చాత్మానం సర్వభూతాని చాత్మని।
ఈక్షేతానన్యభావేన భూతేష్వివ తదాత్మతాం ॥ **42** ॥ 1202

స్వయోనిషు యథా జ్యోతిరేకం నానా ప్రతీయతే।
యోనీనాం గుణవైషమ్యాత్తథాఽఽత్మా ప్రకృతౌ స్థితః ॥ **43** ॥ 1203

తస్మాదిమాం స్వాం ప్రకృతిం దైవీం సదసదాత్మికాం।
దుర్విభావ్యాం పరాభావ్య స్వరూపేణావతిష్ఠతే ॥ **44** ॥ 1204

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే కాపిలేయే సాధనానుష్ఠానం నామాష్టావింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః ॥

దేవహూతిరువాచ
లక్షణం మహదాదీనాం ప్రకృతేః పురుషస్య చ।
స్వరూపం లక్ష్యతేఽమీషాం యేన తత్పారమార్థికం ॥ **1** ॥ 1205

యథా సాంఖ్యేషు కథితం యన్మూలం తత్ప్రచక్షతే।
భక్తియోగస్య మే మార్గం బ్రూహి విస్తరశః ప్రభో ॥ **2** ॥ 1206

విరాగో యేన పురుషో భగవన్ సర్వతో భవేత్।
ఆచక్ష్వ జీవలోకస్య వివిధా మమ సంసృతీః ॥ **3** ॥ 1207

కాలస్యేశ్వరరూపస్య పరేషాం చ పరస్య తే।
స్వరూపం బత కుర్వంతి యద్ధేతోః కుశలం జనాః ॥ **4** ॥ 1208

లోకస్య మిథ్యాభిమతేరచక్షుష -
శ్చిరం ప్రసుప్తస్య తమస్యనాశ్రయే।
శ్రాంతస్య కర్మస్వనువిద్ధయా ధియా
త్వమావిరాసీః కిల యోగభాస్కరః ॥ **5** ॥ 1209

మైత్రేయ ఉవాచ
ఇతి మాతుర్వచః శ్లక్ష్ణం ప్రతినంద్య మహామునిః।
ఆబభాషే కురుశ్రేష్ఠ ప్రీతస్తాం కరుణార్దితః ॥ **6** ॥ 1210

శ్రీభగవానువాచ
భక్తియోగో బహువిధో మార్గైర్భామిని భావ్యతే।
స్వభావగుణమార్గేణ పుంసాం భావో విభిద్యతే ॥ **7** ॥ 1211

అభిసంధాయ యో హింసాం దంభం మాత్సర్యమేవ వా।
సంరంభీ భిన్నదృగ్భావం మయి కుర్యాత్స తామసః ॥ **8** ॥ 1212

విషయానభిసంధాయ యశ ఐశ్వర్యమేవ వా।
అర్చాదావర్చయేద్యో మాం పృథగ్భావః స రాజసః ॥ **9** ॥ 1213

కర్మనిర్హారముద్దిశ్య పరస్మిన్ వా తదర్పణం।
యజేద్యష్టవ్యమితి వా పృథగ్భావః స సాత్త్వికః ॥ **10** ॥ 1214

మద్గుణశ్రుతిమాత్రేణ మయి సర్వగుహాశయే।
మనోగతిరవిచ్ఛిన్నా యథా గంగాంభసోఽంబుధౌ ॥ **11** ॥ 1215

లక్షణం భక్తియోగస్య నిర్గుణస్య హ్యుదాహృతం।
అహైతుక్యవ్యవహితా యా భక్తిః పురుషోత్తమే ॥ **12** ॥ 1216

సాలోక్యసార్ష్టిసామీప్యసారూప్యైకత్వమప్యుత।
దీయమానం న గృహ్ణంతి వినా మత్సేవనం జనాః ॥ **13** ॥ 1217

స ఏవ భక్తియోగాఖ్య ఆత్యంతిక ఉదాహృతః।
యేనాతివ్రజ్య త్రిగుణం మద్భావాయోపపద్యతే ॥ **14** ॥ 1218

నిషేవితేనానిమిత్తేన స్వధర్మేణ మహీయసా।
క్రియాయోగేన శస్తేన నాతిహింస్రేణ నిత్యశః ॥ **15** ॥ 1219

మద్ధిష్ణ్యదర్శనస్పర్శపూజాస్తుత్యభివందనైః।
భూతేషు మద్భావనయా సత్త్వేనాసంగమేన చ ॥ **16** ॥ 1220

మహతాం బహుమానేన దీనానామనుకంపయా।
మైత్ర్యా చైవాత్మతుల్యేషు యమేన నియమేన చ ॥ **17** ॥ 1221

ఆధ్యాత్మికానుశ్రవణాన్నామసంకీర్తనాచ్చ మే।
ఆర్జవేనార్యసంగేన నిరహంక్రియయా తథా ॥ **18** ॥ 1222

మద్ధర్మణో గుణైరేతైః పరిసంశుద్ధ ఆశయః।
పురుషస్యాంజసాభ్యేతి శ్రుతమాత్రగుణం హి మాం ॥ **19** ॥ 1223

యథా వాతరథో ఘ్రాణమావృంక్తే గంధ ఆశయాత్।
ఏవం యోగరతం చేత ఆత్మానమవికారి యత్ ॥ **20** ॥ 1224

అహం సర్వేషు భూతేషు భూతాత్మావస్థితః సదా।
తమవజ్ఞాయ మాం మర్త్యః కురుతేఽర్చావిడంబనం ॥ **21** ॥ 1225

యో మాం సర్వేషు భూతేషు సంతమాత్మానమీశ్వరం।
హిత్వార్చాం భజతే మౌఢ్యాద్భస్మన్యేవ జుహోతి సః ॥ **22** ॥ 1226

ద్విషతః పరకాయే మాం మానినో భిన్నదర్శినః।
భూతేషు బద్ధవైరస్య న మనఃశాంతిమృచ్ఛతి ॥ **23** ॥ 1227

అహముచ్చావచైర్ద్రవ్యైః క్రియయోత్పన్నయానఘే।
నైవ తుష్యేఽర్చితోఽర్చాయాం భూతగ్రామావమానినః ॥ **24** ॥ 1228

అర్చాదావర్చయేత్తావదీశ్వరం మాం స్వకర్మకృత్।
యావన్న వేద స్వహృది సర్వభూతేష్వవస్థితం ॥ **25** ॥ 1229

ఆత్మనశ్చ పరస్యాపి యః కరోత్యంతరోదరం।
తస్య భిన్నదృశో మృత్యుర్విదధే భయముల్బణం ॥ **26** ॥ 1230

అథ మాం సర్వభూతేషు భూతాత్మానం కృతాలయం।
అర్హయేద్దానమానాభ్యాం మైత్ర్యాభిన్నేన చక్షుషా ॥ **27** ॥ 1231

జీవాః శ్రేష్ఠా హ్యజీవానాం తతః ప్రాణభృతః శుభే।
తతః సచిత్తాః ప్రవరాస్తతశ్చేంద్రియవృత్తయః ॥ **28** ॥ 1232

తత్రాపి స్పర్శవేదిభ్యః ప్రవరా రసవేదినః।
తేభ్యో గంధవిదః శ్రేష్ఠాస్తతః శబ్దవిదో వరాః ॥ **29** ॥ 1233

రూపభేదవిదస్తత్ర తతశ్చోభయతోదతః।
తేషాం బహుపదాః శ్రేష్ఠాశ్చతుష్పాదస్తతో ద్విపాత్ ॥ **30** ॥ 1234

తతో వర్ణాశ్చ చత్వారస్తేషాం బ్రాహ్మణ ఉత్తమః।
బ్రాహ్మణేష్వపి వేదజ్ఞో హ్యర్థజ్ఞోఽభ్యధికస్తతః ॥ **31** ॥ 1235

అర్థజ్ఞాత్సంశయచ్ఛేత్తా తతః శ్రేయాన్ స్వకర్మకృత్।
ముక్తసంగస్తతో భూయానదోగ్ధా ధర్మమాత్మనః ॥ **32** ॥ 1236

తస్మాన్మయ్యర్పితాశేషక్రియార్థాత్మా నిరంతరః।
మయ్యర్పితాత్మనః పుంసో మయి సన్న్యస్తకర్మణః।
న పశ్యామి పరం భూతమకర్తుః సమదర్శనాత్ ॥ **33** ॥ 1237

మనసైతాని భూతాని ప్రణమేద్బహుమానయన్।
ఈశ్వరో జీవకలయా ప్రవిష్టో భగవానితి ॥ **34** ॥ 1238

భక్తియోగశ్చ యోగశ్చ మయా మానవ్యుదీరితః।
యయోరేకతరేణైవ పురుషః పురుషం వ్రజేత్ ॥ **35** ॥ 1239

ఏతద్భగవతో రూపం బ్రహ్మణః పరమాత్మనః।
పరం ప్రధానం పురుషం దైవం కర్మవిచేష్టితం ॥ **36** ॥ 1240

రూపభేదాస్పదం దివ్యం కాల ఇత్యభిధీయతే।
భూతానాం మహదాదీనాం యతో భిన్నదృశాం భయం ॥ **37** ॥ 1241

యోఽంతఃప్రవిశ్య భూతాని భూతైరత్త్యఖిలాశ్రయః।
స విష్ణ్వాఖ్యోఽధియజ్ఞోఽసౌ కాలః కలయతాం ప్రభుః ॥ **38** ॥ 1242

న చాస్య కశ్చిద్దయితో న ద్వేష్యో న చ బాంధవః।
ఆవిశత్యప్రమత్తోఽసౌ ప్రమత్తం జనమంతకృత్ ॥ **39** ॥ 1243

యద్భయాద్వాతి వాతోఽయం సూర్యస్తపతి యద్భయాత్।
యద్భయాద్వర్షతే దేవో భగణో భాతి యద్భయాత్ ॥ **40** ॥ 1244

యద్వనస్పతయో భీతా లతాశ్చౌషధిభిః సహ।
స్వే స్వే కాలేఽభిగృహ్ణంతి పుష్పాణి చ ఫలాని చ ॥ **41** ॥ 1245

స్రవంతి సరితో భీతా నోత్సర్పత్యుదధిర్యతః।
అగ్నిరింధే సగిరిభిర్భూర్న మజ్జతి యద్భయాత్ ॥ **42** ॥ 1246

నభో దదాతి శ్వసతాం పదం యన్నియమాదదః।
లోకం స్వదేహం తనుతే మహాన్ సప్తభిరావృతం ॥ **43** ॥ 1247

గుణాభిమానినో దేవాః సర్గాదిష్వస్య యద్భయాత్।
వర్తంతేఽనుయుగం యేషాం వశ ఏతచ్చరాచరం ॥ **44** ॥ 1248

సోఽనంతోఽంతకరః కాలోఽనాదిరాదికృదవ్యయః।
జనం జనేన జనయన్ మారయన్ మృత్యునాంతకం ॥ **45** ॥ 1249

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే కాపిలేయోపాఖ్యానే ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే త్రింశోఽధ్యాయః ॥

కపిల ఉవాచ

తస్యైతస్య జనో నూనం నాయం వేదోరువిక్రమం ।
కాల్యమానోఽపి బలినో వాయోరివ ఘనావలిః ॥ **1** ॥ 1250

యం యమర్థముపాదత్తే దుఃఖేన సుఖహేతవే ।
తం తం ధునోతి భగవాన్ పుమాంఛ్చోచతి యత్కృతే ॥ **2** ॥ 1251

యదధ్రువస్య దేహస్య సానుబంధస్య దుర్మతిః ।
ధ్రువాణి మన్యతే మోహాద్ గృహక్షేత్రవసూని చ ॥ **3** ॥ 1252

జంతుర్వై భవ ఏతస్మిన్ యాం యాం యోనిమనువ్రజేత్ ।
తస్యాం తస్యాం స లభతే నిర్వృతిం న విరజ్యతే ॥ **4** ॥ 1253

నరకస్థోఽపి దేహం వై న పుమాంస్త్యక్తుమిచ్ఛతి ।
నారక్యాం నిర్వృతౌ సత్యాం దేవమాయావిమోహితః ॥ **5** ॥ 1254

ఆత్మజాయాసుతాగారపశుద్రవిణబంధుషు ।
నిరూఢమూలహృదయ ఆత్మానం బహు మన్యతే ॥ **6** ॥ 1255

సందహ్యమానసర్వాంగ ఏషాముద్వహనాధినా ।
కరోత్యవిరతం మూఢో దురితాని దురాశయః ॥ **7** ॥ 1256

ఆక్షిప్తాత్మేంద్రియః స్త్రీణామసతీనాం చ మాయయా।
రహో రచితయాఽఽలాపైః శిశూనాం కలభాషిణాం ॥ **8** ॥ 1257

గృహేషు కూటధర్మేషు దుఃఖతంత్రేష్వతంద్రితః।
కుర్వన్ దుఃఖప్రతీకారం సుఖవన్మన్యతే గృహీ ॥ **9** ॥ 1258

అర్థైరాపాదితైర్గుర్వ్యా హింసయేతస్తతశ్చ తాన్।
పుష్ణాతి యేషాం పోషేణ శేషభుగ్యాత్యధః స్వయం ॥ **10** ॥ 1259

వార్తాయాం లుప్యమానాయామారబ్ధాయాం పునఃపునః।
లోభాభిభూతో నిఃసత్త్వః పరార్థే కురుతే స్పృహాం ॥ **11** ॥ 1260

కుటుంబభరణాకల్పో మందభాగ్యో వృథోద్యమః।
శ్రియా విహీనః కృపణో ధ్యాయంధ్వసితి మూఢధీః ॥ **12** ॥ 1261

ఏవం స్వభరణాకల్పం తత్కలత్రాదయస్తథా।
నాద్రియంతే యథాపూర్వం కీనాశా ఇవ గోజరం ॥ **13** ॥ 1262

తత్రాప్యజాతనిర్వేదో బ్రియమాణః స్వయంభృతైః।
జరయోపాత్తవైరూప్యో మరణాభిముఖో గృహే ॥ **14** ॥ 1263

ఆస్తేఽవమత్యోపన్యస్తం గృహపాల ఇవాహరన్।
ఆమయావ్యప్రదీప్తాగ్నిరల్పాహారోఽల్పచేష్టితః ॥ **15** ॥ 1264

వాయునోత్క్రమతోత్తారః కఫసంరుద్ధనాడికః।
కాసశ్వాసకృతాయాసః కంఠే ఘురఘురాయతే ॥ **16** ॥ 1265

శయానః పరిశోచద్భిః పరివీతః స్వబంధుభిః।
వాచ్యమానోఽపి న బ్రూతే కాలపాశవశం గతః ॥ **17** ॥ 1266

ఏవం కుటుంబభరణే వ్యాపృతాత్మాజితేంద్రియః।
మ్రియతే రుదతాం స్వానాముపవేదనయాస్తధీః ॥ **18** ॥ 1267

యమదూతౌ తదా ప్రాప్తౌ భీమౌ సరభసేక్షణౌ ।
స దృష్ట్వా త్రస్తహృదయః శకృన్మూత్రం విముంచతి ॥ **19** ॥ 1268

యాతనాదేహ ఆవృత్య పాశైర్బద్ధ్వా గలే బలాత్ ।
నయతో దీర్ఘమధ్వానం దండ్యం రాజభటా యథా ॥ **20** ॥ 1269

తయోర్నిర్భిన్నహృదయస్తర్జనైర్జాతవేపథుః ।
పథి శ్వభిర్భక్ష్యమాణ ఆర్తోఽఘం స్వమనుస్మరన్ ॥ **21** ॥ 1270

క్షుత్తృట్ పరీతోఽర్కదవానలానిలైః
సంతప్యమానః పథి తప్తవాలుకే ।
కృచ్ఛ్రేణ పృష్ఠే కశయా చ తాడిత -
శ్చలత్యశక్తోఽపి నిరాశ్రమోదకే ॥ **22** ॥ 1271

తత్ర తత్ర పతంశ్రాంతో మూర్ఛితః పునరుత్థితః ।
పథా పాపీయసా నీతస్తమసా యమసాదనం ॥ **23** ॥ 1272

యోజనానాం సహస్రాణి నవతిం నవ చాధ్వనః ।
త్రిభిర్ముహూర్తైర్ద్వాభ్యాం వా నీతః ప్రాప్నోతి యాతనాః ॥ **24** ॥ 1273

ఆదీపనం స్వగాత్రాణాం వేష్టయిత్వోల్ముకాదిభిః ।
ఆత్మమాంసాదనం క్వాపి స్వకృత్తం పరతోఽపి వా ॥ **25** ॥ 1274

జీవతశ్చాంత్రాభ్యుద్ధారః శ్వగృధ్ర్యైర్యమసాదనే ।
సర్పవృశ్చికదంశాద్యైర్దశద్భిశ్చాత్మవైశసం ॥ **26** ॥ 1275

కృంతనం చావయవశో గజాదిభ్యో భిదాపనం ।
పాతనం గిరిశృంగేభ్యో రోధనం చాంబుగర్తయోః ॥ **27** ॥ 1276

యాస్తామిస్రాంధతామిస్రా రౌరవాద్యాశ్చ యాతనాః ।
భుంక్తే నరో వా నారీ వా మిథః సంగేన నిర్మితాః ॥ **28** ॥ 1277

అత్రైవ నరకః స్వర్గ ఇతి మాతః ప్రచక్షతే।
యా యాతనా వై నారక్యస్తా ఇహాప్యుపలక్షితాః ॥ **29** ॥ 1278

ఏవం కుటుంబం బిభ్రాణ ఉదరంభర ఏవ వా।
విసృజ్యేహోభయం ప్రేత్య భుంక్తే తత్ఫలమీదృశం ॥ **30** ॥ 1279

ఏకః ప్రపద్యతే ధ్వాంతం హిత్వేదం స్వకలేవరం।
కుశలేతరపాథేయో భూతద్రోహేణ యద్ భృతం ॥ **31** ॥ 1280

దైవేనాసాదితం తస్య శమలం నిరయే పుమాన్।
భుంక్తే కుటుంబపోషస్య హృతవిత్త ఇవాతురః ॥ **32** ॥ 1281

కేవలేన హ్యధర్మేణ కుటుంబభరణోత్సుకః।
యాతి జీవోఽంధతామిస్రం చరమం తమసః పదం ॥ **33** ॥ 1282

అధస్తాన్నరలోకస్య యావతీర్యాతనాదయః।
క్రమశః సమనుక్రమ్య పునరత్రావ్రజేచ్ఛుచిః ॥ **34** ॥ 1283

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే కాపిలేయోపాఖ్యానే కర్మవిపాకో నామ త్రింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ఏకత్రింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

కర్మణా దైవనేత్రేణ జంతుర్దేహోపపత్తయే ।
స్త్రియాః ప్రవిష్ట ఉదరం పుంసో రేతః కణాశ్రయః ॥ **1** ॥ 1284

కలలం త్వేకరాత్రేణ పంచరాత్రేణ బుద్బుదం ।
దశాహేన తు కర్కంధూః పేశ్యండం వా తతః పరం ॥ **2** ॥ 1285

మాసేన తు శిరో ద్వాభ్యాం బాహ్వంఘ్ర్యాద్యంగవిగ్రహః ।
నఖలోమాస్థిచర్మాణి లింగచ్ఛిద్రోద్భవస్త్రిభిః ॥ **3** ॥ 1286

చతుర్భిర్ధాతవః సప్త పంచభిః క్షుత్తృడుద్భవః ।
షడ్భిర్జరాయుణా వీతః కుక్షౌ భ్రామ్యతి దక్షిణే ॥ **4** ॥ 1287

మాతుర్జగ్ధాన్నపానాద్యైరేధద్ధాతురసమ్మతే ।
శేతే విణ్మూత్రయోర్గర్తే స జంతుర్జంతుసంభవే ॥ **5** ॥ 1288

కృమిభిః క్షతసర్వాంగః సౌకుమార్యాత్ప్రతిక్షణం ।
మూర్చ్ఛామాప్నోత్యురుక్లేశస్తత్రత్యైః క్షుధితైర్ముహుః ॥ **6** ॥ 1289

కటుతీక్ష్ణోష్ణలవణరూక్షామ్లాదిభిరుల్బణైః ।
మాతృభుక్తైరుపస్పృష్టః సర్వాంగోత్థితవేదనః ॥ **7** ॥ 1290

ఉల్బేన సంవృతస్తస్మిన్నంత్రైశ్చ బహిరావృతః।
ఆస్తే కృత్వా శిరః కుక్షౌ భుగ్నపృష్ఠశిరోధరః ॥ **8** ॥ 1291

అకల్పః స్వాంగచేష్టాయాం శకుంత ఇవ పంజరే।
తత్ర లబ్ధస్మృతిర్వైవాత్కర్మ జన్మశతోద్భవం।
స్మరందీర్ఘమనుచ్ఛ్వాసం శర్మ కిం నామ విందతే ॥ **9** ॥ 1292

ఆరభ్య సప్తమాన్మాసాల్లబ్ధబోధోఽపి వేపితః।
నైకత్రాస్తే సూతివాతైర్విష్ఠాభూరివ సోదరః ॥ **10** ॥ 1293

నాథమాన ఋషిర్భీతః సప్తవధ్రిః కృతాంజలిః।
స్తువీత తం విక్లవయా వాచా యేనోదరేఽర్పితః ॥ **11** ॥ 1294

జంతురువాచ
తస్యోపసన్నమవితుం జగదిచ్ఛయాత్త -
నానాతనోర్భువి చలచ్చరణారవిందం।
సోఽహం వ్రజామి శరణం హ్యకుతోభయం మే
యేనేదృశీ గతిరదర్శ్యసతోఽనురూపా ॥ **12** ॥ 1295

యస్త్వత్ర బద్ధ ఇవ కర్మభిరావృతాత్మా
భూతేంద్రియాశయమయీమవలంబ్య మాయాం।
ఆస్తే విశుద్ధమవికారమఖండబోధ -
మాతప్యమానహృదయేఽవసితం నమామి ॥ **13** ॥ 1296

యః పంచభూతరచితే రహితః శరీరే
ఛన్నో యథేంద్రియగుణార్థచిదాత్మకోఽహం।
తేనావికుంఠమహిమానమృషిం తమేనం
వందే పరం ప్రకృతిపూరుషయోః పుమాంసం ॥ **14** ॥ 1297

యన్మాయయోరుగుణకర్మనిబంధనేఽస్మిన్
సాంసారికే పథి చరంస్తదభిశ్రమేణ।
నష్టస్మృతిః పునరయం ప్రవృణీత లోకం
యుక్త్యా కయా మహదనుగ్రహమంతరేణ ॥ **15** ॥ 1298

జ్ఞానం యదేతదదధాత్కతమః స దేవః
త్ర్యైకాలికం స్థిరచరేష్వనువర్తితాంశః।
తం జీవకర్మపదవీమనువర్తమానా -
స్తాపత్రయోపశమనాయ వయం భజేమ ॥ **16** ॥ 1299

దేహ్యన్యదేహవివరే జఠరాగ్నినాసృగ్ -
విణ్మూత్రకూపపతితో భృశతప్తదేహః।
ఇచ్ఛన్నితో వివసితుం గణయన్ స్వమాసాన్
నిర్వాస్యతే కృపణధీర్భగవన్ కదా ను ॥ **17** ॥ 1300

యేనేదృశీం గతిమసౌ దశమాస్య ఈశ
సంగ్రాహితః పురుదయేన భవాదృశేన।
స్వేనైవ తుష్యతు కృతేన స దీననాథః
కో నామ తత్ప్రతి వినాంజలిమస్య కుర్యాత్ ॥ **18** ॥ 1301

పశ్యత్యయం ధిషణయా నను సప్తవధ్రిః
శారీరకే దమశరీర్యపరః స్వదేహే।
యత్సృష్టయాఽఽసం తమహం పురుషం పురాణం
పశ్యే బహిర్హృది చ చైత్యమివ ప్రతీతం ॥ **19** ॥ 1302

సోఽహం వసన్నపి విభో బహుదుఃఖవాసం
గర్భాన్న నిర్జిగమిషే బహిరంధకూపే।
యత్రోపయాతముపసర్పతి దేవమాయా
మిథ్యామతిర్యదను సంసృతిచక్రమేతత్ ॥ **20** ॥ 1303

తస్మాదహం విగతవిక్లవ ఉద్ధరిష్య
ఆత్మానమాశు తమసః సుహృదాఽఽత్మనైవ।
భూయో యథా వ్యసనమేతదనేకరంధ్రం
మా మే భవిష్యదుపసాదితవిష్ణుపాదః ॥ **21** ॥ 1304

కపిల ఉవాచ
ఏవం కృతమతిర్గర్భే దశమాస్యః స్తువన్నృషిః।
సద్యః క్షిపత్యవాచీనం ప్రసూత్యై సూతిమారుతః ॥ **22** ॥ 1305

తేనావసృష్టః సహసా కృత్వావాక్ శిర ఆతురః।
వినిష్క్రామతి కృచ్ఛ్రేణ నిరుచ్ఛ్వాసో హతస్మృతిః ॥ **23** ॥ 1306

పతితో భువ్యసృఙ్మూత్రే విష్ఠాభూరివ చేష్టతే।
రోరూయతి గతే జ్ఞానే విపరీతాం గతిం గతః ॥ **24** ॥ 1307

పరచ్ఛందం న విదుషా పుష్యమాణో జనేన సః।
అనభిప్రేతమాపన్నః ప్రత్యాఖ్యాతుమనీశ్వరః ॥ **25** ॥ 1308

శాయితోఽశుచిపర్యంకే జంతుః స్వేదజదూషితే।
నేశః కండూయనేఽంగానామాసనోత్థానచేష్టనే ॥ **26** ॥ 1309

తుదంత్యామత్వచం దంశా మశకా మత్కుణాదయః।
రుదంతం విగతజ్ఞానం కృమయః కృమికం యథా ॥ **27** ॥ 1310

ఇత్యేవం శైశవం భుక్త్వా దుఃఖం పౌగండమేవ చ।
అలబ్ధాభీప్సితోఽజ్ఞానాదిద్ధమన్యుః శుచార్పితః ॥ **28** ॥ 1311

సహ దేహేన మానేన వర్ధమానేన మన్యునా।
కరోతి విగ్రహం కామీ కామిష్వంతాయ చాత్మనః ॥ **29** ॥ 1312

భూతైః పంచభిరారబ్ధే దేహే దేహ్యబుధోఽసకృత్ ।
అహం మమేత్యసద్గ్రాహః కరోతి కుమతిర్మతిం ॥ **30** ॥ 1313

తదర్థం కురుతే కర్మ యద్బద్ధో యాతి సంసృతిం ।
యోఽనుయాతి దదత్క్లేశమవిద్యాకర్మబంధనః ॥ **31** ॥ 1314

యద్యసద్భిః పథి పునః శిశ్నోదరకృతోద్యమైః ।
ఆస్థితో రమతే జంతుస్తమో విశతి పూర్వవత్ ॥ **32** ॥ 1315

సత్యం శౌచం దయా మౌనం బుద్ధిః శ్రీర్హ్రీర్యశః క్షమా ।
శమో దమో భగశ్చేతి యత్సంగాద్యాతి సంక్షయం ॥ **33** ॥ 1316

తేష్వశాంతేషు మూఢేషు ఖండితాత్మస్వసాధుషు ।
సంగం న కుర్యాచ్ఛోచ్యేషు యోషిత్క్రీడామృగేషు చ ॥ **34** ॥ 1317

న తథాస్య భవేన్మోహో బంధశ్చాన్యప్రసంగతః ।
యోషిత్సంగాద్యథా పుంసో యథా తత్సంగిసంగతః ॥ **35** ॥ 1318

ప్రజాపతిః స్వాం దుహితరం దృష్ట్వా తద్రూపధర్షితః ।
రోహిద్భూతాం సోఽన్వధావద్ఋక్షరూపీ హతత్రపః ॥ **36** ॥ 1319

తత్సృష్టసృష్టసృష్టేషు కో న్వఖండితధీః పుమాన్ ।
ఋషిం నారాయణమృతే యోషిన్మయ్యేహ మాయయా ॥ **37** ॥ 1320

బలం మే పశ్య మాయాయాః స్త్రీమయ్యా జయినో దిశాం ।
యా కరోతి పదాక్రాంతాన్ భ్రూవిజృంభేణ కేవలం ॥ **38** ॥ 1321

సంగం న కుర్యాత్ప్రమదాసు జాతు
యోగస్య పారం పరమారురుక్షుః ।
మత్సేవయా ప్రతిలబ్ధాత్మలాభో
వదంతి యా నిరయద్వారమస్య ॥ **39** ॥ 1322

యోపయాతి శనైర్మాయా యోషిద్దేవవినిర్మితా ।
తామీక్షేతాత్మనో మృత్యుం తృణైః కూపమివావృతం ॥ **40** ॥ 1323

యాం మన్యతే పతిం మోహాన్మన్మాయామృషభాయతీం ।
స్త్రీత్వం స్త్రీసంగతః ప్రాప్తో విత్తాపత్యగృహప్రదం ॥ **41** ॥ 1324

తామాత్మనో విజానీయాత్పత్యపత్యగృహాత్మకం ।
దైవోపసాదితం మృత్యుం మృగయోర్గాయనం యథా ॥ **42** ॥ 1325

దేహేన జీవభూతేన లోకాల్లోకమనువ్రజన్ ।
భుంజాన ఏవ కర్మాణి కరోత్యవిరతం పుమాన్ ॥ **43** ॥ 1326

జీవో హ్యస్యానుగో దేహో భూతేంద్రియమనోమయః ।
తన్నిరోధోఽస్య మరణమావిర్భావస్తు సంభవః ॥ **44** ॥ 1327

ద్రవ్యోపలబ్ధిస్థానస్య ద్రవ్యేక్షాయోగ్యతా యదా ।
తత్పంచత్వమహమ్మానాదుత్పత్తిర్ద్రవ్యదర్శనం ॥ **45** ॥ 1328

యథాక్ష్ణోర్ద్రవ్యావయవదర్శనాయోగ్యతా యదా ।
తదైవ చక్షుషో ద్రష్టుర్ద్రష్టృత్వాయోగ్యతానయోః ॥ **46** ॥ 1329

తస్మాన్న కార్యః సంత్రాసో న కార్పణ్యం న సంభ్రమః ।
బుద్ధ్వా జీవగతిం ధీరో ముక్తసంగశ్చరేదిహ ॥ **47** ॥ 1330

సమ్యగ్దర్శనయా బుద్ధ్యా యోగవైరాగ్యయుక్తయా ।
మాయావిరచితే లోకే చరేన్న్యస్య కలేవరం ॥ **48** ॥ 1331

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే కాపిలేయోపాఖ్యానే జీవగతిర్నామైకత్రింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః ॥

కపిల ఉవాచ

అథ యో గృహమేధీయాన్ ధర్మానేవావసన్ గృహే ।
కామమర్థం చ ధర్మాన్ స్వాన్ దోగ్ధి భూయః పిపర్తి తాన్ ॥ **1** ॥ 1332

స చాపి భగవద్ధర్మాత్కామమూఢః పరాఙ్ముఖః ।
యజతే క్రతుభిర్దేవాన్ పితౄంశ్చ శ్రద్ధయాన్వితః ॥ **2** ॥ 1333

తచ్ఛ్రద్ధయాక్రాంతమతిః పితృదేవవ్రతః పుమాన్ ।
గత్వా చాంద్రమసం లోకం సోమపాః పునరేష్యతి ॥ **3** ॥ 1334

యదా చాహీంద్రశయ్యాయాం శేతేఽనంతాసనో హరిః ।
తదా లోకా లయం యాంతి త ఏతే గృహమేధినాం ॥ **4** ॥ 1335

యే స్వధర్మాన్న దుహ్యంతి ధీరాః కామార్థహేతవే ।
నిఃసంగా న్యస్తకర్మాణః ప్రశాంతాః శుద్ధచేతసః ॥ **5** ॥ 1336

నివృత్తిధర్మనిరతా నిర్మమా నిరహంకృతాః ।
స్వధర్మాఖ్యేన సత్త్వేన పరిశుద్ధేన చేతసా ॥ **6** ॥ 1337

సూర్యద్వారేణ తే యాంతి పురుషం విశ్వతోముఖం ।
పరావరేశం ప్రకృతిమస్యోత్పత్త్యంతభావనం ॥ **7** ॥ 1338

ద్విపరార్ద్ధావసానే యః ప్రలయో బ్రహ్మణస్తు తే।
తావదధ్యాసతే లోకం పరస్య పరచింతకాః ॥ **8** ॥ 1339

క్ష్మాంభోఽనలానిలవియన్మన ఇంద్రియార్థ -
భూతాదిభిః పరివృతం ప్రతిసంజిహీర్షుః।
అవ్యాకృతం విశతి యర్హి గుణత్రయాత్మా
కాలం పరాఖ్యమనుభూయ పరః స్వయంభూః ॥ **9** ॥ 1340

ఏవం పరేత్య భగవంతమనుప్రవిష్టా
యే యోగినో జితమరున్మనసో విరాగాః।
తేనైవ సాకమమృతం పురుషం పురాణం
బ్రహ్మ ప్రధానముపయాంత్యగతాభిమానాః ॥ **10** ॥ 1341

అథ తం సర్వభూతానాం హృత్పద్మేషు కృతాలయం।
శ్రుతానుభావం శరణం వ్రజ భావేన భామిని ॥ **11** ॥ 1342

ఆద్యః స్థిరచరాణాం యో వేదగర్భః సహర్షిభిః।
యోగేశ్వరైః కుమారాద్యైః సిద్ధైర్యోగప్రవర్తకైః ॥ **12** ॥ 1343

భేదదృష్ట్యాభిమానేన నిఃసంగేనాపి కర్మణా।
కర్తృత్వాత్సగుణం బ్రహ్మ పురుషం పురుషర్షభం ॥ **13** ॥ 1344

స సంసృత్య పునః కాలే కాలేనేశ్వరమూర్తినా।
జాతే గుణవ్యతికరే యథాపూర్వం ప్రజాయతే ॥ **14** ॥ 1345

ఐశ్వర్యం పారమేష్ఠ్యం చ తేఽపి ధర్మవినిర్మితం।
నిషేవ్య పునరాయాంతి గుణవ్యతికరే సతి ॥ **15** ॥ 1346

యే త్విహాసక్తమనసః కర్మసు శ్రద్ధయాన్వితాః।
కుర్వంత్యప్రతిషిద్ధాని నిత్యాన్యపి చ కృత్స్నశః ॥ **16** ॥ 1347

రజసా కుంఠమనసః కామాత్మానోఽజితేంద్రియాః।
పితౄన్ యజంత్యనుదినం గృహేష్వభిరతాశయాః ॥ **17** ॥ 1348

త్రైవర్గికాస్తే పురుషా విముఖా హరిమేధసః।
కథాయాం కథనీయోరువిక్రమస్య మధుద్విషః ॥ **18** ॥ 1349

నూనం దైవేన విహతా యే చాచ్యుతకథాసుధాం।
హిత్వా శృణ్వంత్యసద్గాథాః పురీషమివ విడ్భుజః ॥ **19** ॥ 1350

దక్షిణేన పథార్యమ్ణః పితృలోకం వ్రజంతి తే।
ప్రజామను ప్రజాయంతే శ్మశానాంతక్రియాకృతః ॥ **20** ॥ 1351

తతస్తే క్షీణసుకృతాః పునర్లోకమిమం సతి।
పతంతి వివశా దేవైః సద్యో విభ్రంశితోదయాః ॥ **21** ॥ 1352

తస్మాత్త్వం సర్వభావేన భజస్వ పరమేష్ఠినం।
తద్గుణాశ్రయయా భక్త్యా భజనీయపదాబుజం ॥ **22** ॥ 1353

వాసుదేవే భగవతి భక్తియోగః ప్రయోజితః।
జనయత్యాశు వైరాగ్యం జ్ఞానం యద్బ్రహ్మదర్శనం ॥ **23** ॥ 1354

యదాస్య చిత్తమర్థేషు సమేష్వింద్రియవృత్తిభిః।
న విగృహ్ణాతి వైషమ్యం ప్రియమప్రియమిత్యుత ॥ **24** ॥ 1355

స తదైవాత్మనాఽఽత్మానం నిఃసంగం సమదర్శనం।
హేయోపాదేయరహితమారూఢం పదమీక్షతే ॥ **25** ॥ 1356

జ్ఞానమాత్రం పరం బ్రహ్మ పరమాత్మేశ్వరః పుమాన్।
దృశ్యాదిభిః పృథగ్భావైర్భగవానేక ఈయతే ॥ **26** ॥ 1357

ఏతావానేవ యోగేన సమగ్రేణేహ యోగినః।
యుజ్యతేఽభిమతో హ్యర్థో యదసంగస్తు కృత్స్నశః ॥ **27** ॥ 1358

జ్ఞానమేకం పరాచీనైరింద్రియైర్బ్రహ్మనిర్గుణం।
అవభాత్యర్థరూపేణ భ్రాంత్యా శబ్దాదిధర్మిణా ॥ **28** ॥ 1359

యథా మహానహంరూపస్త్రివృత్పంచవిధః స్వరాట్।
ఏకాదశవిధస్తస్య వపురండం జగద్యతః ॥ **29** ॥ 1360

ఏతద్వై శ్రద్ధయా భక్త్యా యోగాభ్యాసేన నిత్యశః।
సమాహితాత్మా నిఃసంగో విరక్త్యా పరిపశ్యతి ॥ **30** ॥ 1361

ఇత్యేతత్కథితం గుర్వి జ్ఞానం తద్బ్రహ్మదర్శనం।
యేనావబుధ్యతే తత్త్వం ప్రకృతేః పురుషస్య చ ॥ **31** ॥ 1362

జ్ఞానయోగశ్చ మన్నిష్ఠో నైర్గుణ్యో భక్తిలక్షణః।
ద్వయోరప్యేక ఏవార్థో భగవచ్ఛబ్దలక్షణః ॥ **32** ॥ 1363

యథేంద్రియైః పృథగ్ద్వారైరర్థో బహుగుణాశ్రయః।
ఏకో నానేయతే తద్వద్భగవాన్ శాస్త్రవర్త్మభిః ॥ **33** ॥ 1364

క్రియయా క్రతుభిర్దానైస్తపఃస్వాధ్యాయ మర్శనైః।
ఆత్మేంద్రియజయేనాపి సన్న్యాసేన చ కర్మణాం ॥ **34** ॥ 1365

యోగేన వివిధాంగేన భక్తియోగేన చైవ హి।
ధర్మేణోభయచిహ్నేన యః ప్రవృత్తినివృత్తిమాన్ ॥ **35** ॥ 1366

ఆత్మతత్త్వావబోధేన వైరాగ్యేణ దృఢేన చ।
ఈయతే భగవానేభిః సగుణో నిర్గుణః స్వదృక్ ॥ **36** ॥ 1367

ప్రావోచం భక్తియోగస్య స్వరూపం తే చతుర్విధం।
కాలస్య చావ్యక్తగతేర్యోఽంతర్ధావతి జంతుషు ॥ **37** ॥ 1368

జీవస్య సంసృతీర్బహ్వీరవిద్యాకర్మనిర్మితాః।
యాస్వంగ ప్రవిశన్నాత్మా న వేద గతిమాత్మనః ॥ **38** ॥ 1369

నైతత్ఖలాయోపదిశేన్నావినీతాయ కర్హిచిత్ ।
న స్తబ్ధాయ న భిన్నాయ నైవ ధర్మధ్వజాయ చ ॥ **39** ॥ 1370

న లోలుపాయోపదిశేన్న గృహారూఢచేతసే ।
నాభక్తాయ చ మే జాతు న మద్భక్తద్విషామపి ॥ **40** ॥ 1371

శ్రద్దధానాయ భక్తాయ వినీతాయానసూయవే ।
భూతేషు కృతమైత్రాయ శుశ్రూషాభిరతాయ చ ॥ **41** ॥ 1372

బహిర్జాతవిరాగాయ శాంతచిత్తాయ దీయతాం ।
నిర్మత్సరాయ శుచయే యస్యాహం ప్రేయసాం ప్రియః ॥ **42** ॥ 1373

య ఇదం శృణుయాదంబ శ్రద్ధయా పురుషః సకృత్ ।
యో వాభిధత్తే మచ్చిత్తః స హ్యేతి పదవీం చ మే ॥ **43** ॥ 1374

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే కాపిలేయే ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ
ఏవం నిశమ్య కపిలస్య వచో జనిత్రీ
సా కర్దమస్య దయితా కిల దేవహూతిః।
విస్రస్తమోహపటలా తమభిప్రణమ్య
తుష్టావ తత్త్వవిషయాంకితసిద్ధిభూమిం ॥ **1** ॥ 1375

దేవహూతిరువాచ
అథాప్యజోఽంతః సలిలే శయానం
భూతేంద్రియార్థాత్మమయం వపుస్తే।
గుణప్రవాహం సదశేషబీజం
దధ్యౌ స్వయం యజ్జఠరాబ్జజాతః ॥ **2** ॥ 1376

స ఏవ విశ్వస్య భవాన్ విధత్తే
గుణప్రవాహేణ విభక్తవీర్యః।
సర్గాద్యనీహోఽవితథాభిసంధి -
రాత్మేశ్వరోఽతర్క్యసహస్రశక్తిః ॥ **3** ॥ 1377

స త్వం భృతో మే జఠరేణ నాథ
కథం ను యస్యోదర ఏతదాసీత్।
విశ్వం యుగాంతే వటపత్ర ఏకః
శేతే స్మ మాయాశిశురంఘ్రిపానః ॥ **4** ॥ 1378

త్వం దేహతంత్రః ప్రశమాయ పాప్మనాం
నిదేశభాజాం చ విభో విభూతయే ।
యథావతారాస్తవ సూకరాదయ -
స్తథాయమప్యాత్మపథోపలబ్ధయే ॥ **5** ॥ 1379

యన్నామధేయశ్రవణానుకీర్తనా -
ద్యత్ప్రహ్వణాద్యత్స్మరణాదపి క్వచిత్ ।
శ్వాదోఽపి సద్యః సవనాయ కల్పతే
కుతః పునస్తే భగవన్ ను దర్శనాత్ ॥ **6** ॥ 1380

అహో బత శ్వపచోఽతో గరీయాన్
యజ్జిహ్వాగ్రే వర్తతే నామ తుభ్యం ।
తేపుస్తపస్తే జుహువుః సస్నురార్యా
బ్రహ్మానూచుర్నామ గృణంతి యే తే ॥ **7** ॥ 1381

తం త్వామహం బ్రహ్మ పరం పుమాంసం
ప్రత్యక్స్రోతస్యాత్మని సంవిభావ్యం ।
స్వతేజసా ధ్వస్తగుణప్రవాహం
వందే విష్ణుం కపిలం వేదగర్భం ॥ **8** ॥ 1382

మైత్రేయ ఉవాచ
ఈడితో భగవానేవం కపిలాఖ్యః పరః పుమాన్ ।
వాచా విక్లవయేత్యాహ మాతరం మాతృవత్సలః ॥ **9** ॥ 1383

కపిల ఉవాచ
మార్గేణానేన మాతస్తే సుసేవ్యేనోదితేన మే ।
ఆస్థితేన పరాం కాష్ఠామచిరాదవరోత్స్యసి ॥ **10** ॥ 1384

శ్రద్ధత్స్వైతన్మతం మహ్యం జుష్టం యద్బ్రహ్మవాదిభిః ।
యేన మామభవం యాయా మృత్యుమృచ్ఛంత్యతద్విదః ॥ **11** ॥ 1385

మైత్రేయ ఉవాచ
ఇతి ప్రదర్శ్య భగవాన్ సతీం తామాత్మనో గతిం।
స్వమాత్రా బ్రహ్మవాదిన్యా కపిలోఽనుమతో యయౌ ॥ **12** ॥ 1386

సా చాపి తనయోక్తేన యోగాదేశేన యోగయుక్।
తస్మిన్నాశ్రమ ఆపీడే సరస్వత్యాః సమాహితా ॥ **13** ॥ 1387

అభీక్ష్ణావగాహకపిశాన్ జటిలాన్ కుటిలాలకాన్।
ఆత్మానం చోగ్రతపసా బిభ్రతీ చీరిణం కృశం ॥ **14** ॥ 1388

ప్రజాపతేః కర్దమస్య తపోయోగవిజృంభితం।
స్వగార్హస్థ్యమనౌపమ్యం ప్రార్థ్యం వైమానికైరపి ॥ **15** ॥ 1389

పయఃఫేననిభాః శయ్యా దాంతా రుక్మపరిచ్ఛదాః।
ఆసనాని చ హైమాని సుస్పర్శాస్తరణాని చ ॥ **16** ॥ 1390

స్వచ్ఛస్ఫటికకుడ్యేషు మహామారకతేషు చ।
రత్నప్రదీపా ఆభాంతి లలనారత్నసంయుతాః ॥ **17** ॥ 1391

గృహోద్యానం కుసుమితై రమ్యం బహ్వమరద్రుమైః।
కూజద్విహంగమిథునం గాయన్ మత్తమధువ్రతం ॥ **18** ॥ 1392

యత్ర ప్రవిష్టమాత్మానం విబుధానుచరా జగుః।
వాప్యాముత్పలగంధిన్యాం కర్దమేనోపలాలితం ॥ **19** ॥ 1393

హిత్వా తదీప్సితతమమప్యాఖండలయోషితాం।
కించిచ్చకార వదనం పుత్రవిశ్లేషణాతురా ॥ **20** ॥ 1394

వనం ప్రవ్రజితే పత్యావపత్యవిరహాతురా।
జ్ఞాతతత్త్వాప్యభూన్నష్టే వత్సే గౌరివ వత్సలా ॥ **21** ॥ 1395

తమేవ ధ్యాయతీ దేవమపత్యం కపిలం హరిం।
బభూవాచిరతో వత్స నిఃస్పృహా తాదృశే గృహే ॥ **22** ॥ 1396

ధ్యాయతీ భగవద్రూపం యదాహ ధ్యానగోచరం।
సుతః ప్రసన్నవదనం సమస్తవ్యస్తచింతయా ॥ **23** ॥ 1397

భక్తిప్రవాహయోగేన వైరాగ్యేణ బలీయసా।
యుక్తానుష్ఠానజాతేన జ్ఞానేన బ్రహ్మహేతునా ॥ **24** ॥ 1398

విశుద్ధేన తదాఽఽత్మానమాత్మనా విశ్వతోముఖం।
స్వానుభూత్యా తిరోభూతమాయాగుణవిశేషణం ॥ **25** ॥ 1399

బ్రహ్మణ్యవస్థితమతిర్భగవత్యాత్మసంశ్రయే।
నివృత్తజీవాపత్తిత్వాత్క్షీణక్లేశాఽఽప్తనిర్వృతిః ॥ **26** ॥ 1400

నిత్యారూఢసమాధిత్వాత్పరావృత్తగుణభ్రమా।
న సస్మార తదాఽఽత్మానం స్వప్నే దృష్టమివోత్థితః ॥ **27** ॥ 1401

తద్దేహః పరతః పోషోఽప్యకృశశ్చాధ్యసంభవాత్।
బభౌ మలైరవచ్ఛన్నః సధూమ ఇవ పావకః ॥ **28** ॥ 1402

స్వాంగం తపోయోగమయం ముక్తకేశం గతాంబరం।
దైవగుప్తం న బుబుధే వాసుదేవప్రవిష్టధీః ॥ **29** ॥ 1403

ఏవం సా కపిలోక్తేన మార్గేణాచిరతః పరం।
ఆత్మానం బ్రహ్మనిర్వాణం భగవంతమవాప హ ॥ **30** ॥ 1404

తద్వీరాసీత్పుణ్యతమం క్షేత్రం త్రైలోక్యవిశ్రుతం।
నామ్నా సిద్ధపదం యత్ర సా సంసిద్ధిముపేయుషీ ॥ **31** ॥ 1405

తస్యాస్తద్యోగవిధుతమార్త్యం మర్త్యమభూత్సరిత్।
స్రోతసాం ప్రవరా సౌమ్య సిద్ధిదా సిద్ధసేవితా ॥ **32** ॥ 1406

కపిలోఽపి మహాయోగీ భగవాన్ పితురాశ్రమాత్ ।
మాతరం సమనుజ్ఞాప్య ప్రాగుదీచీం దిశం యయౌ ॥ **33** ॥ 1407

సిద్ధచారణగంధర్వైర్మునిభిశ్చాప్సరోగణైః ।
స్తూయమానః సముద్రేణ దత్తార్హణనికేతనః ॥ **34** ॥ 1408

ఆస్తే యోగం సమాస్థాయ సాంఖ్యాచార్యైరభిష్టుతః ।
త్రయాణామపి లోకానాముపశాంత్యై సమాహితః ॥ **35** ॥ 1409

ఏతన్నిగదితం తాత యత్పృష్టోఽహం తవానఘ ।
కపిలస్య చ సంవాదో దేవహూత్యాశ్చ పావనః ॥ **36** ॥ 1410

య ఇదమనుశృణోతి యోఽభిధత్తే
కపిలమునేర్మతమాత్మయోగగుహ్యం ।
భగవతి కృతధీః సుపర్ణకేతా -
వుపలభతే భగవత్పదారవిందం ॥ **37** ॥ 1411

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే వైయాసిక్యామష్టాదశసాహస్ర్యాం
పారమహంస్యాం సంహితాయాం తృతీయస్కంధే కాపిలేయోపాఖ్యానే
త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః ॥